

4. Kreuzwald, Friedrich Reinhold, 1803-1882

Ma- ja Merre-piltid : Üks luggemise ramat nore rahwale.

[1. jagu], Ehk imelikud luggud lõune-pool Ahwrikas / [A. F. F. Hoffmanni järgi Friedrich Reinhold Kreuzwald]. - Tartu : H. Laakmann, [tsens. 1850] (Tartu : H. Laakmann). - 202, [2] lk., 1 l. ill. ; 14 cm

Autorite nimed raamatus märkimata

RKr-850/Maa (R 3.152)

b15928433

EST.MF. 3889

Maalid
Ma- ja Merre-piltid.

Ohf

imelikud luggud lõune-pool Ahwrikas.

üks luggemise ramat nore rahwale.

A 7832.

Taewad juttustawad Jumala
auu ja Ma-kindlus kulutab tema
hätte tööd. Paul. Rom. 19, 2.

Maalid

aus. phil.

1893.

Tartus,

H. Paakmanni kirjade- ning kulloga trükitud.

ENSV
Riiklik Avalik
Raamatukogu

Der Druck ist unter der Bedingung gestattet, daß nach
Beendigung desselben die vorgeschriebene Anzahl Exemplare
dem Dorpat'schen Censur-Comitât eingeliefert werde.

Dorpat, d. 4. März 1850.

ENSV
Riiklik Avalik
Raamatukogu

Censur Samson

~~1850~~ RKn-850.
Maa -

R
Fr. B. Kreuzwaldi nim.
Eesti NSV Riiklik
Raamatukogu

R. 3152

Õst Ma on täis. Sestanda helbust!

Paul. Rom. 33, 5.

Esimene peatük.

Tru sõbber on enam wäärt kui rikkus.

Hamburgi linnas Saksamaal olli üks wägga rikkas kaupmees siit ilmast ärrakutsutud; ei jõudnud Aptekide rohhud egga tohtride tarkus tema ellopäiwi pikkendada, sest tund olli tulnud! ja piddid kõid kotte pandud nõud mahhajäma ainokese poeale pärranduseks. Sesiñane rikka mehhe ainus poeg, üks kahhetateistkümnne aastane noormees, olli ülleliig ellitamisse läbbi kõhhetumaks inimese kujukis ülleskaswanud. Lapse põlwes ei raatsind eñna tedda paljo toast wälja sata ja toppis poeokese puggu üsna maijuse roga dega. Issa näggi kül, et luggu seddawisi korda ei wõinud minna, agga mis tehya? püksid ollid leepaea künninga jalga antud ja wana-moril wägga lange pä. Üks terrane waene laps olli

majjasse wõdetud, kes kalli poeotesega piddi mängima ja kolis ellitud lomale õppimise lusti sünnitama. Waene laps õppis ja kossus, agga õma poeg jäi laisaks ja nõdraks, ja kui ükskord willu ilmaga dues mängides poeote nuhu ja kõhha olli sanud, seal ajas emä waese lapse majjast wälja. Siiski makseti tema eest koli rahha kunnii ta mehheks sai.

Konrad Waldel, se olli waese lapse nimi, olli sel aeal kui rikkas kaupmees surri sure koli peal tohtri ammetit õppimas, sest auus kasso-issa olli temale ni palju rahha kinkinud, misga õppimise kullu wõis toimetada. Rikkas mees olleks pole warranduse rõemuga ärrakullutanud, kui õmast poeast ta se-suggust meest olleks sanud. — Rikard Eberhard, rikka mehhe poeg, olli nüüd issa surma läbbi korraga perremehheks tõusnud; siiski ei jõudnud põhjato warrandus tema tuima süddant rõemustada, egga nukraid mõtteid kahhandada. Laiskus olli tema waimo tõntsiks, ja ellitus tema kehha kõhhetumaks teinud.

Loja kewwadine illu ehhitas parrajalt Marpinda ja metsast. Rohhud, lehhed ja died ollid iggale pole ueste wäljalahhutatud, ja kui päikese koidu terra iilgawa kaste pissarate peale paistis, seal läikisid lehhed ja kõrrekesed otsego taewa tähhed. Leppikutest, rohhuaedadest ja tuledõhhust kõllas keña linnu laul, kes ommikust täñolaulo Lojale laulisid. Lilled, liblekad ja putukad tunnistasid kewwadist lusti! Kõil suur

Lomuse perrelond maitstes rõemu ja õhkas lusti: kõi olli kitus ja täñolaul Lojale, kes Ma pinda ni üpris keñaks olli ehhtanud.

Seal astus Nikard treppist alla uhle rohho-aeda meelt jahhutama ja wäffinud filmi ommikuses tulewillus karrastama. Teña õ olli unneta mõdaläinud, sellepärrast ärkas ta nõdremalt üllesse kui õhtu maggama olli läinud; ei maitsenud teñale sõök egga jool. Ja kes teña lahwatanud palgeid ja lõppenud kehha näggi, ei wõinud uskuda, et üks nore mehhe kujju teña filmade ees seisis. Nikardi nukker film ei näinud õitsemise illo, egga kuulnud teña kõrw keña linno laulo, sest teña südda koormas üksnes se mõtte: „Ürikese aea pärrast saab mo wäffinud kehha willus aua sängis ingama!“ Tõeste, kes teña närtfinud kujju keskel õitsemas rohhuaedas terraselt tähhele panni, pididi ütlemä, teñal on õigus nõnda räkida. Dtsego koddur taimelene, mis istutamise tarwis labbast wälja olli kistud, piddas ta pä rip-paskile. Nikard astus keppi naal sam sammult eddast, kunni ta wimaks pðesa warjul pingi peale mahha istus, wäffind, rammetumaid liikmeid puhkama. Kässi pðssakil ütles ta wessise filmaga: „Õh, armas Jumal! mißpärrast lassed sa miñosuggust willetsat keñas kewwadisses illus lifuda. Lasse mind ennemine wanemate kõrwa puhkama minna, et ma pikkemalt endale ja teisteie koormaks ei jääks. Õh, Konrad, Konrad! miß ja miño palweid ei tule?“

Teina olli jubba mõne nädala eest Konratile kirjutanud ja sõbra pallunud, et ta teina jure taggasi tulleks ja teinale ni kaua troostiks jääks, kuni ta silmad kinni lähelksid. "Kõik rikkuse ja warra, kirjutas Nikard, mis mulle issast järrele on jänud, tahhan ma siinuga jäggada, sa olled mo ainokene sõbber, kes mind lapse põlwest sadik tunneb. Ugga ruttu tules, muido ei leia sa mind enam ellus." Konrad lugges sedda kirja kohkudes ja wastas effimese postiga: "Miina tahhan tulla, armas Nikard, sest siino õnnis issa on mulle wägga paljo hääd teinud, ja kui ma sulle mingi røemu jõuan teha, siis tassun sellega nattuke wana wõlga. Kannata weel mõni nädal, siis ollen ma õppimisega walmis ja ni pea kui wiimse tükki selja tahha saan weretanud, lendan ma siino jure, kus ma sulle truits sõbraks ja wennaks tahhan jada!" — Mitto nädalad ollid peale sedda möda läinud, Konrad wõdis iggapääw seie jõuda, siiski midda liggemale aeg jõudis, sedda suremaks kaswis Nikardi iggatsemine.

Ka täna ommikul olli Konrad teina ainokene mõtte, ja ta ütles isseeneses, kõik saaks teistwisi ja parrama torra peale, kui mo sõbber seie jõuaks! Miina ollen üksi ja mahhajanud, selleparrast ei olle mul røemu egga terwit. "Oh emä! wõtta mind aua sängi oma kaiso puhkama!" — Nikard ei olnud fures turbtusses tähhelepannud, kudda üks noor mees teina järrel aeda olli astunud, ja seal jubba

tül aega teña nukrat kahwatanud kujuk murrelisko ja armorikka silmaga wadanud. Nisamoti olli wõeras Nikardi ohkimist kuulnud ja teña surma iggatsemist imels pannud.

Nattolese aea pärrast langes wõeras Nikardi kaela. Mõllemad nutsid tül aega enne kui sõna leidsid, süddame kikumist ülesrätida. Lugeja on üllemal antud tähhendusest kohhe ärratunud, et wõeras mu ei wõinud olla, kui odetud sõbber Konrad. Teña olli Nikartist paar aastad wanem, terwe ja priiske kehaga ja targa sõstrakarwa silmaga. Konrad ütles: „Miño armas Nikard, siña ei pea mitte surrema, waid pead ellama, ja Juñala abbiga terweks sama, ja pärrast sedda weel mõnda aastad ellordemu maitsema!“

„Konrad! miño sõbber ja ainokene rõem,“ üdis Nikard: „jah, ma tahhan ellada, weel ürikese aega ellada, et siño taggasitullemise pärrast eñast wõiksin rõemustada! Mis priiske terwe ja tuggero siña wäljanäitad! Wata miño närtfind kõhbetanud kehha siño kõrwas!“

„Juñal olgo täñatud, miña ollen terwe,“ kostis Konrad lahkest — „ja ka siña pead jälle terweks, priiskes ja rõemaks sama, kui sa miño käsku wõttad täita, mis ma sulle saan andma. Wai kas ma asjata siño issa kulloga tohtri ammetit õlleksin õppinud, kui ma sind terweks ei peaks teggema. Siña olled alles noor, norem kui miña, ja ehk kül lapsepõlwes mõnda

teggemata ja õppimata jäi, mis sulle nüüd kassu wõiks sata, süüski on aega weel küll taggajärrel kohendada ja parrandada, kus pudust leiame.

Rikard ütles kurbliku näoga: "Wägga ilja! wägga ilja! sest miino sammud on jubba loetud. Küll saad nähha kudda tänawo süggise kolletanud lehked miino aua peale mahhawarrisewad. Mul ei olle pikkemalt ello lotust." Konrad püdis teina nukraid mõtteid tuulde ajjada; seal üdis Rikard: "Siina ei jõua miino mõtteid ärrakelata, mis mind õõd ja päwad waewawad. Mul olli üks imeline uñenäggu!

"Uñenäggu!" naeratas Konrad: "ma sowissin siino uñenäggo kuulda sada!"

"Wata," allustas Rikard juttu: "kui mo issa äkkitselt ärrasurri, paar nädalad iljemine, kui emä auda ollime pannud, seal uskusin, et miino südda wallo pärrast pididi lõhkema, ja ma nutsin õ otsani. Ommikul päikesse tõuse aeal uinusin nattu ke maggama. Miino jõud olli nõnda otsa lõppenud, et ma enam uimane ašsemel maas olin, kui maggasin. Äkkitselt olli miino melest, kui olleks toa ukse lahti tehtud ja keddagi typpa astunud. Pääd üllestõstes näggin ma issa oma wodi ees, nõnda kudda ta ellus olnud, agga teina silmist paistis õnnis taewalik selgus. Waike sammuga astus ta miino sēngi ette ja ütles: Miks sa nutad, mo poeg, ja kurwastad ni wägga? Oll: rahhul! Ürilest aega weel, ja siina saad teina mas ellus lifuma ja truid sõbrad sawad siino ümber

ollema." Ja fenni kui teina nõnda räkis, näis otsego olleks taewas miino silma ees lahti läinud, sest miina näggin ühhe wägga teina malohha, kus kõrged palmipuud ja muud tundmata wõerad lassud seisid, nende õiete peal kikusid illusad fured kulla karwa liblikad, wägga teinad kirjud linnud istusid pu ladwades ja kõhendasid teinasi sulgesi päikese paistel. Se on taewas! mõtlesin miina — üritese aea pärrast saan ma ka taewas wänemate jures ollema, ja kõid aealiko ädda ja wallu ärraunnuutama. Kui nõnda mõtlesin, niklutas mo issa naeratades pääd ja laddus siis uddupilwesse ärra. Teisel ommikul uñest ärlades, seisid õseni uñenäggo miino silma ees; ja mis se wõib muud tähhendada kui surma? Ei mitte üksnes sestüane uñenäggo, waid miino lahjaks läinud, ärralõppenud kehha ja miino allati tullemat Ilma iggatsedes waim: kõid tähhendab surma. Jah, Konrad, mõne näddala pärrast saad sa miino aua rünka kõrwas seisma, nõnda kui miina wänemate aua jures seisin."

Konrad ütles lahkest: "Uñenäud on tühjad! Ei wõi imelks panna et sa issast und näggid, kus siino mõtted allati teinaga kous ollid. — Ei olle ime, et sa uñes nähtud teino kohta taewaks piddastid, sest siino mõtted ollid issa jures taewas. Se on ni pikkalt kõid õige, agga mis sa pikkemalt uñenäust tähhendad, sedda ei wõi ma tõelks arwata. Kui Jumal tahhaks et meie surmatundi ette peaksiime teadma, siis olleks

teina meile sellepärrast issetundmist siise lonud. Ri-
suggust tundmist ei olle meile antud, sellepärrast,
armas Rifard, on siino uinenäo selletamine üsna
tühhi. Surma tähhendust ei leia ma siino uinenäus
kustil. Olle julge ja rahhul! Sulle lubbati ustawaid
sõbru, ja wata! üks istub jubba siino kõrwas. Zätta
murred mahha ja loda Jumala peale, kes ka nõdra
sees wäggen on ja aigele kossu ja terwit wõib anda.

Rifard pallus, et Konrad teina jure seltsiks ellama
pidi jäma, meelt jahhutama ja nukraid mõtteid
lahhandama. „Siina olled tohter,“ ütles Rifard —
„miina aige, sellepärrast pead sa mulle toeks jäma,
ni kaua kui miino ellopäwad kestawad. Kui sa mind
jõuad terweks tehha, siis saab so niimi kõige linnale
kuulsaks, ja tullemad kõik siino jure abbi otsima.“
Konrad lubbas jäda, agga Rifard pidi teinale wasto
tõutama tõrkumata täita, mis ta teinale kästis.
Sai kaup nõnda tehtud, siis ütles Konrad: „Miino
essimene käff on, et ennast lohhe ridesse pañed ja
miinoga seltsis kõndima lähhed.“ Rifard püdis kül
essotsalt wastotõrkuda ja läks wimaks kasa.

Konrad täitis oina lubbamist, läks sõbra jure
Alama ja olli ööd ja päwad allati teina ümber,
ikka selle peale mõtteldes, kudda Rifardi tehha toetada
ja teina surma mõtteid wähhendada. Suremat waewa
teggi arstile äbbauß, mis uinenäo läbbi Rifardi
süddames iddanema olli allkanud; surma mõtled
koormasid iggapääw teina süddant. Seal juhtus,

et Konrad kogemata ühe mustlase naisega kollo juhtus ja sellega oma sõbra pärrast sallandü piddas. Mis neimad sallamahti issekeskis Rifardi pärrast räkisid, sedda on üksnes Jumal taewas kuulnud; agga mis selle falla nõu järrel eddespiddi juhtus, sedda same allamal kuulda.

Ühhel päwal, kus ilm wägga keña olli, ütles Konrad koeo tulles: „Täna pärrast lõunat lähme nattuke Elbe jõe peäle padiga sõitma, sest ilm on keña ja ma ollen pati jubba tinginud.“ Kõl püdis Rifard wasto panna, siiski tohter jäi kindlaks, üteldes: „Kui terwest tahhad sada, pead sa miño sõña kuulma.“

Pärrast lõuna söma läksid mõllemad sõbrad jõe kaldale, kus peat jubba neid otas. Paat olli keñast wäljaehhitatud kirju purjetega ja ridest kattus päikese warjusk ülletõmmatud; tagga otsas istusid mänge mehhed, kes neile teel kõrwa rõemu piddid teggema. Kui arst aigega pati istunud, tõugati paat kaldalt ärra ja sõueti keskele jõgge, kus wessi neid ruttust möda jõgge alla aijas. Illus olli wadata mõllemil pool kallastel, kus uhked rohhoaiad ja keñad suised ellomajjad ükssteise järrel silma tõusid. Suur lai jõggi kihhises kui sippelga pesa, ja leiti siin iggasuggu sõidu riistu pissokesest weñekesest kunni sure kolme mastilise laewani, mis kaugelt maalt, wõib olla India, Ahwrika ehk Amerika maalt tulliwad, wai sinna läksiwad. Laewarahwa lustiline laulo eal kõllas patidest ja laewadest; siñine taewas seisid kui tell

päikesest valgustatud Ma ümber, ja lahhe tuul lehvitas laenest ja kahandas ülleliga pallawat. Se nimetud illu ühhelt poolt ja Konradi sõbralit jut teiselt poolt teggid Mikardi süddame ni rõemfaks, kui ta ehk lapse põlwest sadit enam ei olle olnud.

„Oh, mis teña ja illus!“ üdis Mikard, „kes sedda wisi kõil Alma maad läbbi wõiks reisida, kõil nähha, kõil tähhelepanna ja omale õppetükiks mälestuseks paigale panna, mis kauged wõerad maad illu ja auu sünnitawad! Ma arwan se peaks kõige surem õn ollema, mis ühhe surreliko lomale ossaks wõib sada!“

„Mikspärrast ei nõua sa endale sesuggust õnne?“ küssis Konrad. „Siña wõiksid sedda iggatsemist õlpsast täita, kui omä surest warrandusest ni paljo wõttaksid, et ühhe laewa tekäigi tarwis walmis wõiks rüstada; siis istu peale ja kassi purjetada, kuhho so südda imustab. Miño nõu olleks, et sa sedda mõttet tõeks teeksid.“

Mikard wangutas pääd ja ütles: „Se olli üks rumäl lapse mõtte, armas Konrad! Siña tead miño uñenäggo! Peaksin ma wõeral maal ärra surema, kes mo kehha koeo taggasi wiiks, et wane mate kõrwas wõiksin ingata? Ehk kuida wõiksin miña üksi kedduri terwisega pikka tele minna, wai mis kasso saaksin ma tekäigist leidma, sest et õppetufeta üleskaswasin? Kes saaks mind juhhatama, kes mind tallutama ja miño silma selle peale kånama, mis tõeste tähhelepanemise wäärt on?“ „Ei, Konrad,

ennemine tahhan ma loeo jada ja siino seltsis oma lühhikesed ello päwad lõppetada.

„Agga kui miina kasa tulleksin, kuddas siis olleks?“ küsis Konrad.

„Se olleks teine assi,“ kostis Rikard. „Agga nisuggust sõbruse waewa ei tohhi ma siino läest wastowõtta. Ja kui ma sedda teeksin, kui pikkale se ullataks? Enne kui wõera ma pirele saakšime wõiks miino kehha jubba kül m olla.“

„Sedda miina ei karda,“ ütles Konrad. „Miina ussun et reissimine kaugele wõerade madele siino terwist saaks kossutama. Mõttele selle asja järrel ja anna mulle mõne päwa pärrast otsust?“ — „Ei, ei!“ kostis Rikard kurbliko ealega: „mul ei olle lotust! Miino unenägu on lotused otsa teinud.“

Sõbrad räkisid nüüd muust asjust ja paat läks möda jõgge eddasi, ifka liggemale merre pole, kus üks weike saar neil wasto tulli. Liggemale jõudes kuulsid neimad lustilist mängi ealt ja näggid põesaste wahhelt ühhe kirju, issekombel ehhitatut rahwa seltsi, mis muist puie warjus murrul maas olli, muist jälle tantsis. „Mis inimesed need peakšid ollema?“ küsis Rikard. „Need on Mustlased!“ kostis Konrad.

„Mustlased?“ üdis Rikard. „Neid ma sowikšin kül liggemalt korra nähha sada. Meie waia Marta räkis mulle lapsepõlwes mõnda kentsakat luggu Mustlastest — nende ulgas peab mõnikord tarla

rahvast leitama, kes kät wadates tõttelikult ette kulutawad, mis inimesele saab juhtuma. Lähme ommetegi liggemale." — Konrad olli sellega rahbul ja käskis pati sare äre sõuda. "Päne tähhele," ütles ta Nikardile: "nemad tulleswad wistist meie jure kerjama, ehk oia prohwetit ammetit näitama."

"Tulgo peale," naeris Nikard: "meie anname neile paar kulla-tükki ja lasseme selle eest kulutada, mis meile eddespidi saab juhtuma. Ma ollen sedda jubba ammogi sowinud, mis nüüd koggemata meile juhtub."

Nattolese aea pärrast astusid mõllemad sõbrad sare peale, Mustlaste ulka, kes wõeraste läbbi oia lusti ei lastnud rikkuda. Mehhed jäiwad puie alla pikkali mahha, tüttarlapsed ja noremad mehhed tantsisid, üks wana eidele mängis kässikannelt, mis tantsijate jalgu kergitas. Üks weike tüttarlaps lõi Turgi-trummi. Ühhekorraga lõppetati mängi ja tantsi; sõid astusid meie sõbrade ümber, neid pääst jalguni terrase silmadega wadates. Wana eit astus nende liggemale, päni käd ülle rindade risti ja terretas Dmmiko ma kombet möda: "Terre tullemast, läikiwad nored mehhed, Egiptusema tõmmu karwa laste ulgas! Ollete teie mingi asja pärrast meie ulka tulnud, wai kas juhtusite koggemata seie?"

"Koggemata juhtumine," kostis Konrad, "meie sõudsiime wee peal ja näggime teie kirjud rided põesaste wahhelt paistma. Seal mõlesime, egga teie

pahhaks ei pañe, kui teie lusti liggemalt tulleme watama."

"Se olli wägga hä, ja Ella terretab teid teistkorda tullemast," ütles wana eit. Niño lapsed peawad teile kõige kenamat tantsi tantsima. Tulge, Dmmiko:ma lapsed, ja tantsige uest!"

Parw lendas ühhest ärra — jälle kõllas kassi-kandli ja Turgi trummi ellin, ja üks weel kenam tants, kui endine aakas likuma. Nored mehhed, tüttarlapsed ja lapsed tantsisid ni wisakaste ja kerge jallaga, et otsego liblikad murru ülle lendasid. "Oh, mis illus ja kenä!" üdis Nikard mittokorda. Ühhe werandi tunni pärrast lõppetati tantsimist. Niid astus üks kergejallaga wisakas noor tüdruk wõderaste ette, kumardas ja ütles: "Läikiwad nored mehhed, Ella sadab mind, et teile tõt pean kulutama. Wanda on offaw, tulles aea sisse wadata, sest tema filma ees ei olle uddu egga warju. Kas tahhate kuulda?"

"Jah, armas tüttarlaps!" üdis Nikard tirst ja näitas oña kät lahke neitsile. "Kuluta mulle sedda, mis eddespidi saab juhtuma?" — Wanda wõttis tema käest finni ja aakas pihhopeessa kriipsusi terrase filmaga watama, kui Konrad liggemale astudes ütles: "Se on kerge tullemat asja ettelulutada, laps — agga teadmata on, kas siño ettelulutamine tõeks lähheb. Kui meie siño kulutamist peame uskuma, siis juttusta meile essitel's nattole

möda läinud aeast. Sellest same meie tundma, kas siño tarkus selge kuld, wai agga üks iilgaw kiwri on."

Raeratades wangutas Wanda pääd ja ütles: "Läikiw noormees ei tunne Wandat weel, sellepärrast peame temale andeks andma. Agga tema peab Wanda tarkust tundma sama. Anna mulle oina kät nähha." Konrad andis temale oina käe wadata ja neitsi ütles, kui nattoke aega mõttes olli seisnud: "Möda läinud aeg ja tulleswad päwad on selged, kui allika wessi, mis kiwwide ülle jookseb. Ühhe rikka mehhe armo läbbi olled sa õnnelikuks sanud ja üks ustaw sõbber saab eddespidi siño õnne kossutama. Suur Waim on õnnistust siño kätte külwanud. Siina saad üks aitaw abbiandja aigede sängide jures ollema. Õn sellel, kes sind ussub."

Kohkudes astus Rikard kõrwale ja ütles suud möda: "Tema on töt räkinnud. — Miino issa olli tema warjaja ja miina ollen tema sõbber. Sedda ma ei olleks wõinud uskuda, eht kül waia Marta mõnda imet räkis." Wanda astus nüüd tema jure ja ütles lahke tõssise silmaga: "Kahwatanud noormees, kas sa ussud Wanda kulutamist, ja kas sa tahhad tema sõnu kuulda?"

"Ja, jah, tõttelikult!" ütles Rikard. "Mis siina ka saad räkima, miina ei tahha selle ülle päät afflata murdma, kust siño tarkus tulles, waid tahhan siño kulutamist uskuda." Wanda wõttis Rikardi

Kahwatanut lahjast käest linnu, watas tüd aega wail-
selt pihhopesa kriipsusi ja küssis süis: „Kas tahhad
möda läinud aega teada sada, wai tulles aea
süste wadata?“

„Eksiteks üht, pärrast teist,“ kostis Rifard.

„Hä kül, siina pead kuulma!“ ütles Wanda.
„Siino noor põlli olli õnnelik ja õnnetu, ja armastus
olli mõllemid teinud. Siino wanemate armastus
teggi sind õnnelikuks ja kautas siino õnne. Mõllemad
surriwad ruttust teine teise järrel, ja sulle jäi üks
õn, — üks ustaw sõbber. Tema peale loda, sest
ta on siino wasto tru. Mis se on? Üks un-
nägu — se teeb sind arglaseks ja koormab siino
süddant, sest et sa asja õiete ei oska ärrafelletada.
Miks sa ei kule oma sõbra sõna?“ Jmestades ja
kohkudes tõmbas Rifard oma käe tüdrukko pihhust
ja ütles: „Tõssi, tõssi, ja süiski ni mõistmata.
Ütle mulle, tüdruk, kust siino tarkus tulles?“

„Ärra küssi mitte, sest miina ei saaks sulle om-
metegi wastust andma,“ kostis Wanda. „Kas sa ei
imusta kuulda sada, mis tulles aea rüppes weel
warjul seisab?“ Rifard ütles nukral meel: „Hä
melega ei tahhaks ma sedda teada, sest tõeste, õnne
ja rahhu ei sa sa miino waesele ial kolutama. Süiski
olgo peale! Miks ma peaksin kartma siin teada sada,
mis warremine ehk iljemine mulle kätte saab tulles?
Siin on mo kassi, rägi sa töt.“

Rifardi kassi wärrises nattoke; agga Wanda

wõttis kät oma pihhuse, watas kät ja ütles naeratahes: „Sul ei olle middagi murret egga kurbtust! Se kriips siin, mis pikkale jookseb kunni effimese sõrme rajjani, tähhendab pikka ja õnneliko ello-igga, ni õnneliko, kui siin aealikus ellus inimesel ial wõimalik wõib olla. Se kriips, mis siin parremal pool weike sõrmeni jookseb, tähhendab üht suurt kallist warra, mis kaugel maal leida on. India maal, seal kus kõrged palmi puud ja kenast aisewad würtserohhu puud kaswawad, õitseb sulle üks suur õn. Kutta fenna otsima, aljas noormees, sest siin saad wistist leidma, ja so sõbber saab sulle abbimehheks ollema, et sa warra kätte saad. Wanda on räkinud — teina film ei näe kaugemale.“ Tütarlaps laskis ta käe lahti ja olli wait, sure sõstra karwa filmadega lahkest Nikardi peale wadates.

„Mis suur warra, mis saggune õn saab se ollema?“ küsis Nikard. Wanda, kes sa ni paljo tead, siina wõid ka sedda teada; ma pallun sind, tunništa mulle kõid põhjani üllesse? Suur peab siino pall ollema.“ — Tüdruk kostis: Wanda waimo film on finni läinud; teina ei näe middagi piksemalt enam.“

Kui Nikard weel enam tedda palluma akkas, kõid üllesrätida, seal wangutas neitsid pää ja kargas lerge sammuga teiste ulka. Nikard tahtis teina järrele minna, agga Konrad wõttis ta käewarrest finni, üteldes: „Ärra akka tühja püüdma! Ei ükski wäggi

Ma peal jõuaks pikkemalt tüttarlapse suust sõna wälja tua. Olle sellega rahhul, mis sa kuulsid — se on kõik tühhi albi kombe. — Rikard ei olleks sõbra kelamisest luggu piddanud, kui Mustlased isse selle eest wolt ei olleks kannud pikkemaid küssimisi lõppetada. Nõmad kaddusid metsa warju ja wana Mustlase emä jäi üksi weel senna. „Jumalaga, aljad herrad,“ ütles wanaamoor. „Ella peab oma perrega kaugemale minema, sest siin ei olle meil pikkemalt wibimist. Suur waim sago teile saatjaks.“

„Ei mitte, ei mitte! üdis Rikard otsego olleks uuesti ülesärkanud: „Mina pean Wanda weel ükskord nähha sama, et wõiksin teemale täno anda.“

„Wanda on ärraläinud, ja wõib olla, et siin film tedda ial eniam nähha ei sa,“ kostis wana eit. „Mustlased ei olle jädawat koddupaila kuskil pool ja teina jalg ulgub allati ühhest paigast teisä.“ „Olgo siis, eit, ma pallun teid, andke sedda rahha kufrut ja sõrmust Wandale,“ ütles Rikard. „Sedda kulda mis kufrus on, wõib ta ärrakinkida ja teistele jäg-gada, agga sõrmust peab ta endale wõtma ja ei ial oma käest ärraandma. Kui meie ükskord ello teel jälle kokko peaksime sama, siis tahhan ma sõrmukse läbbi lahket tüttarlast jälle tunda, sest teina mällest ei wõi ma unustada.“

Wana eit wõttis tänaades rahha punga ja sõrmukse, ja kaddus siis teiste järrel metsa warjul nende silmist ärra. Rikard watas tül aega metsa

pole, kuhhu mustlased ärra ollid kaddunud, siis tõm-
 bas ta süggawast inge ja ütles otsego isseenesega
 räkides: "Imelik! wägga imelik ja ärramõistmata!
 Nõnda leitakse siis tõeste inimesi, kelle silm tullemaid
 asju ette wõib nähha, ja on neil tullem aeg nisama
 tuttam, kui mõdaläinud päwad. Miina ei olleks
 sedda ial uskunud, mis oina silmaga näggin ja kõr-
 waga kuulsin." Kui nemad kaldale padi jure tag-
 gasti jõudsid ja koeo pole alkasid miinema, seal üt-
 les Rikard: "Mul on nõnda kui olleksin uüenäust
 üllesärkanud." Konrad ütles: "Kõik olli ka tühhi
 uüenäo sarnane alpine, mis sa mõne päwa pär-
 rast ärrauñustad."

"Ei ial, ei ial," kostis Rikard tõssise sõnaga.
 "Ei ial sa ma neid sõnu ärrauñustama, mis tüd-
 ruf räkis. Sellest, et ta miino mõdaläinud ellu
 tundis ja ka miino uüenägu ärra teadis, mis ma
 üksnes siinule ollen räkinnud, wõin ma uskuda, et ka
 se tõeks peab miinema, mis ta mulle tullemast aeast
 ette fulutas. Palmi pude maal pean ma sure war-
 randuse leidma, ütles tema. Mis warra se peaks
 ollema? Kes sedda wälja jõuaks arwata?"

Konrad kostis: "Kui sedda teada tahhad sada,
 siis miine senna. Miina ollen sulle jo mittokord
 sesuggust nõu annud." "Jah!" üdis Rikard: "ma
 tahhan reisida, tahhan maad üllesotsida kus palmi-
 puud kasvawad, kui siina mulle kasa tulled?" —
 Konrad lubbas kasa minna, ja nemad räkisid pikke-

malt sest asjast, kus Konrad mustlase tüdrukko läe katsus-
mist tühjaks naljaks püdis kánata. Ugga. Rikard
ütles tustlase melega :

„Kuddas sa ni piime wõid olla? Kust tüdruk
miño unenägu tundma piddi sama? Se olleks
imelikum kui iime, sest kui sulle unenägo räkisin,
ei olnud keddagi ellawat inge meie liggi kulamas,
ja olleks keddagi meie juttu kuulnud, kust se siis
tüdrufule jälle teada piddi sama? Meie läheme
jõele lusti pärrast sõitma, leiame seal koggemata
Mustlased, kes meid ei tunne ja kedda meie ei tunne,
ja kus üks wõeras tüttarlaps kõik meie ello-juhtu-
mised ärratunneb. Miña näen sest tükkist selgest,
kudda Juunal mõnne inimesele nisuggust waimo-
walgust on annud, misga ta warjul seiswad tullemad
asjad ette wõib nähha, mis teistel alles tundmata
ja teadmata on. Siña näed, armas Konrad, et
meie nõdder mõistus sedda asja ei jõua ärrafelletada ;
sellepärrast jättame tühjad mõtlemised ja wõttame
ennemine nõu tele minna.“

Teine peatük.

Tele miinik ja merre = aigus.

Näüd, kus reisindu korra kindlaste ette olli wõetud,
alkati ka seddamaid pikka teläigi wasto walmistama.

Rikardil olli warrandust küllalt, misga tarwitusi wõis nõuda, ja Konrad murretses selle eest, et teel kellestki pudust ei piddanud tulles. Seal osteti otsata palju kõik suggu tarwitusi, ni hästi sõa-riistu kui õppetuse asju, misga pikkal merres ning Ma teel aega piddi widetama. Surem ossa asju sadeti ühhe laubalaewaga Kolumbo linna, Tseiloni saarele ette, kuhho tekäijad aegamõda tahtsid minna, ja kus nemad pikkemalt affet imustasid piddada. Rikard olli kaks nored sullased oma tenistusse wõtnud, ühhe kárnari — August nimi — ja ühhe offawa kütsti, nimega Anton. Nende abbiga tahheti wõeraste made kassusid ja ellajaid rohkeste forjata, ja mällestusseks koeo kasa tua. Mõllemad nored mehhed ollid wirgud, terrased poisid, täis iggatsemist wõeraid maid nähha sada ja nende asju tundma õppida.

Ettepetud nõu järrele tahtsid reisijad essiteks auro laewaga Hamburgi linnast Inglis-male minna, sealt Madeira saarele. Madeira saarelt piddi te Hälotuse eesmäele, lõunepole Ahwrikasse miinema, ja kui seal pikkemalt filmi sellitades ümber saiwad watanud, siis tahtsid wimaks Tseiloni saarele purjetada, mis üks wägga ketta koht on, ja kuhho nende asjad ette ollid sadetud. Roddunt ärralahkumise mõtte teggi mõnekorra Rikardi süddame nukraks, agga kui Mustlase tüdrukko kulutamist mele tulletas, siis läksid murrepilwed tuulde. Reisirahha olli ni palju wekslites kasa wõetud, et üks suurt suggu würist sellega rohkest läbbi olleks sanud.

Mõnda olli siis tele-miinif ja lahkumise tund neile kätte juhtunud. Wana Waldel, Konradi issa, satis neid laewa peale, andis telistele issaliko õnnistust kasa, ja ei raatsind enne neist lahkuda kunni kella ellistamine kasko andis, et laew tele atkab minema. Wimist korda kaelalangemine — wimist korda kät andmine — wimistkorda silmaweeaga jumalaga jätmine — ja kohhisedes, wäggewaid auropilwesid taewa pole läkkitades, pistis keña auro-laew Delhwin kerge jallaga ülle laenete lippama; üks kihhisedes süggaw waggu näitas weepinnal laewa jälgi. Werandi tunni aea pärrast kaddusid jubba Hamburgi linna tornid nende silmist ärra ja waosid uddu kaugusele. Paar tundi iljemine jõudsid nemad Elbe jõe suusse, kust nende te otsekohhe laia merde läks. Mis üpris keñaduse rikkas wee pegel seisis nüüd korraga nende ees; ni kaugale kui silmawaatmine ullatas, ei nähtud muud kui wet, mis eespool otsego taewaga ühtekokko jooksis.

„Siin olleksime meie siis solase wee laenetel, mis meid mõnda pikka päwa ja ööd oina laia selja peal eddasi saab kandma,“ ütles Konrad Rikartile, kes pool rõemus pool murred kord Ma pole taggasi, kord merre pole eddasi watas, kui emä laps, kes rinnast piddi wõeruma. Merre peal nähti siin ja seal, liggemal ning kaugemal tullijaid ja miinijaid laewasi, mis kui märato sured luiged laiale lahbutatud tiwatega weepinnal ujjusid. „Üks wägga keña waat-

mine ja silmamäng siin, miño armas sõbber Nikard! Wai kas inuustab sul südda jälle issakotta taggasi minna, teña rohhu-aeda, kus täñini siño ainokene kõndimise paif olli?"

Nikard kostis naeratades: "Wõiks kül nõnda olla, ehk ma kül isse selgest arro ei sa, mis mõtted miño süddant praego kõige enam ligutawad. Ühhelt poolt tõmbab mind iggatsemine mahhajaetud, rahhulise koeo pole taggasi, teiselt poolt kihhutab mind ihhaldus ue iñe-ilma pole eddasi, kus rüppes ni paljo warjule pandud illudusi maggab, kui kõik tõssi peaks ollema, mis kuulsad reisijad sest asjast meile on juttustanud. Se wimane ihhaldus näitab kangem ollema, kui koeo pole iggatsemine, muido lasselõin laewa ümber kånata ja lähheksin koeo taggasi. Ärra pilka miño kahhewahhel ollemist, armas Konrad, kui ma mõñikord otsego tõrkudes laps pool wäggise eddasi lähhen; sest kodduma paelad on kõwwast mo süddame külge kinni kõidetud."

"Ei akka miña sind ial pilkama," ütles Konrad sõbrale kät andes: "Agga siño murre ja kartuse pilwed tahhan ma püda lahke naljatamise läbbi siño süddamest ärrapillutada. Miña ei laida siño koeo pole iggatsemist; se iggatsemine on meie süddameteõse lodud, ja iggamees, kes essimest korda argliko sammuga wõderale male lähheb, ei jõua koeo-iggatsemist ärrakelata. Olle agga wahwa merre-aiguse wästo, mis üriõese aea pärrast meie peale saab tullesma."

„Mis se on merre-aigus? selleta mulle asja pikkemalt?“ pallus Rikard.

„Ota paar tundi,“ kostis Konrad: „küllab sa seal merre-aiguslega parremine isse tuttawaiks saad, kui miina sulle ostaksin selletada. Wata, sõbber, mis wahwast Delhwin laiemale paisowa laenetest läbbi leikab! Meie laew lennab nago pääsokene eddasi, wõttab kõil eelminijad laewad kinni, ja kedda kätte sanud, se jääb kohhe tema kannule jälle mahha.“

Kui laew wässimata kirusega seitse tundi ühtewisē eddasi olli läinud, putus laugelt üks tuine tüll nende silma, mis otsego kübera pessa merrest ülleskerkis ja kus peal üks laewa masti sarnane sammast nähha olli. Rikard piddas asja essiteks laewaks, kunni ta nattufese aea pärrast terrasemalt wadates oma eksimist tähhele panni ja Konradi käest otsust affkas nõudma. — Konrad tõi piksilma, kästis Rikardi selle läbbi wadata ja ütles: „Se on wist tulle-torn Helgolandil saarel, mis sa olled leidnud.“

Laewakippar Dunker tunnistas Konradi sõna tõeks, ja räkis pikkemalt, mis kuulsaks sesinane üksik kaljorüngas merres wiimisel aastail merrewee sauna läbbi sanud, kuhho paljo nõufaid rahwast iggal suuwel lähheb, endale merrelaenetest terwist otsima. „Wägga kahju,“ lissas kippar jure, „et sesinane illoauu enam kaua ei sa kestma, sest merri leotab aast aastalt ilka enam kaljorünka küllest lahti, mis tükkalti merre põhja puddeneb, ja mis ni kaua saab

sündima, kuni saarest middagi enam ülle ei jä. Wägga lahjo leña, rohhelise ma-lappilise pärrast, mis kaugemalt taggasi tullemad Saksama laewamehhed iggaford rōemuga terretawad, ja mis neile kui tru waht issama ranna liggidust kulutab. Rahju ka auuwäärt rahwa pärrast, mis seal kaljorünkal laia merre keskel ellab, ja oña silmaga sedda peab näggema, kudda nende koddupail jalgade al ärrasullab. Helgolandi rahwas on ümberkaudo kõige parramad, ossawamad ja wapramad laewa-juhhid, ja peastid nende trui abbiga jubba mitto kipparid ello, laewa ja warraga, mis nende abbita iggawest merre pōhja olleks waonud. Rāgitakse, et Inglis rahwas mõtteks wōtnud, kindlat saddamad sare randa ehhitada, ja tuggewa tammide ja müride läbbi kaljopuddenemist püda wāhhendada. Saar on Inglisrahwa pärris, Jumal lasko nende mõtlemised tōeks minna! se tōuseks laewarahwale kassuks."

"Kas laew saab Helgolandil saarel kinni piddama?" küstis Konrad.

"Ei!" kostis kippar. Mul ei olle keddagi reisijat laewas, kes senna tahhaks minna, ja asjata ei tohhi meie kuskil aega wita. Mis muido weike sare peal näggemise wäärt on, sedda wōite nisaña hästi laewalt kui kaldalt üllewadata. Wa tahhan türijale kohhe kasku anda, laewa liggidalt möda purjetada."

Kippari lahke lubbadus wōeti täñoga wasto, ja ann türijale sedda möda kasku. Laewa niña kånati

seddamaid pissut parremat kät ja laew purjetas nüüd otsekohhe sare wasto; saar tõusis igga filmapilgul uhkemalt ning selgemalt laenetest üllesse. Zubba werandi tunni pärrast jõudis saar nende kätte, nõnda et tuggewad, äkkilised kaljoseinad kahhe kümne sammogaugusel laewa ees plüsti seisid. Mitmes kohhas nähti, kudda wessi kaljoseinad alt ärra olli õenestunud, ja Dunker näitas käega üht ja teist kohta, kus mõne aasta eest weel tuggewad kaljoseinad seisnud, kellest nüüd ühtegi enam nähha ei olnud.

Rikard olli tül aega üksi filmi sare pole watanud, ja ei pannud tähhele, et Konrad norkus seisib ja sõna ei rākinud; tema filmnāgu olli kahwatanud kui furnul. Rikard ehmatas sedda nähhes, astus sõbra jure ja küsis, mis wigga teinal pididi ollema; agga ta ei sanud wastust. Seal üdis ta kipparit: „Zuñjala pärrast, tulge appi! miño sõbber on suremas!“

Kohklike murrega ruttas kippar senna, kus kogemata õnnetust arwas juhtunud ollema. Dunker olli terraselt paar filmapilkku Konradi peale watanud, ja ütles siis naeratades: „Olge murreta, armas Eberhard! teie sõbral ei olle suremat wigga kui — merre aigus, mis ka teiegi peale saab tullema, kui willu merretuul weel kauemine meie laewa wasto puhhub, ja laewa wintsutab. Tohtri herra! kas teie ei inuusta ennemine laewa kambri minna ja pikkali eita?“

„Ei tahha,“ kostis Konrad nõdra ealega. „Mul ei olle wõimalik pikkemalt jalla peal püsti seista, filmad lähewad kirjaks, südda akkab pöritama, surma tust kippub mul peale — taewas tulle appi!“

Oksendamine lõppetas teäma juttu; teäma piddi pä ülle laewa sõrwa kumardama, ja akkas siis pük-
sinabku kärima, et süddame wälja tahtis oksendada. Tedda kanti sealt laewa kambri ja pandi affemele pikkali mahha. Teäma olli kui surnu ja lastis end daga tehha, mis teised tahtsid. Nikard istus kurwal näul teäma affeme kõrwas, agga ei jõudnud aigele abbi tehha. Konrad ähkis, oigas ja kiskus oäma kehha kui lõnga terra kokko, ei wõtnud kuiwa egga märga sest et südda ühtepuhko oksese pöritas. Se pinaline luggu kestis terwe ö ja päwa, kus winge tuul laewa wasto puhhus et laew pikkamiste eddasi jõudis. Reisijad langesid üksteise järrel kõik merre-
aiguse kätte, agga Nikard üksi jäi termeks. Teäma, muido teistest kõige nõrgem, näis laewa peal priis-
kema's kossuma. Rippar ütles teämale troostiks, kudda aiged kõik ühheskous termeks sawad, nipea kui laew Inglisma randa jõuab. „Teie ollete merre-
aiguse oäma küllest ärratulutanud,“ lissas Dunfer jure: „teist saab wahwa laewamees, et wõiksite Ma ümber pur-
jetada.“ Rippari kitus kõrgitas Nikardi uhkust ja teggi koev iggatsemisele korraga otsa.

Tuul olli kolmkümmend-kuus tundi lõpmata laewa wasto puhhunud, ilm paksus pilwes seisnud

kui kot, wihma kallas mahha kui ämbrišt; — nüüd
 akkas ilm nattoke sellitama. Tuul pdras enam
 lõune-idda pole ja lehwitas kerge laewa miinikut
 eddasi. Tuine taewas selgis siiniseks, päike peasis
 jälle paistma ja laenetaw merri lihtis ennast silledaks.
 Seddamöda kuida laewa wanumine taggasi andis,
 akkas merre aigus reisirjate küllest lahuma. Konrad
 olli esimene, kes ennast jälle jallale toetas, teina
 rokkis affemelt ja tuihus sõbra nale toetatud laewa
 laele wärsket, karrastawat tule õhku ingama. Teina
 näggu olli alles kahwatanud kui surnul, ja ta kohkus
 peegliše wadates selle ülle, imeks wannes, kuida lüh-
 hikene aigus nõnda kehha ärra olli kurnanud. Teele
 minnes olli ta prišt ja puñane, Mikard kahwato ol-
 nud, agga kes neid teine teise kõrwas watas, se piddi
 Mikardi priškeks ja Konradi kõhhetumaks piddama.

Mikard ütles lahke näoga: „Suñal täñiatud!
 miina ollen terwe, rdemus ja priške. Ma tänan
 sind mõñusa nõu eest, misga mind teele juhhatasid;
 muido olleksin praego weel koddu istunud, kus kure
 wad mõtted mo süddant sõiwad otsego rooste rauda.“

Seddawisi teine teisega maggusat juttu räkides
 kõndisid neimad laewa peal eddasi taggasi. Konradi
 jõud akkas ruttust jälle toibuma, nõnda et kui neimad
 Inglise randa said, merre-aiguse jäljed enamist
 teina küllest ärra ollid kaddunud. Kui nende asjad
 laewa pealt male said widud, tõttas Konrad kohhe
 teist laewa otsima, mis Idda-India maale minnes,

neid kasa saaks võtma. Tema leidis õlpsalt ühe
 sefugguse laewa, mis teisel ommikul pikka teed ette
 tahtis võtta. Raup sobbis korralt ja makseti wori
 rahha kunni Hälotuse eesmäele kipparile ette. Nemad
 ruttasid sellepärrast ni wägga minnikuga, et Konrad
 merre aigust kartis ja sedda ette teadis, et pikkem
 wibimine kuiwal maal tedda uest aigeks saaks teg-
 gema. Selsamal õhtul, kus jalga Inglisma põrmu
 peale ollid tõstnud, läksid nemad jälle laewa peale
 taggasi. Ue laewa nimi olli Nabob, mis India
 male minnes reisirjaid ebdasi pididi wima. Meie
 sõbradele anti üks teha laewa-kamber ello assemeks,
 kus küllalt rumi olli ellada. Nemad eitsid aegsaste
 puhkama ja leidsid teisel ommikul uuest ärklades, et
 Nabob jubba kõrgel merre peal purjetas. Taggasi
 wadates seisis Inglisma rand kui üks siinise suitsu
 sisse mähhitut wiir, mis kui pilwe merre pinnal ujjus,
 nende silma ees.

Kolmas peatük.

Taewad - juttustawad Sumala auu ja Ma
 kindlus kulutab tema kätte tööd.

Üks wägga teha õhtu olli käes, kui pärrast õnne-
 liko, selge taewa ja laddusa tulega õnnistatut tekäiki
 Nabob Madeira sare wasto purjetas, kus kippar

Bulwer ühhe päwa lubbas puhhata. Konrad ja Rifard istusid laewa lael ühhe laiale lahutatud purje ride kätte al, mis kippar neile päikese warjusk ülles lassnud tõmmata, ja räkisid eesseiswast sarest. Pikka tekonna järrel, kus nemad — mõni möda miñew laew arwamata — muud kui taewast ja wet ei näinud, piddi nende jalg nüüd jälle kindla Ma peale astuma, kus rohhud ja lassud nende silma sawad rõemustama.

„Miño südda on rõemus“, ütles Rifard: „jälle üksford jalga kindla Ma peale toetada; ja mis wägga ketta kohta same meie seal näggema, sest Ma deira saar, mis Portugali kuniingriigi wallitsuse al seisab, peab rohke illuga täidetud ollema, ja saab meile sest tunnistust andma, mis kettaust lõunepool mail siggineb. Rippar Bulwer arwab, et meie jubba omme lõunal sarele jõuame, saab nähha, kas ta arwamine tõeks lähheb.“

„Sellepeale wõime julged olla, kui ilm ni illusaks jääb kui praego,“ kostis Konrad. „Laewameeste arwamise eesseiswa kohtade pärrast lähwad ifka enamist tõttelikuks, ja ei eksi nad paljo ial neis asjus. Ka näikse jubba mõnda tükti, mis Ma liggidust tähhendawad — merre wee karm moondab nago teisiti, linnud sawad nähtawaks, kes arwast maast kaugele ärralähwad, ja isseärranis näikse laewarahwa lahked näud sedda tähhendama, et Ma enam kaugele ei wõ

olla. Ma ihhaldan kõigest süddamest sedda Ma-
kohta nähha sada, mis ni imelisel kombel üllesleiti."

"Imelisel kombel? kuis nõnda?" küffis Rikard.
"Selleta mulle sare üllesleidmist pikkemalt, ma
pallun?"

"Hä melega," kostis Konrad. "Sel aeal kus
Hendrik, lianimäga: Merresõitja, Portugali-maal
wallitses, se olli wieteistkümmemal aasta saal, juh-
tus, et üks Inglismees, nimäga Mahhin, wänes-
mata wasto meelt ühhe suurtsuggu naiste rahwa
kõffis ja teinaga sallamahti ennast laulatada laskis.
Wänemate wiha kartes põggenes Mahhin õma nore
abbikasaga ühhe Portugali laewa peale, misga senna
male pakko tahtis minna. Laewa nuhtlus langes
teinaga peale. Laew ei olnud weel kuigi kaugele In-
glis rannast ärrajõudnud, kui äktselt kolle marru
tuul tõusis ja merrel mäsama akkas, mis läbbi nende
laew tundmata wõera merrele aeti, kuhhu ehk weel
enne sedda ükski Eüropa rahwa laew ei olnud sanud.
Pikka ekfimise ja mitmesugguste raske surma ehma-
tamiste pärrast, mis õnnetuma laewameeste julgust
ja lotust ollid murdnud, ja neid ello kimbutuses
wässitanud, putus wimaks üks üksik saar merres
nende silma, kuhhu peale laew niüüd tirst purjetas.
Õnnelikult jõudis nende wiggane laew sarele, agga
Mahhina nore abbikasa ellopäwad jõudsid õhtule ja
pidi waene wõera sare põrmu peale puhkama eitma.
Rasked marru ehmatused, pikkalised merre te pinad,

efsituse kahhetsemine ja koddu male iggatsemine rõh-
 husid ni raskest, et südda selle loorma al lõhkes.
 Tema surri mõned päwad peale sedda kui laew sa-
 rele olli jõudnud, ja ürike aega iljemine langes ab-
 bikaas Mahhin ka auda. Kui laewa-kippar Zarko
 mõllemate lehhad mulda sai pannud, tõttas ta jälle
 laewa peale taggasi ueste õnne katsuma, kas ehk
 wõimalik olleks Eüropa ma randa taggasi sada.
 Nemad akkasid ommiko pole purjetama, kus nende
 arwates Portugali ma pididi seiema. Kui saar lae-
 wameeste silmist kaddunud, akkasid tule ood uest
 mäsama ja wintsutasid õnnetumat laewa mittu näd-
 dalad kõifuwate laenete peal, kunni laew wimaks
 Marokko ranna liggidal ukka läks, ja padiga merre
 äddast peasnud laewamehhed wangi wõeti. Seal
 widi neid kui weiksed turrule ja müdi pärris orjaks,
 kus surem ossa rahwast pikka pina kätte lõppes, ja
 üks ainofene mees mõne aasta pörrast õnne kombel
 omale male taggasi peasis. Kehwa ja abbita lotis
 ta kuulsa merresõitja Hendriko käest suurt palka leida,
 kui ne leitud sare temale kulutaks, kuhho õnnetu
 Mahhin norikuga puhkama olli pandud. Tema juttus-
 tas sedda luggu Hendrikule, kiris sare keñadust ja
 illo ni laddusa sõnaga, et Hendrik kohhe ettemõttis
 üht laewa wäljawalmistada, mis uut saart otsima
 sadeti. Laewa-kippar Zarko leidis sare ja näggi,
 et waewaga õnnetusest peasnud mees tõt olli rākinud.
 Tema wõttis sare Portugali kuñingrigi wallitsuse

alla, purjetas siis koes taggasi, andis tekonnast kronole teadust, ja seati tedda siis esimeseks Ma-wallitsejaks ue sare peale. Madeira anti sarele nimeks, ja on saar weel tänapäwani Portugali kuuningriigi mõnusaam offa."

"Wägga illus ja õppetlik juttustus," ütles Rikard, kui Konrad juttu sai lõppetanud. "Mil aastal leiti Madeira saar üllesse?"

"Se sündis 1418 aastal wärrast meie Issanda Jeseuse Kristuse sündimist," kostis Konrad. "Selle peale leiti tüddimata Hendriko wallitsuse aeal weel mõned teised suuremad ja wähemad sared, kunni wiimaks aasta saa lõppetusel kulus laewakippar Kristohw Kolumbus, Oktobri kuul 1492 ue Ilma ma jaõ Amerika ülles leidis, üks õnneline juhtumine kellest paljogi aea-ramatutes rägitalse."

Senni kui mehhed nõnda maggusat juttu ajjasid olli päike merre wee pinnal alla werenud, ja tähhed läkkitasid selge läikwa walguse taewast mahha. Waikfelt watasid mõllemad sõbrad luggemata suurt tähhe karja ja seisid süggawas mõttes, sest et tähtedega täidetut taewa keñadus nende süddameid täitis, ja Lojale täno andma sundis. "Õmelik, wägga imelik suur ja auustuse wäärt on Issanda lomise tööd!" ütles wiimaks Rikard. "Jah, se on selge tõssi, mis pühha kirri ütleb: Taewad juttustawad Jumala auu ja Ma kindlus kulutab tema kätte tööd! Kuis juttustawad need ilgawad pissarad märato

taewa wõlwi külles sõnata ja ealeta ni suri asju
 Loja ärramõistmata wäest ja auust! Seie peaksid
 kõik õnnetumad lomad kokko sama koggutud, kelle
 süddametes weel kahewahhel mõtlemised Jõsanda
 armo, wäe ja elduse pärrast liguwad! Siin ei olleks
 neil suremat tarwis tehha, kui silmad lahti peasta
 ja wadata: seal saaksid nemad küllalti armastawa,
 elduse rikka taewa Jõsa ollemisest täidetud, ja nemad
 ei unnuštaks sedda kõigel ello aeal."

"Sepärrast ei olleks kellegile ni pikka tekäiki tar-
 wis ettewõtta ehk merrele minna," ütles Konrad:
 "sest Ma kindlus kulutab ka teima kätte tööd! Kelle
 silmad agga wadata oskawad, se leiab iggas kohhas,
 ni hästi kõrbedes kui paljamades nõmmedes Jumala
 tarkuse ja wäggewuse jälgi. Pissem lillekene juttustab
 teemale imet ime peale ja surnut kiwwi rägib tuhhat
 keeltega meie wasto."

Nõnda räkisid sõbrad weel tük aega Jõsanda
 wäest ja surusest, kunni südda õ kätte jõudis. Seal
 puggesid nad winaiks laewa kambriisse maggama,
 lotes ommikul uuest ärkades Madeira sare kaldaid
 silma sada, sest et senni, kui nemad puhkasid, laew
 ruttust eddasi lendas.

Kui esimesed koidu terrad ommikul, sel 29. Jani-
 ku päwal, taewa külles puñetama ärkasid, seal kõllas
 jubba laewa masti otsast rõemo-ellin: "Ma! Ma!"
 Rippar Bulwer olli nattoke aega enne sedda laewa
 laele astunud, ja satis nüüd noorte sõbradele sõnu:

mid, et kirest seie tõttaksid watama, kuidas teña saar ehhitatut neitsi kombel merre laenetest ülestõusis. Mattolese aea pärrast seisid Rifard ja Konrad kippari kõrwas laewa peal, ja kui mehhed silmawaatmise sare peale tõsisid, seal tungis imeksapanemise rõemo kiffa nende suust wälja. Praego tõusis läikiw päike otsego norik merrest ülesse, ja kuldas oina esimeste iilgawa terratega merrest kerkiva kaljokünkade terrawad sõrwad ja nurgad kulla karwa puñaseks; merre wee pind paistis elle süüne, kuhhu peale päikese terrad otsego kuld littrid külwasid.

Kurristikudes ja orgudes, mis aega möda kaljude wahhel nähtawaks said, kõikusid weel õbbekarwa uddupiltwed, süin ja seal läikawa päikese terrade wasto wõideldes, kunnii ürikese aea pärrast wäggew päike wõimust sai ja uddupiltwed kapestissaratesse mahha löi, ja neid lehtede ja kõrte peale iilgama sundis. Kүүd näggi wataja film selgeste wägga teñad orrud, jõed, allikad, lilledega täidetud arrud, lopsaka lehtedega kattetud wina mäed ja wisakast ja korraliste ehhitatud majjad, mis walge seinadega roheliste metsade wahhelt wälja paistsid, ja kus rohhu aedades mitmedsuggusi kallid wiljapuid rohkest kaswis. Süin ja seal ullatas ka mõni kõrge sirge palmi pu reisi-jate silma. Palmipude illusad laiad lehhekronid kõikusid ommikuse tule lehwitusel, kui olleksid kumardades tullijaid tahtnud terretada. Ja ülle kõige selle rägitud illu ja teñaduse lehwitas karrastaw ommikune

tuleõht, wõlwis iilgusega täidetud taewa-siäidus kummi kombel ja sai päikese terradest iggal filmapilgul uut illu ja läikimist.

Agga ei jõuaks feel egga sulg kõid illo ja õnne kulutada, mis reisijate silmi ja süddameid täitis. Kes isse ial pikkemat laewa teed merre peal ei olle käinud, se ei oska sedda rõemo tähhendada, mis neid seal täitis ja Lojale täno andma sundis. Esiotsalt ei leidnud feel sõnu, misga süddame liikumised ülles olleks jõudnud tunnistada; silm rändas ühhest kohast teisile ja leidis seal ikka usi tähhele ja imelspannise wäärt tükkisi. Wimaks üdis Konrad:

„Se on tõeste üks Paradiis: Siin on palju rohkemine illo leida, kui kõige warmam ja tullisem waimo-mõtte üllesjõuaks armata ehk kulus laulile sõnadesse puñuda! Siin on üks tükkikene keña taewa illu, mis korra ehk koggemata üllewalt mahha kulus, et inimesed sellest pissut arro piddid sama, mis sured illuduse wäed tullemas ellus nende silma sawad tullemal!“

„Jah!“ kostis kippar: „Paradisiks nimetasid sedda paika jubba inimesed, kes esimest korda oma jalga sarele tõstsid. Kui nad pikkalise pina peale seie jõudsid, arwasid neimad Edeni aeda oma silma ees ollema. Lahlust, rahhu ja illu ingas fesiñane õnnelik makoht igga sammo peal. Ei nähtud kuskil kartust, ussaldamata kombet egga ehmatust. Linnud, mis puoksade peal kiludes, iilgawaid läikusega täis

detud fulgist kubesi päikese paistel laiale sirutasid, lendasid julgest inimeste jure, istusid wõera meeste õllade peale ja lastsid ennast pihhudega kinni wõtta. Ei olnud siin kistjaid metsalisi, ei kihwtisi maddusi, ei kahjoteggewaid maokesi egga puttukaid, mis õnne-liko rahho paiga ollemist olleksid segganud. Ma- pind olli ni rohkest keñast õhkawa rohhukassutega täidetud, et astuja igga sammuga illusat aiso laiale lahutas; otsata paljo õisi, mis mitmetwarki illuga läitised, rõemustasid silma, ja metsa-salgud orgudes ja mäggedes seisid ni uhkes kaswus ja lopsakas lehtis, et Esarko sarele Madeira nimets pañi, se nimi tähhendab: keña metsasalkude Ma. Üks suur ossa algmise illu ehhitab weel täñapäaw Madeira saart. Praego on seal metsasalgud weel keñad rohhe- lised, kui wañal aeal, praego õitserwad lilled ja aisowad rohhud, praego lennawad seal keña fulgedega kattetud linnud õhhe ossa pealt teise peale — agga wañas- aegne rahhuline lahkus ja julgus on ärrakaddunud, ja wõdiksime kül mitto päwa metsas odata, süiski ei lassets linnud meie õlla peale eñam mahha. Ruhhu ial inimene jalga tõstab õña wiggadega ja kurja imustamistega, seal põggeneb rahho-waim ja temp- lemine ja mässamine peaseb lifuma. Nifaua kui Lomise tõ weel üksnes Jumala õhhu warjo al seisis, nifaua õitses jumalik puhtus ja illo seal peal. — Watake! seal jõuab jubba Ma nina meie kätte, kus tagga Madeira pealin Funchal seisab, mis üritese

aea pärrast meie silma saab paistma. Seal seisab — lin! — oh, mis teña, wägga illus koht! — eks olle tõssi?”

Kül olli se koht teña, mis praego nende silma ette nähtawaks tõusis, kui Nabob Ma:niña ümber pirates täie purjetega kaldale tõttas, kus walged lampkattustega linna majjad kui ainekarrri kõrgel kaldal seisid. Parremat ja pahhemat kät weñis lin kaugele, kus majjad otsego rohhelises merres pulehtede mähkmetes maggasid, sest et winamäed, pomerantsi-, mürti-, õuna- ja tsipressi-puud iggaskohhas metsasalkusti majjade ümber sünnitasid, ja lehtede ja õielme ulgaga majjad kinni kaisid. Kaugemal linnast rohhu-aedade ja arrumade wahhel näggi film weel paljo oneid, kunni wimaks kerge süñise uddu sisse mähhitud mäed ja künkad teña Ma kohhale otsego aeda ümberpirasid. Nattoke taggapool linna kõrwas tõusis äkkitselt merrest kõrge kaljorind üllesse, kus peal tuggewad kantsi mürid ja ahwardawad sured:tükid seisid, otsad merre pole kánatud. Üks kitsas kaljo sisse rajjutut teradda káis kaldalt üllesse linna pole. Niipea kui Nabob kalda liggemale jõudis, nähti üllewal kantsi otsas üks kirju lip lehwitamas ja selle peäle prantsatas suretükki pauk, et mäed ja kaljorünkad iggalt poolt wasto kosisid.

„Mis se peab tähhendama?“ küssis Nikard kohkudes. „Kas tahhetakse meid waenlase komba sün wasto akkata wõtma?“

„Arge kartke middagi, se suretükki lastminne ei tähhenda waeno,“ kostis kippar naeratades ja lastis Inglise ma lippu kõrgema masti otsa ülestõmmata. „Suretükki pauf kulutab linna rahwale meie tullikut, ja annab nisañoti meile käsku siin laewa nifaua finni piddada, kurni läbbifatsujate lootfit seie jõuab, kes läbbifatsub, et mingi kurja tõbbe laewarahwa külles ei olle, mis saddamas teiste külge wõiks alkata. Misuggune seadus leitakse enämist iggas saddamas, kuhhu kaugelt mailt laewad tulleswad. Wadake! seal mehhed jubba tulleswad. Olge selle pärrast murreta, meil ei olle aigeid laewas, kes sadamasse minemist wõiksit kelata. „Kui pabberit läbbi on wadatud, siis lastakse meid lohhe eddast minna.“

Nattoke aega iljemine sõudis paat laewa kõrwa, ja üks wägga uhke mundriga wäepealik, kulla ja tresfitega wälja ehhitatud, astus kõis-treppi möda üllesse Nabobi peale, terretas kippari lahkest ja pallus reisijate kirjasi nähha sada. Senni kui pealik pabberid läbbi watas, nuuskis üks pissoke mehhe-kujjuke, mis pealiko kannul laewale olli roñinud, kõif kambriid ja nurgad laewa sees läbbi, küssis üht ja teist türija ja laewarahwa käest, õerus siis rõemsal meel kässt koflu ja kerutas kui kedder kanna peal ennast ümber. Se naljakas mehhe olli üks tohter.

Teina ütles siis pealikule: laewarahwas on kõif priisked ja terwed, neid wõib kartuseta saddamasse lasta.

„Ni on ka minõ arwamine,“ kostis pealik.
 „Kippar Bulwer, teie wõite laewa sabbamasse sõita
 ja isse kaldale minna. Kui kauaks imustate meile
 wõersi jada?“

„Minõ aeg on wägga lühhiene; pean jubba
 omme ommiko jälle teele minema,“ ütles kippar.

Pealik kahhetes kippari kirust, mis reisihatele
 aega ei annud pikkemalt teña sare peal ümberwa-
 data, jättis siis kumardades jumalaga ja tõttas tag-
 gasi minema. Kui ta minnes weike tohtri järrele
 watama affas, näggi ta tohtri Konratiga maggusas
 juttus, sest mehhed ollid kui ammetiwennad ruttust
 tuttwastanud, ja weike mehhike kellel linnas keddagi
 aiget rawitseda ei olnud, ei raatsind uest tuttwast
 lahkuda. Teña pallus pealikut üksi taggasi minna
 ja lubbas iljemine laewaga järrel tulla. Pealik tõr-
 kus selle wasto, arwates et ehk kipparil wasto meelt
 wõiks olla, kui pallumata wõeras laewa peale jääks.
 Ugga kui Bulwer sellega rahhul olli, läks pealik
 üksi padiga taggasi. Weike tohter jäi laewa peale,
 kus ta ka ruttust Rifartiga tuttwaks sai, ja kääst
 berudes ütles:

„Meie tahhame seltsis täänase päwa wõemfast õh-
 tule ajjada, et aeg kui ommikune uñenäggu meie
 käest ärrakaub. Ma tahhan linnas teile tallutajaks
 olla ja teid iggale pole wia, kus middagi tähhele-
 pañemise wäärt asja wadata on. Iljemine tahhame
 seltsis ratsul mäggetesse sõita, ni pikkalt kui lühhi-

lene aeg lubbab, sealt wõite ühhe korraga meie teña saart üllemadata. Ma ütlen teile: meie saar on wägga teña! maggusad jodawad winad, kallis pu willi, laddus ellamise koht. Noh, kül sate isse sedda kõif näggema."

Weike tohtri sõbraliko pakkumist wõeti sure tänoga wasto, kuhhu nad muido wõeras kohhas te juhita ollesid oskanud minna. Konrad nõudis järrele, kudda jahhi luggu pididi ollema ja kas maksaks püsti kasa wõtta? seal kulis ta ammeti wenna käest, et siin suremaid metsellajaid leida ei olle, kui üksnes kodudujänesed ja kitsed ja kessad linnud.

"Agga," ütles weike tohter Ukunha: "kui teil lusti olles õngaga kalla püda, sedda wõiksite kohhe täita. Kõif need lodjad ja patid, mis teie film praego merre peal nääb, on kallamehhi täis. Meinad on sure pallawa pärrast enamist ihhu allasti tööl, noh, sest ei olle wigga! Tehke kuddas imustate: kas lähheme kallale, wai linna watama? mul on üks kõif."

Ühhihese nõupiddamise peale wõeti ette, enne mine linna watama minna, sest et kallapüüdmine ka eddespidi iggas kohhas wõimalik olli, agga teist teña Madeira saart enam leida ei olnud. Kui siis selle peale Nabob saddama liigidal oma ankrud merreyõhja kinni lastis, sõudsid meie sõbrad weike tohtri ja sullastega seltsis kaldale.

Te, mis kaldalt linna pole ülesse läks, olli kitsas ja künklik, jooksis kitsa müride wahhelt äkkitselt wasto mägge ülesse. „Linna sisse minnik on meil kül nattoke waewaline,“ ütles tohter Ukunha, „agga kannatage! kui mäest ülesse same, siis on waatmine wägga. illus iggale pole.“

Tohtri tõutus läks ruttu tõeks, nipea kui neimad ühhe weike, kaljorünkale ehitud kirriko jure jõudsid, kus nattoke aega jalgu puhkades ümber akkaid watama ja kuhhu merri teña kallastega neil silma paistid. Nende jalgade al seisid õitsewad, rohkelised wina mäed, wärske lopsaka lehtetega; ülle wina mäggede paistis merri sure ulga laewadega ja patidega; nattoke kaugemal seisid Porto Santo: ja Salwages: sared, mis mõllemad Portugali pärris ja Madeira kubberneri wallitsuse al on. Kirrikust linna pole eddasõ minnes tullid mõllemil pool teed illusad rohhu: aiad wilja puiega neil wasto, mis wilja koorma al küras seisid. Põhja pool nähti wina mäed kunni kõrge kaljo arjani ülesjooksa.

Kui täielikult kõit teñadused läbbi said wadatud, siis läksid neimad linna, sest linna wärraw ei olnud kirrikutesest kaugel. Kitsast ulitsast läbbi minnes tuli üks lagge koht neil wasto, kuhhu teñad puud ümber ollid istutatud ja mis linna rahwale lufimise paigaks olli. Linna sees wadati kloostrid, kirrikud ja uhkemad majjad läbbi, ja mindi siis trahteri peale

wässind liifmeid toetama ja kehvale farrastust andma, sest pik rändamine olli meeste kõhjud tühjakõ teinud.

„Suimal täkiatud, et korra jälle mahti saan mahhaistuda!“ ütles Rifard, ja lõetsutas süggawast inge. „Madeira saar on tõeste üks üpris kena koht, süiski leian, et teie pealin wäljastpoolt illusam on, kui seest. Meie pik merre tekond ei olle mind mitte nõnda wässitanud, kui sesiñane käik, ehk selgemine ätteldes: sesiñane roõimine ja liugumine mäest üllesse ja alla. Urmas tohter, mis meist iljemine peab sama, kui weel suremad mäed wasto tullemad?“

„Olge murreta, sõbber!“ wastas tohter naeratahes. „Meil on siin kül mäggest agga nisama rohkest ka obbusid, kes meid wirgu nelja jallaga kergest ja kirest ühhest paigast teise kannawad: Meie Ma obbused on kül weike kaswuga, süiski wägga ärksad ja ellawad lomad. Teie ostate ommetegi ratsa sõita?“

„Ma tahhan püda õppida,“ kostis Rifard suudmõda.

„Noh, kuddas teie tahhate, sõbber, nõnda tehke,“ ütles Ukunha. „Kül meie nõuu leiame, ehk kül sõitmine meie mäggiistel tedel wõimalik ei olle; agga meie wõttame ühhe palankini kahhe kandjaga teie tarwis, kuddas siin maal suurtsuggu naisterahwas neid tarwitab.“

„Mis nisuggune palankin on?“ küssis Rifard. — Tohter wastas: „Palankin on üks kandmise raam,

ehk üks Bambuse ridwa külgi koidetud liina, misga faks tuggewad mehhed teid õllal ärrakannawad. Uskuge misso sõna peale, nisuggune puhkamise säng on mäggisel künklikul teel wägga mõnus, teie ollete kui wibbukätkis seal sees, ei olle wintsutamist egga pörrutamist."

"Kül same nähha!" ütles Rikard, ja söi kehale karrastuseks sure talreio täie maggusat pu-wilja, mis temale ette olli pandud. "Kuhhu meie tekäik siis peab minema?"

"Kuhhu teie imustate," wastas tohter — "kas ommiko wai õhto pole lähhemale külladesse, wai kas tahhate senna minna, kus Madeira sare kogemata üllesleidja Mahhin oma armokese mahha mat tīs ja tseedri-puust ristikese aua peale seadis."

"Jah, senna tahhame minna," ütles Rikard: "sest õnnetuma Mahhina luggu on mul wägga alle, ja ma sowiksin kül kohta nähha sada, kuhhu ta sil mawee pissarad mahha langesid, enne kui südda kure wastuses närtsis ja tema abbi kasa kõrwa rünka alla puhkama sai."

Kui nõnda tekäigi nõu petud olli, läks weife, fergejallaga tohter tallitama, mis neile tarwis läks, ja pole tunni aea pärrast olli miinik käes. Teised istusid wirgu obbuste selga ja Rikard pugges palans kini, misga tedda mehhed kui õrnat klasi eddasi landsid. Essiotsalt olli ta rahhul, agga kui ta nat toke maad eddasi jõudes Konrati ja tohtri maggus

fas juttus näggi ollema, seal läks ta aeg üksi igawaks, ka tulli temal äbbi peale, et kui arglik nais-terahwas obbose selga ei julgenud istuda. „Kuulge, sõbrad!“ üdis Mikard: „piddage nattoke kinni! Teil on paar oost tühjalt kasa wõetud, ma tahhan ka obbose selga istuda; üksi on te wägga iggaw.“

Seal peti kinni, Mikard astus palankinist wälja ja roüis obbose selga. „Ma uskusin kohhe et luggu nõnda pididi tulles,“ ütles weike tohter, ja wõtsin sellepärast paar obbused enam kasa. Se on opis mõnufam luggu kui obbose lu meie al on, mis inimese luust paljo tuggewam.“

Essiotsalt pilgati õppimata ratsameest mitmel kombel, kes kui ümmarguse muña peal istudes pahhemale ja parramale pole warus; agga nattolese aeaga olli Mikard obbose seljas jubba arrinud ja sõitis ni uhkel ja julgel kombel, kui olleks lapsesõlwest sadik selle peale arrinud. Nõnda läks siis lustiline teekond keñadest õisewadest makohtadest läbbi, kus igga sammo peal ued illud filmatõusid ja meie sõbrad sagedast rõemu ellinad tõstsid, mis weike tohterile wägga armas olli kuulda; ja temä ei jätanud middagi näitamata, mis waatmise wäärt olli. Wimalts jõudsid nemad tseedri-puust ristilese jure, kus al willets Mahhin omä abbilasaga puhkas. Said nemad pole tunni siin wihinud ja ümberringi illu küllalti wadanud, siis tõttasid jälle teisi keñä paikasi watama. Tohter Alunha ütles: „Meie wõime weel mõnda wadata

ja jõuame õhtuks linna taggasi, kus paar klaasi jõu-
 dawat wina meie wäsinut kehha sawad toetama.
 Õhtu eel sawad nemad ühhe weike üksiko kabbeli
 jure, mis mäe kingo otsas seisib ja „Rossa Sen-
 hora de Monte kabbelikš“ nimetakse, ja kus sees
 — kudda weike tohter tähhendas — üks imeteggew
 neitsi Marja pilt piddi ollema.“

„Meie ei olle mitte Katoligi ussu-tunnistajad,“
 ütles Rikard. „Mis meil kabbelikš otsimist? jät-
 tame ennemine kabbeli watamata.“

Weike tohter kohkus nattuene selle juttu üle,
 sest teina olli seie sadik arwanud et seltsimehhed otse
 kui teinagi üksnes õnsaks teggewa ussulised pid-
 did ollema. Ja nüüd tunnistasid nemad isse ennast
 uskмата rahwaks. Süski läkkitas ta mele pahhan-
 duse tuska tuulde ja ütles naeratades: „Noh, noh,
 teie tete minõga nalja, armsad herrad, agga ollekš
 teie jut ka tõssi, et teie teise ussulised wai pagganad
 ollete, süski peaksite Madeira sare kõige tähtsamat
 asja, sedda jumaliko elduse pilti näggema, mis jubba
 ni paljo imeteggusi on teinud.“

„Mis imeteud need süs ollid?“ küssis Rikard.

„Jubba pildi üllesleidmine olli üks suur ime!“
 kostis Ukunha tõssise sõnaga. „Wadake! Madeira
 saar olli wast üllesleitud ja ei ellanud sare peal weel
 keddagi maalrit, kui kaks laewameest koggemata
 paksu metsa juhtusid, mis sel aeal weel kõik saart

fattis, ja kui neimad senna paika said, kus praego labbel seisab: mis näggid neimad seal? Keña Jumala emä pilti, mis senna üksiko paika muido ei wõinud sada, kui taewaliko elduse läbbi."

"Jah, kui pilti üks kawwal munk senna ei olnud kannud," ütles Konrad naeratades.

Agga weike tohter wastas wihhase melega: "Munkast ei ellanud sel aeal weel siin sare peal, sellewärrast ei wõinud nende kassi siin mitte aidata. Ükskõit — laewamehhed panid imeks ja langesid palwes imekusju ette mahha, siis tõttasid neimad oima seltsimehhi üllesotsima, et neile sedda asja kolutada. Pilti oieta sure olega, kirriko wõlwid mürii pildiülle, ja imeteggude läbbi, mis pilt teggi, sai kirriki ni kuulsaks, et usklikud inged iggalt poolt senna kokko kogguwad, isseärranis laewamehhed. Laewamehhed otsiwad siin merre ädda wasto warju, ja nähtakse saggedast laewarahwa seltsid kippariga ühhes labbeli pole rändawad, imeteggewat pilti palluma."

"Mil kombel näitab siis pilt oima imewägge üllesse?" küsis Rifard?

"Noh, mõnest saast imeteggudest tahhan ma teile agga ühhe rägida, mis miino mällestusel juhtus," kostis weike tohter. "Amerika sõa aeal olli meie sare peal suur leiwa pudus ja seisis willi kallis innas, sest et wõera made laewad saddamasse ei peasnud. Sel kibbedal ädda aeal wõeti nõuks, et rahwas pühha

Marja imeteggewa fujju ette palwele kofko pididi tula-
 lema. Ennamist kōit sare rahwas koggus kofko ja
 langes usklikus palwes fujju ette põlwile mahha, —
 ja wata imet," jubba teisel omnikul nähti kangel
 laewa merre peal, mis nissudega täidetut Portugali
 maalt seie tõttas. Seal jooksis rõemo fihhin sare
 lulle, ja uest roinis rahwas mäest üllesse, elduse kuj-
 jule täno andma. Kui neimad kabbeli jõudsid, seal
 leiti, et pühha fujju rided wessimärjad ollid. Preest-
 rid katsusid sedda märga ja leidid, et solane merre
 wessi rideid olli kastnud. Rahwas pani sedda wägga
 imeks. Kust se märg muido wōis tulla, kui et pühha
 fujju usklikude palwe peale isse merrele olli lainud
 ja õsel laewa senna olli weddanud. Kui laewameh-
 hed sedda uut imet kuulsid, tulli neil kohhe mele,
 kudda neimad õsel ühhe walge koggu laewa liggidal
 ollid näinud ujuma, mis middagi muud ei wōinud
 olla, kui pühha neitsi imeteggew fujju. Se suur
 iine tõstis nõssa Senhora de Monte fujju weel üle-
 maks usklikude meles."

"Agga, armas tohter, sedda ei jõua miina ärra-
 mõista," üdis Konrad imestades.

"Miks ei mitte? küssis tohter.

"Noh, ärge wõlke pahhaks, armas tohter, miina
 ei tahtnud teile melega pahhandust tehha," ütles Kon-
 rad ja pakkus weike tohterile leppides kät. "Agga
 üttelge isse, armas sõbber, et se koggonist wōimalik
 ei olle! Kuis wōib üks tükkikene wärwitud lõuendit

nisuggust aaju teha, kui teie praego räkisite. Merre wessi wõis kül opis teistwisi ja paljo õlpsamal kombel pildi riete külgi putuda. Üks tüf merre wee sisse kastetut wammi wõib mõnikord ridet märjaks teha. Agga sago sest küllalti, meie ei tahha pikkemalt sellepärrast waielda; meie ollime pääw otsa lustilikult kous ja ei tahha õhtut tülliga lõppetada.

„Hä kül, meie ei tahha pikkemalt sellepärrast waielda, agga noesa Senhora ei pea teie silm nüüd mitte näha sama“, ütles weike tohter, känas obbuse pä linna pole ja affas wihhatuskas koeo pole sõitma. Teised läksid taggajärrel, agga nende taggasi miinil ei olnud pool nõnda lustiline kui tullif. Öhtu söma aeal, fus kallis kidetud jodaw wiin meled jälle lahkemaks teggi ja pahhanduse unnustusse jättis, tehti leppitust, ja mehhed lahkusid südda ö aeal söbra kombel üksteisest ärra. Kui Konrad ja Rifard ühheskous laewale taggasi läksid, ütles Konrad: Sesiänane täänane juhtumine weike tohtriga peab mulle eddespiddi õppetuseks ollema, ja ei tahha ma ial enam kellegi teise usku affata pillama. Eddespiddi tahhame iggaüht oma ussu jures rahhule jätta ja ei mitte tedda õppetama egga õiendama affata. Sest sago kül, et meie isse iggapääw kõigest wäest püame, ifka täielikuma tundmisele sada.“

Meijas peatük.

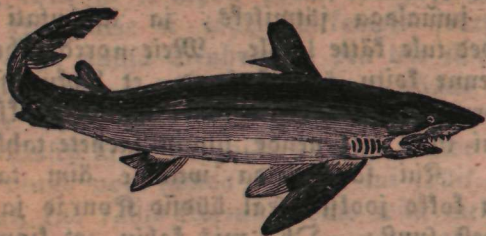
Sai-kalla püüdmine.

Teisel ommikul warra winnati Nabobi ankrud merre põhjast wälja, pörrutati üks suretükki pauk linnale jumalaga jätmiseks, ja lahhutati walged purjerided tule kätte laiale. Meie nored sõbrad ollid jubba enne koitu ülestõusnud, et lahkumise tunnil weel korra keña Madeira saart nähha wõiksid sada, enne kui illus pilt nende silmist laenete tahha ärra kaddus. Kui sare kalda wiimne äim taewa ja merrega kokko jooksis, seal üüdsid Konrad ja Mikard kui ühhest suust: „Oh, mis kahju, et kippar paar päwa kauemine senna ei wõinud wibida!“

Kippar Bulwer olli nende ohlimist kuulnud ja ütles naeratades: „Üllekõime kauemine senna wibinud, siis ei olleks teie enäma raatsinud merrele minna, waid Madeira saar olleks teile ellopaigaks sanud! Ärge kurwastage lahkumise pärrast, teie sate weel eddespidi mõnda Ma kohta nähha, kelle keñadus Madeira sarnane saab ollema. Reismise surem tullo ja rõem on ses, et kohhad ühtepuhko meie silmade ees moondawad, ja meie waimo sellega täidawad, mis Loja eldus Ma peale on sünnitanud. Madeira andis teile paljast warjo kужu sest, mis eddespidi Ahwrika ja India maal nähha sate.

Sellepärrast weretage murre koormad südtame pealt ja lähme lustilikult eddasi ue kēnaduste wasto."

Rippari mõnuš troost läkkitas nende iggatsemise kurwastuse tuulde, ja juhtus selle peale üks luggu, mis reisiijate mele rōemfaks teggi ja lahkmise uñuustusse lastis jada.

"Üks Hai! üks Hai!" kõllas äktselt laewa niina poolt. "Üks imeline suur pois! Māte, mis ruttust ta ujjub!"

Selle kiffa peale tõusis suur fihhin rahwa ulgas laewa peal. Matrosed ruttasid ühheskoos, asja watama, ta kippar tõttas senna, ja wahtisid siis kõil üksisilmi laewa lee-külle pole (se on laewa alla tule kēnatud külge). Rifard ja Konrad wahtisid teiste waatmist mõda üksisilmi merre peale, kus Hai-kalla pididi ollema, agga nemad ei wōdinud muud nāhha, kui kaks pissokeseid, mustad kakkertajad, mis laewarahwas Malawitiis nimetab. Nemad watasid

imeks pannes kippari peale, kes nende sõnata küsisi-
mise ärramõistis ja naeratades kostis: „Se on
iggakord laewameestele tähtpühha, kui üht Hai-kalla
filmawad. Kül sate nähha, kudda nad lubba tulleswad
palluma, Hai peale jahti affata piddama.“

„Ja teie annate neile wist sedda lubba?“ küsis
Rifart: „Selle lubbadusega teeksite mulle suurt meel-
häd. Miina ei olle nisuggust merre-kolli weel
ial näinud.“

„Noh, miino pärrast,“ ütles Bulwer, „ehk kül
se nalli meil nattoke aega saab wirwitama. Seal
tulleswad jubba lubbapallujad — mis te tahhate,
lapsed?“ Üks wana laewamees kostis: „Ei tea,
kippar, kas lubbate meile rõemuks, suurt merre-
orrikat seal nattoke kimbutada? Meie poisid tahhaksid
hä melega temale niina peale lüa.“

„Miino pärrast wõite kalla kimbutada, agga olge
wirgud, ärge wiitke aega — meil on pik te weel
ees“, ütles kippar.

Rõdem wärwis laewameeste tõmmud palged puina-
seks, kui lubba ollid sanud; nüüd ei olnud pikkemalt
kõhheldamist ja aeawütmist, waid „Hurrah, Hurrah!
kipparile diskades tõttasid nemad kallapüüdmise riistu
koko kandma. Seal todi üks sõrmepaksune õngas,
mis rohkest kaks naela kalus, ja anti kolkale käsku,
lihha astjast ühhe pekki-tükki wälja tua, mis sõdaks
õnga otsa pididi pandama. Konrad küsis imeks-

pannes, kas Hai lihha ni magguš piddi ollema, et mehhes nõnda iinus teina peale kippuwad?

„Si sünni sestiāne taggalihtutamise iinu kül kalla lihha pärrast“, kostis kippar, „waid enāmist lusti pärrast, kurja waenlasele otsa tehha; sest laewamees ja Hai-kalla ellawad iggaweses wiha waenus teine teise wasto. Dean teile ütsema, et matrosel delamat waenlast merres ei ella, kui Hai-kalla, ja laewamees püab kõigest süddamest kallale waeno kätte tassuda, kus ta teinaga ial koggemata kokko juhtub. Hai-kalla teeb waese laewamehele iggawisi melepahandust. Kui kokka-pois lõdne toituts wäljawõetud lihhatükki wõrguga merde lassib, et lihha soolweest puhtaks loyputada, enne kui katlasse kema pannakse, seal on õggijas Hai kōhe niinaga lihhatükki jures, napsab terrawa ambaga kōie katki ja nelab lihha wõrguga lihhestükkiis nahla. Jāme kōis on teina ambal kui niit nõela silmas ja kōie ots lähheb kui lihha ja wõrk teina kōhtu; agga laewameeste lõuneroog on ärralāinud ja waene kokkapis saab roki pealegi, ehk ta kül süta on ja waenlast silmaga ei näinud. Wai ehk juhtub parrajalt laupāaw kätte ja üks noor matros iinustab pühapäwa ommikul puhhas ja walge kui luige laewa peal teistele ennast näidata. Mis mehhihesel seal parramat ette wõtta, kui rideid puhtaks uhtuda? Teina seisab pole õni kumarkille pessu küna kõrwas ja uhhub pūlsa, särli ja kampsoli ni kaua kunni

wiinne tõrwa määr ja must küllest mahha lähheb, ripputab siis puhtad rided limpu märsitud ülle laewa tõrwa merde, et merre wessi neid lopputaks, ja meh- hite eidab wiinaks rõensa mõttega puhkama. Üsel näab ta und, kudda ta laewa peal kui walge nirk teiste ulgas pühhapäwa ommikul kõnnib. Tema ärkab teisel ommikul uuest, esimene mõtte olli puhhas ride limp! Mees lähheb limpu merrest waljatõmbama, seal ei leia ta muud, kui tühja kõie otsa — püksid ja kampsol ja särk magawad Hai-kalla lõhhus, ja meie wiis noormees peab pühhapäwa ommikul teis- tele naeruks tõrwases argipäwa rides käima. Mi- suggusi ja nende sarnalisi tükkisi teeb waenlane Hai- kalla sagedast laewameestele, sellepärast ei tohhi sedda imeks panna, kui rahwas tedda kõigest wäest taggakiusab ja temale kuskil armo ei anna. Ugga seal tulleb kol sealihha tükkiga; astugem liggemale nalja watama, et tundma sate, kuidas Hai-kalla pütakse. "

Matrosed seisis tungis waña laewamehhe ümber, kes õnga korrade seadis, kui kol lihhatükkiga senna tulli; õnga-mees wõttis pekki tükki ja paani sedda õnga külgi finni. Kui lippar reisijatega liggemale astus, tehti neile auonäidates rumi; siiski jäi iggamehhe silm õnga-seadja ja merre peale kánatud püüdmise nalja watama. Mikard küsis: "Mikspärast raud- abhela õnga-pärre külgi pañete?"

Wanamees wangutas lahkest päga ja ütles:

„Tahhan teile sedda asja kohhe selletada, auus herra! Efitels veate teie teada sama, et Hail sutäis ambaid on, terrawamad kui parramad noaterrad; kui ta oina terrawa ammastega kōie otsast kinni affab, siis on kōis kohhe napsti! katli ja teina lähheks kōige sōdaga meie käest, naeraks pealegi rahwa ruimalust, kes parramat kütket õngale ei oskanud panna. Snga nelaks ta alla kui kaera- liblekese. Agga tuggewast raudahhelast ei sa ta ambad jaggu.“

Nimetut ahhela-ots olli ühhe jämeda laewakōie külgi kinni kōidetud, ja nüüd affati õnga sōdiga merde lastma. Ühhe korraga wissati sōöt plumpsti! sure kahhinaga merde. Kōif ollid sedda watamas — ka kippar, Mikard ja Konrad. Sngamees kutsus kolka appi, kōie otsa kinni piddama, sest et ühhemehhe jõud Hai rammo wasto ei ullata, kui ta õnga külgi rip-puma jääb. Kol ruttas senna ja affas waprast kōigest wäest kōie otsast kinni. Sōta tõsteti aeg aealt weest üllesse ja wissati-jäle merde taggast, et wessi agga kohhises, misga kalla liggemale petteti. Matrosed seissid ni waiselt odates laewa peal, et ei ussaldanud mitte waljust ingata; õngamees naeratas, kui Hai-kalla liggemale näggi tullema. Ka Konrad ja Mikard ei mahtind enam silma merre pealt ärrakänata. Seal tõusis korraga rõemulissa: „Seal ta on! seal ta ujjub!“ ja wana õngamehhel olli teggemist küssendajate susid jälle kinni sulguda. „Kui teie oina lorrisewaid lōualuid kinni ei jõua piddada,

siis lähheb kalla jälle oma teed, ja lastu agga —
 Wait!" sõitles ta wihhase melega. — Seal rauges
 laewa peal karratsimine ja meeste silmad tõttasid
 uest merre pole, kus Hai kehha selgest wee pinnast
 läbbi paistis. Et ta sõta näinud olli, sedda wõis
 selgest tähhele panna, siiski ei usaldanud ta sõda
 küllest kinni aktata, waid ujjus kord liggemal kord
 kaugemal sõda kõrwas eddasi, otsego olleks teadnud,
 et siin õiget luggu ei olnud."

"Kui ta meie käest ärra ei pease!" sössis Rikard
 sallaja kippari kõrwa. "Niina wärrisen õige ihhal-
 duse pärrast, poisiga liggemalt tuttawaks sada! Oh,
 seal lähheb ta jälle ärra!"

"Ei lähhe, ei lähhe, olge sellepärrast murreta!"
 kostis kippar, üksisilmi kalla ja sõda peale wadates.
 "Teina tulleb wistist jälle taggasi, ni tõest kui meie siin
 seisame? Ima on teinal wägga suur — seal ta on!"

Mõnda se juhtus, Hai känas ümber ja tulli tag-
 gasi — pikkamiste ifka enam laewa liggemale —
 kunni ta niina ots jubba sõda külgi putus, siis pörkas
 äkkitselt jälle taggasi — putus uest niinaga sõda külgi,
 kui olleks tahtnud sõta nufutades oma imo weel
 enam taggasi hutada.

"Ammusta finni, ammusta finni! pergeli niimel!"
 kiffendas kok, kelle aeg odates iggawaks läks —
 "ammusta külgi, kül sa näed, mis maggusa sutäie
 ma sulle ollen otfinud!"

Sngamees andis kottale lopsu su peale ja kästis
 tedda wait olla, et lorriga kalla ärra ei irmutaks,

agga mees olli kõie külgi putunud, mis läbbi sööt äkkitselt eddasi lipsatas — Hai ehk wõis armata et sõta teina eest ärra tahheti wõtta, ja tormas nüüd kui wälk sõdi kallale. Weel ühhekorra õerus ta niina sõda wasto — mees tõmbas kõie pingumale — seal pühherdas Hai sellile liggemale, et ta walge kõhualune kui aljas õbbe kilp merrest wälja läikis, ajjas omä sure su pärrani laiale, mis läbbi kolmekordsed tuggewad ambad korraga nähtawaks said — tungis liggemale — napsatas lõua-luud kofko — ja sööt, õngakonks ja enäam kui jallapikkune tüf ahhelad kadusid ühhekorraga teina furku.

„Nüüd on ta meie käes!“ küssendas õnga-mees, ja kõit laewamehhed akkasid ühhest suust õiskama, nisamoti kippar, Konrad ja Mikard, kes üksli omä rõemu pikkemalt finni ei jõudnud piddada, — „nüüd on ta meie käes!“ üdis wañamees teistkorda, kõit pingumale tõmmates. Teised tõttasid teinale appi ja akkas iggamees tuggewa rammuga kõiest finni, et saak nende käest ei peaseks. Wañamees kinnitas: „Sassige tuggewast finni poisid, muido rapputab waenlane ennast lahti ja peaseb miñema! Mäete, mis pingul kõis seisab — kurri-waim rebbib kui olleks tuhhat . . . . piddage, mehhed! piddage finni!“

— Enäam kui kaksikümmend käd piddasid kõit finni, sest Mikard ja Konrad ollid ka meestele appi läinud, ja nende ühhendatud rammo olli surem kui awatud kalla kiskumine, kes wastopañemisega õnga okkad ifka

süggawamale oma furku kinni waotas. Hai pühherdas wee sees, et wessi teina werrest puñasels läks, pörkas siis äkkiselt ni süggawale wee alla, kui koi pikus ullatas, ja teggi mitmedsuggu tempu, lotes ennast se läbbi õnga küllest lahti peasta. Agga kōis olli kindel, õngas tuggew, sellepärrast ei aitanud. Hai wõitlemine, kiskumine, wingerdamine ja pörkamine middagi, waid kōif waew olli asjata ja läks tuulde. Sai ta nattofe aega puhhanud, siis läks teina sippeldamine jälle kangemaks, se ei kestnud kaua, seal tunneti jõudu jubba raugama. Hai seisib kui wässinud pool külleli wee pinnal, werrised silmad ollid jubba tummedaks läinud.

Kui kalla tüf aega seddawisi olli seisnud, ütles õngamees: „Nüüd wõime affata poissi wälja; winz nama! wõtke kōiest kinni!“

Silmapiilgul ruttati teina käsku täitma; Hai pätõusis jubba laenetest wälja ja rahwas affas ueste kōit weñitama. Agga otse kui olleks kalla seiesadik puhkades uut rammu kōssutanud, ni üllemeletumaks pörasels läks nüüd teina ul mäsamine, misga ta ennast kōigest wäest lahti püdis peasta. Wessi wahbutas teina sippeldamise käes ja pürkas kōhhisedes laewa peale mahha, et rahwa rided läbbi ja läbbi märjaks said.

„Widdage kinni!“ kiffendas õngamees ja wennistas ello poolt kōit üllespidi: „se on waenlase wiimne mäsamine, enne kui tos seest lähheb. Kui agga

kurjawaimo pole kehha weest wälja same, küllap siis iljemine sabba pole üllestõmbame. Wõtke tuggewast finni — tõmmake! Hurrah!

Matrosed pingutasid soonte rammu, wõtšid ello-poolt kõiest finni — üks weñitus — weel üks — nüüd on ta wäljas! „Nüüd jätke tedda rahhule poisid!“ ütles waña õngamees. „Saab Hai tunni aega tule käes rippunud, siis wõerdub ta weest ja unnustab merretembud ärra, ja ei akka meid eñam abjata waewama.“

„Miks te tedda forraga wälja ei tõmba? teñal ei olle eñam paljo lifumist sees!“ küssis Mikard.

„Ei tohhi, ei tohhi, herra!“ kostis waña laewamees. „Maggab sõbba agga ei magga sõbba allune! Teñra raibe püab meid rahhuliseismisega petta, et akkaksime teñra peale allastama, sest Hai on wägga lawwal, pettis ellajas! Ripea kui meie tedda nüüd laewa peale tõmbaksime akkaks ta sabbaga nõnda rabbama, et laewaseinad ühhest ärrapõrruksid. Teie ei tunne weel teñra sõggedaid kombeid. Wadake, kudda ta su laiale ajjab — ja, jah, pois, ei se aita sul ühtegi, siña ei sa eñam kellegi laewamehhe lõuna roga su eest ärranapsatama, egga ujuja kehha küllest kät ehk jalga ärraammustama. Nüüd poisid kassige iggamees õma tõle! kui aeg on kalla ülleswinnata, kül ma siis teid kutsun.“

Laewamehhed läksid jälle õma tõle, agga minnes pillas weel iggamees küttes seiswat waenlast, ja

nattole aega peale sedda nähti jälle kōif nõnda waik ja korra peal laewas, kui ei olleks Hai-kalla Ma-ilmas koggonist ollema. Ka waia õngamees ei pannud pikemalt kalla tähhele, kes kui pik, jänne worst laewa külles rippus sabba ots alles wee sees.

Rikard ütles Konratile: "Ma ussun, kalla on tõeste surnud, näe mis rahhul ta seisab."

"Sedda tahhame warsti nähha sada," wastas Konrad ja käskis Antoni ämbri täis merre wet senna tua. "Opis surnud ei olle ta weel mitte, pane tähhele, armas Rikard, kuidas ta aeg aealt filmi pörnitab ja suut laiale maigutab. Ma kardan, meil saab weel teggemist ollema, enne kui ta otsa lõppeb."

Anton olli weega senna tulnud ja kallas Konradi kasso peale üllemalt wet Hai laia kurlu. Kui se olli sündinud tuikas üks krampi wärki tõmbamine kalla kehast läbbi, ta pörkas pole kehaga nattole kõrwale ja pörnitas ni wihhase kolleda filmaga Antoni peale, et mees kahwatanud kui surnud paar sammumale põgenes.

"Kas sa nääd, Rikard!" ütles Konrad, kohkunud jäägri kartuse ülle naeratades — "miia ei ussaldaks õina kät weel waenlasele kurlu pista! Otame ni kaua kunni õnga-meister käsku annab, kalla weest wälja tõmmata."

Rikard otas ja tund aega jõudis kirest möda.

Seal tulli waanamees kalla watama, kes niitüd ligutamata kōie otsas rippus. "Toge kōied seie, ja

tõmbage silmuksed pä ja kehha ümber!" käskis wafiamees.

Sedda käsku täideti filmapilgul, sest meestel olli wägga suur imu waenlase kallale minna. Enne kui wiis minutid möda jõudsid ollid lingu silmuksed Hai ümber ja teina pikkali laewa peal nende ees maas. Senni kui ülleswinnati, seisis kalla waikselt kui surnud, agga ni pea kui ta oina kehha kindla laewa laele olli sirrutanud ja tuggi kehha al tundis ollema, akkas ta kehha loka tõmbama ja sabbaga rabbama, et laewa seinad pörrusid. Tüimesed pöggenešid waenlase eest kõrwale; sest üks ainus wops sabbaga ollaks tuggewama mehhe mahha lõnud, ehk teina liikmed purruks teinud.

"Astuge kõrwale, herrad!" ütles kippar meie sõbradele — "nikaua kui mehhed teinale otsa terad, sest merre-kol ei oška nalja."

Rikard ja Konrad pöggenešid kõrwale, senni kui laewamehhed Hai pä kesket laewa ollid weddanud — sabba liggidale ei uffaldanud keddagi astuda. Kollidal kombel ammustas nüüd Hai ümberringi, mis ta ette juhtus; üks káewarre jämedane laewa kóie ots, mis ta su liggidal seisis, olli filmapilgul peneks jahwatud, kui lõua luid kokko pigistas. Rikard akkas sedda nähhes Hai ambaid kartma, mis weel surma tunnil ni tuggewad tööd jõudsid tehha. Kui laewa laggi wingerdawa kalla werrest jubba puñasels olli wärwitud ja teina raplemine siiski weel ei lõp-

penud, seal tulli laewa pusep laia kirwega, watas nattoke aega terrase filmaga kalla mäsamist.

"Pöggenege körwale!" üdis pusep: "ma tahhan waenlase sabba esütels mahha rajuda, misga ta kõige enam ullab; siis wõime temale õlpsamalt otsa teha."

Mõnda rälides astus ta liggemale kalla körwa, otas filmapilgo aega, kunni sabba rabbamiselt laewa peale taggasi langes, ja ldi siis ühhe tuggewa matsuga sabba tehha küllest mahha. Teine ja kolmas wops anti kalla kulla peale, mis tedda uimaseks teggi, et ta kui surnud korraga mahha jäi. Siis kargas õnga-mees pikka noaga kalla selga, leikas ta kõhhu lõhki, et sissikonnad seest wälja tullid.

Müüd ei olnud pikkemalt waenlast enam farta, iggamees tungis liggemale ja paäi käd kalla külgi, senni kui wana mees Hai pikkust mõetma attas. "Kakskümmend kahheksa jalga ja nelli tolli pikkust!" ütles wana laewa-mees, kui mõetmist sai lõppetanud. "Üks priiske pois, ehk ta kül weel üks neist kõige suremist ei olle. Jamaka sare liggidal ollen mõnda Hai kalla näinud, mis üle kolmekümne jalla pikkused, ja kellel ambad kahhe tolli pikkused suus ollid. Noh, se waenlane ei sa kellegile enam kahjo teggema, tema ellokord on õhtul. Tahhame ommetegi wadata, mis poisil kõhhus on."

Üks laewamees käris särgi warruksed üllesse ja attas seddamaid kalla sissikondaäi läbbi katsuma, ja

tõi aeg aealt kõik nähtawale, mis Hai wiimse kahhe kümne nelja tunni sees alla olli nelanud. Esiüks sai üks jäme, kolme jalla pikkune kõie ots nähtawaks; siis üks willane sul, mis kusti laewa pealt merde olli sattunud; selle peale ulk kallaluid, mis ta sisse olli sõnud; wimaks leiti weel üks laiaks waotatud nahk-kübar, mis sure rõemo karraga türija Bobi kübaraks tunnistati, ja mis Bob pari tunni eest merde olli pillanud. Eius leigati Hai katti, wallitseti parramad tükkid roaks wälja, ja wissati surem ossa merde taggasi, kus ta ehk jälle teiste Hai-kalladele roaks sai. Mikard lastis laewa-meestele tö waewa eest wina anda ja rahha jäggada, mis ülle mehhed wägga rõemfad ollid. — Wahhe aeal olli kol Hai-kalla lihha küpsetanud ja todi paar parramaist tükkidest, mis sureks maijuseks petakse, meie sõbradele katsuda. Mikard ja Konrad katsusid mõllemad magusat toitu, agga ambad läksid meestel pikkaks; nemad watasid teine teise silmi ja akkasid ühhest suust naerma.

„Noh, Mikard,“ ütles Konrad: „Hai-kalla wõib üks wägga kallis maijuse toit olla, agga miina pean tõttelikult tunnistama, et ma ennemine tükki weikse lihha sööksin, kui nisuggust Hai-kalla pradi!“ — Mikard mõtles nisammoti, agga laewamehhed sõiwad sure issoga küpsetud Hai lihha.

Wies peatük.

Lendawad kallad. Delhwiniid. Merre-läikimine.

Mõnda päwa jõudis ühhetassasel sõudmisel laew merre peal eddasi, ilma et middagi foggemata wai isseärranis tähhelpañemliko juhtumist neile sündis; siiski ei läinud reisiijate aeg ial iggawaks. Kudda luggu olli pañiwad neimad kas ehk merd tähhele, wai ehk watasid taewa al pilwete jooksu, mis merrewee pinnalt ni illusast kui peegli klassist nende silma paistis; ehk neimad istusid laewa kambriis ja püüdsid ramatutest õppetust nõuda, isseärranis püdis Nikard warma õppimisega mõnda tundma sada, mis lapsel põlwel laiskuse läbbi õppimata jänud. Mõnda olli meestel aeawidet küllalti, ja nende teadmise pired läksid pääw päwalt laiemaks. Saggedast istusid neimad ka õhtul wañna laewamehhe jures, kes offawa Hai püüdmise läbbi nende sõbraks olli sanud ja kulasid wañnamehhe juttusi, mis läbbi mõnda merrejuhtumist neile tuttawaks sai. Sel wiisil läks aeg wägga ruttust möda ja neimad pañid imeks, kui kippar Bulwer ühhel päwal neile ütles, kudda nüüd jubba ni kaugele piddid ollema jõudnud, et ürikese aea pärrast laew Ma:kerra teise külle peal saab purjetama.

„Sedda ma arwasin kül,“ ütles Konrad, —
„kui pallaw wiimsil päiwil wägga raskeks läks ja

lendawa kallade ulf rohkeks kaswis, mis Maapõri wiru ümber kõige rohkemine siggineb. Seal tõuseb praego jälle suur ulf lendawaid kalla ülesse, ja Delhrinid kihutawad neid tagga järrel."

Ühhekorraga tõusis laewa liggidal suur ulf nime- tud kalla merrest ülesse, lendas seitsekümmend kunni sadda sammo wee pinnal eddasi ja plumpsatasid siis üksteise järrel jälle merde taggasi.

"Wägga armas ja illus on neid lomakesi näha!" üdis Rikard. "Ditse kui õbbewalged linnukesed ülgawad neimad tule õhhus, kui päikeste terrad nende läikiwa somuste peale langewad. Hä melega sowitsin neid liggemalt näha sada."

"Palluge waña laewameest," ütles kippar naeratahes. "Teina oskab neid pissukesti lomasi nisama offawalt püda kui suurt Hai-kalla, egga olle sün püüdmise jures middagi kartust, waid teie sate kalla- dest pealegi maitsewat roga, mis parrem on kui

Hai-kalla lihha. Ei ella kõiges Ilma-merres teist ni maggusat kalla, kui need weifed kallakesed on."

Waña laewa mees olli pole kõrwaga nende juttu emalt kuulnud, tõttas pallumist otamata laewa kambriisse, ja tulli sealt ürifese aea pärrast sure selja täie wõrkutega taggasi, mis nõridega laewa külgi finni kõideti.

"Kannatage nattole," ütles wānamees: "nattofese aea pärrast peab ni paljo neid lennokaid lomasi meie wõrkudes ollema, et teile ja laewameestele küllalti neist toitu peab sama."

"Kas teie siis middagi sõta wõrku ei pane?" küsis Konrad.

Waña laewa-mees kostis: "Sealihhaga wõib iiri ja Hai-kalla püda, agga ei mitte neid lennokaid. Neid peame teisel kombel wõrku petma."

Sedda ütteldes astus ta treppi möda alla laewakambri, ja tulli sealt ühhe pissokese puust nikkerdatut kalla fujjukesega wälja, mis pea aego lendaw kalla sarnane näitis. Sedda puust nikkerdatut kallakesest kõideti ohheliuga laewa otsa külgi finni, nõnda et elluta kalla parrajalt weepinnal ujjus. Kui laenete liikumine laewa-otsa üllesse ja alla wangutas, siis tantsis fujjuke wee peal ja näitas ellawa lomakese sarnane ollema.

"Nüüd pange tähhele!" üdis rõemsa ealega waña laewamees. "Nattofese aea pärrast sawad meie wõrgud lennokaid täis ollema, a kui luggu

õunelikult lorida lähheb, siis same ehk weel pari Delhwini peale kaupa."

Rikard ja Konrad ei tahtnud wañamehhe juttu uskuda, ja näitas nende melest iseseärranis imelik, et piisofene pu-kallale teisi ellawaid wõrku wangi piddi petma. Neñnad rääkisid mõnda selle asja parrast, agga wañamees ütles: "Kannatage nattoke, kül sate siis nähha."

Ja nattoke aega iljemine näggid neñnad õma filmaga, et wañia laewamehhel õigus olli selle tõus tamisega; enne kui werand tund aega möda läks, tõusis suur parw lendawaid kallasi merre pinnalt üllesse ja lendis otsekohhe laewa külgi üllestõmmatud wõrkude wasto. Surem ossa neist jäi päästpidi wõrgu silmustesse rippuma, teine wähhem ossa lendas ülle wõrkude ja langes laewa laele mahha; pissut kalla peasis merde taggasi. Enne kui Konrad ja Rikard mahti saiwad imetellemist sellesinnatse kallapüüdmise konbe ülle räkida, tulli teine weel imelikum luggu nende silma ette. Wañia laewamees käs kis neid terraselt pu-kalla peale wadata. Neñnad watasid ja näggid, kudda üks Delhwin kõie otsas rippus. "Ee näitab üsna kui silma-moondamine!" üdis Rikard.

"Mis weel!" ütles wañia laewamees ja akkas sure ealega naerma. "Ma tahhan teile mõistatuse kombelist luggu kohhe selletada. Wadake, miño pu-kallakese arwawad Delhwinid ellusa kalla ollema,

tormawad fujjufese peale ja fihhutawad sure lennos-
fatte karja oma ees eddasi, mis surma ehmatuſſes
wee ſeeſt ülleſtõuſewad, waenlaſte eeft palko pögge-
newad ja ſe läbbi meie laewa külgi kõidetud wõrkus-
teſſe langewad. Et Delhwinid ka targemad ei olle
kui teiſed kallad, ſellepärraſt lähheb üks ja teine sõda
peale, mis neil niia ees ſeiſab, ja nõnda ſame meie
pöggenejad ja nende taggafihhutajad ühheſkoos kinni.
Sedda aſja wõib õlpsalt ärramõista."

Ruttuſt tõmmati ſiis wõrgud laewa peale, peas-
teti wangis kallad wõrgu ſilmuſteſt lahti, ja anti
paar tükki neift ſuremiſt keñadamift meie sõbradele,
keſ kallu terrafelt wataſid ja ſiis peritufe ſiſſe pãnid.
Surem offa widi kõi kofka kätte. Lendaw kalla ei olle
ſurem kui ering, ogga ſelg on paljo laiem kui erin-
gil, ja teña pikkad tiwawãrki lodud oimad ja kõhhu-
allune ilgawad õbbe karwa. Selg on kallal tõm-
mufarwaline. Delhwin anti laewameeſtele offaks.
Kui iljemine kof sõnumid tõi, et toit walmis olli,
ſeal tunniſtaſid Rikard ja Konrad ühheſt ſuuf, kuid
neñad weel ial ni maitſewat kallaroga ei olle sõnud,
kui praego. Neñad palluſid waña laewameeſt, weel
mõñekorra niſugguſe maijuſe roga murretseda, mis
mees rõemuga teagi, ſeſt et Rikard iggakord rikka
mehhe kombel rohket jodu rahha püüdmiſe palgaks
andis.

Peale lõunat läks pallaw wägga ſureks, Rikard
ja Konrad tülpifid peaaego kange pallawa kätte ja

sowisid kõigest wäest willumat tuleõhku ingata, mis lehma olles karrastanud. Ehk kippar neile kül purjeridest päikese warju telgi kombel laewa peale olli lastnud üllesseada, süiski ei jõudnud se pallawat ärrakelata, sest tuleõhk olli kui pallawam ahjo paiste. Merri paistis laeneta sille, kui selgem peegli klaas nende silma, ja päikese terrad näisid wee-pinnast uut pallawat nende peale läikima. Laewapalgid ollid päikese paistel ni tullisels läinud, et kät külge ei wõinud panna. Pigi sullas palkide praggude wahhel ja kees kihhisedes pu seest wälja. Igga mees otis warjupaika ja lehwitawad tuleõhku, mis — kudda kippar ütles — ühtepuhko õnnelikult laewa eddespiddi aijas. Shto eel akkaš kange pallaw nattole jahtuma. Kui päike loja olli läinud, lastis kippar Bulwer merre-wet laewa laele wallada, et üllestõusew wee aur nattole karrastust annaks, istus siis meie sõbrade seltsi magusat juttu westma, sest et tenistus mehhele pissut puhkamise aega lubbas ja laew ühhetassa eddasi jõudis. Kippar ütles: „Kui kõik eeskulutaja märgid mind seford ei petta, siis same tänä õhtu wägga teña näggemise mängi silma ette, mis kõige merre-illude üllemaks tulleb arwata. Tuleõhk on wägga pallaw ja taewas pissut pilwe fatte al, ja sesugguse ilmaga on näitmine ifka kõige illusam.

„Mis näitmist teie arwate?“ küsis Nikard.

„Merrewee-läikimist,“ kostis Bulwer. „Ma ussun

wee-läifimine ja walguš on praego jubba nattoke nähtawal, agga se saab weel palso illusamaks miñema, kui õige täielikult ülleštõuseb."

"Merri?" küsis Rikard. "Merri peab läifima ja walgust teggema? Armas kippar, teie tahhate meiega naljatada?"

"Ei, ei," wõttis Konrad jutto otsast kinni. "Ma ollen saggedast jubba merrewee läifimast walgusest ramatutes luggenud, ja iggatsen kõigest süddamest sedda näggemise mäangi nähha sada, mis paljo illusam peab ollema, kui et legi sedda jõuaks su ehk kirjastõnaga teistele kulutada. Agga wadake, kippar! miño arwates olli praego, otsego olleks tulline waggu laewa tagga seisnud. Siiski wõis se näggemine filmapettus olla."

"Ei olle siin asja jures filmapetmist," kostis Bulwer, peale sedda kui ta nattoke aega terraselt merre peale olli wadanud. "Walguštuse jäljed on weel nõdrad, sellepärrast ei tea, kas tänna täieliku illu silma same. Täielik on küll, et tännini weel keddagi targemast rahwast sedda wee-läifimist ärra ei olle jõudnud selletada, ehk sedda tähhendada: kust se imeline luggu tõuseb."

"Ma tean küll," ütles Konrad — "kudda õppetut rahwa keskel mõñesuggused arwamised selle asja pärrast liguwad, ja kudda läifimist mitmel wiisil püüti ärraselletada. Mõningad ütlewad, walguš tõuseb pissokestest wee-tiggukestest, mis määrato ulga-

feste merres ellawad, ja otsego meie iilgawad ussi-
 kesed, mis sumwel põesaste al, lehtede peal leiame,
 pimedas tullekarma läigimad. Need, kes sedda ütles-
 wad, püawad oma tunnistust se läbbi tõeks teha,
 et kui ämbri täis iilgawat wet merrest wõetakse, seal
 siis otsata palju pissokesi tippusi wee sees nähtakse,
 mis kirest ennast iggale pole ligutawad. Geists wessi
 ämbriis tük aega ligutamata paigal, siis nähti iilga-
 wad kerkesed kahhanema; agga ni pea kui wet
 ligutati ja ümberseggati, akkas ta kohhe jälle läikima,
 et säddemed iggale pole laiale pillusid. Kui iilga-
 waid tippukesi sureks teggewa klaside läbbi wadati,
 seal leiti, et nad pissokesed ellawad lomakesed ollid.
 Sellepärrast wõib tõttelikkult tunnistada, et merre-
 walgustaw läikimine mõnikord tiggusarnatsesst lomo-
 kesest tõuseb. Ma ütlesin mõnikord, sest neid
 iilgawaid lomokesi leiti saggedaste, ja nisama sagge-
 daste ei leitud neid mitte; sellest on selgest ärra-
 mõista, kuidas pissokesed ellajakesed üksi wee-walgust
 ei jõua sünnitada, waid peab siin jures weel mu
 isseline tük ollema, mis meie ei tunne. Kulus reisiija
 ja lodud-asjade-läbbikatsuja, Aleksander Hum-
 holdt tunnistab, et pissokeste weetiggukeste mädada-
 newad liikmekeste riismed sedda walgust wee sisse
 sünnitawad. Sest neid on ni otsata palju wee sees,
 et kui iilgawad meerewet willatsesst rättilust läbbi-
 kurnatakse, siis jääb pakis iilgaw lõnts rättilo peale,
 mis muud ei olle kui ellajakeste liikmete riismed. Sedda

asja wõime meie isse läbbilatsuda, kui õnnelikul kombel läikivat wet leiame. Agga mis se on? Mis imelik ja üllemägga illus! Se peab wist see sinane imelik näitmine ollema, kellest meie praego rääkisime."

Ja nõnda olli tõeste, nikaua kui kippar ja Rikard Konradi selletust kulasid, olli läikiw merres walguistus täielikuma illuga wez pinna üle lahhus tanud, ja akkas nüüd äkkitselt ni foggemata meie sõbrade silma, et nemad tül aega imekspanemise pärrast mitte üht sõna suust wälja ei sanud räkida. Üks lai tullekarwaline wõõt, tassase läikiwa iilgusega, kui säddendam linnozte tähtede keskel, jooksis laewa järgil. Mitto tuhhat miljoni pissokesi tähhekesi, mis ikka kindlat, täieliku rajjatut kuju näitasis, iilgasid tulle teel imeliko selge ja läikiwa walgusega. Mõllemal pool laewa kõrwas nähti nisañoti üks määrato ulf neid tullisid tähhekesi. Agga kõige keñamine ja illusamine, mis kellegi sulg ei jõua ülleskirjotada, näitas wee-läikimine seal, kus laewa niina wee sisse leikas. Tullekarwa tähhekeste tombud seisid künka kombel laewa ees, otsego põllewad luñteanged, ja laew leikas kihhisedes neist läbbi, nõnda et mõllemil pool laewa otsego tullised üppaw-laewad läikiwad wet taewa wasto üllespuiskasid, kust wessi jälle kihhisedes ue iilgusega, otsego tulle-wihm põllewa tulle merde taggasi luktus. Ni laugelt, kui merri wataja meeste silma ullatas ja kus lehwitaw tuleõht wee-

pinda laenetama paäni, wiskas wessi wahhu assemel üsna tuld üllesse, sest et laened tullekarwa läikisid. Mõnikord nähti ka laewa liggidal wälgosarnalist walgustuse läikimist, agga enne kui silm jõudis nägemise kujukku kinnipiddada, kadus wälgus walgus jälle ärra.

Rikardi südda olli rõemuga täidetud sedda keändust nähhes, mis teinäl täänini alles teadmata ja tundmata olli olnud.

„Se on kõige keämade luggude kuüinglik näitmine, mis praego minõ silma ees seisab!“ üdis Rikard. „Oh mis üpris illuduse pilt! Ni pikkale kui silmawaatmise pired ullatawad, ei paista muud kui tulleleek, ei muud kui tõssist, weddelat, walgustawat tullukest, mis tähtetega kattetut taewa walguse tuimedaks teeb. Oh Jumäl, mis imerikkad ja keämad on siinõ kätte tööd! Wadake seal neid lendawaid kallu! Eks näita nad otsego tulleterradest kotud olla, senni kui nad päwal päikese paistel õbbedakarwa iilgasid? Ja mis üpris keämast tullemaggusi tõmbawad seal Delhwiniid laenetest läbbi. Tõeste jubba sellesinatse keäna näggemise pärrast pealksid inimesed, kellel aega ja rikkust on, lõunepole merrele minema. Tõeste, imelik, wägga imelik!“

Konradi südda olli nisaämoti läikiwast merrewalguse illust täidetud, ja läks sellepärrast tül aega, enne kui meletulletas, weeläikimise luagu läbbi affata katsuma, kudda ette olli wõtnud. Ja kippar Bul

wer piddi temale sedda ašja meletulletama. Ceal täideti siis sured kardsed ja pu riistad sõrwani merres weega täis, neist kohtadest, kus merri kõige illusamast läikis. Agga kül olli imelik ja ärramõistmata et wessi filmapilgul ülgamist ärrakautas, kui riista sisse pandi, ja ei wõinud lofsutamine egga ümberseggamine weele läikimist anda. Sellest wõis selgest näha, et üks kolmas tük weeläikimist sünnitab, mis seie sadik kegi ei olle jõudnud tähhendada.

„Sest wõib näha, mis piimedad meie inimese lomad sure Loja tarkuse ja wäe wasto olleme, ehk meie ennast kül mõnikord mõttes wägga targaks arwame!“ ütles Konrad, ja kallas läbbikatsutut weetobrist jälle merde taggasi, kus mahha kulludes ued tullised pisad kohhe ülleskertisid. „Mitte sedda ei jõua meie tarkus ärrafelletada, mis ni arwalikult meie filmade ees seisab ja meie süddameid rõemuga täidab! Selgest wõime sest ärratunda, mis ni otsata suur wahhe Loja ja loma wahhel on, üks ni märäto suur wahhe, et inimesel ial lotust ei olle sedda laia kurristiko auko oına mõistuse sillaga täita; ehk kül mõned willetsad lomad ennast Loja sarnatselks arwatwad, ehk wäggewa Jõsanda, Ma ja taewaste wallitseja Jumala ollemist püawad salgada. Mis wäeti willets ja pissokene on nisuggune inimlik ubkuse surus, kui ta lodud imeteggusid wadates isseenelele peab ütlesma: „Ma ei jõua ärramõista, kuidas sa kõik ni targaste olled lonud, kuis jõualsin ma süo

ollemisesse kinni ahtata, ja siin suruse, wäe ja auo täidust ärramõista." " Ja üks sesuggune pääw saab üksford iggaühhe willetsa peale tulles, kes Jumala wägge põlgab, ehk ta kü sedda ei tahhaks uskuda."

Weel kaua selle peale, kuni pärrast keskööni jäiwad neimad laewa laele istuma, kēna merrewee läikimise māngi watama, mis iggal pool ümberringi ni kaugele kui silmad ullatasid, nūūd kēnast nähtaw olli. Esitels kui ku üllesse olli tõusnud, ja waike walgusega tulleläikimist wee pinnal nattokene kahhanda dama ahtas, läksid Konrad ja Mikard oina kambrisse puhkama, täis täno ja kitust Loja wasto, kelle mõistmata suur wäggi nisuggnst kēnaduse māngi nende silma ette olli tõstnud.

Kues peatük.

Marru = tule linnud.

Laew olli keskma: wõ: piri üle jõudnud, kus laewa: rahwa kombet mõda mõnda tempu tehakse, ja kus Konrad ja Mikard, kes esimest korda sedda teed käisid, maksõ läbbi enast weeristimisest pidid luuastama, mis muido igga reisirajale ja matrosele tehakse. Nūūd purjetas laew Ma:kerra teisel pool kelles mõnusa tulega Ahwrika lõunepõlise otsa wasto, ruttust eddasi. Siin saiwad meie sõbrad weel sag:

gedaaste keñail õhtuil merre:wee läikimist nähha, mis enamist iggakord issewarki illuga nende silma paistis. Süski ei olnud näggemise:mäng itka ni keña, kui esimesel õhtul, kus neimad läikimist ollid näinud. Mõnikord läikis agga waht laewa ümber, ja seal nähi wahhu sees ümmargused õuna surused tullekerrad, mis üllestõusid ja alla waosid. Üks teine fõrd iilgas merri kõigetuggewamast türi:pu liggidal, ja läks sealt walguis mõni jalg emale iggale poie, kus jälle iilgawad tippufesed nähtawale tõusid.

Ronrad laskis jälle ämbri täie iilgawat wet illestõmmata, et sedda läbbi wõiks katsuda, kas ringi iilgawat asja wee seest silma paistaks. Natjoke aega wet terraselt wadates, leidis ta wee sees illemal niimetatut iilgawat tippufesed liikumas, mis sureks teggewa klastide al ellawaks lomadeks tunnis:toti, mis ruttust liikusid. Juhtus kui teina mõne päwa iljemine üksfõrd iilgawa wee willase rättiku läbbi kurnas, et penikesse ihhu karwade suggused iilgawad roistufesed rättiko peale jäid, mis kuulsa mehhe Humboldti arwamise tõeks teggid, kes läikimaid kerrefest furnud merretiggude liikmekesteks arwab. Eest nisuggusi pissokesi lomast on miljoni tuhhandeid merre põhjas.

Tuleõht, mis kessma:wõ kohhal wägga pallaw ja wässitaw olli olnud, alkas nüüd sedda mõda jeh:tuma, midda enam laewa te lõune poie jõudee marwõöst emale läks; sellepärrast kaenise iggapäew te

käijate rõdem suremaks. Nuttust libbises Nabob ülle tunnesõnide merresüggawuste eddasi, kus arwast üks ehk teine laew neile wasto jõudis, lõunepoolt Ahwri: kast ehk India maalt tulles kaugele koddupaika Eü:ropa male taggasi tõttas. Mõniford juhtusid wasto tullijad laewad ni liggistiku, et mõdaminnes üks: eist terretada wõisid, ja kus paar sõna üks teisega wah: hetati; agga iggaford olli reisi: jatel sureks rõemuks kui iggawal teel merre peal jälle kuskilt kaugele lae: wad nende silma nähtawaks said. Seal olli igga: mehhel, otsego olleks middagi koggemata kingitust sanud.

Laewal olli nüüd weel mõni pääw tekäiki, enne kui Hälotuse eesmäele jõudis, sellepärast tulli jälle rohke mine merre: lindusi nende silma nähtawale, mis tük aega opis ärra ollid kaddunud. Illusad Kappi: ma tuifesed ülgawa walge sulgedega ja süssimusta pä ja kaelaga, lassid saggeda ste laewamastide peale mahha, wässinud tiwasi puhkama. Üks suur süssi: must merre: lind, kehha polest luige sarnane, mis laewamehhed Jõda: India laewa: lippariks kutsuwad, tulli saggeda st parwe kaupa lennates laewa liggidale kus Anton paar tükki püssiga mahhapörrutas, et sulgedega tükkis mahhawõtetud nahka ellusa linnu kombel wälja wõiks toppida, mis Rifard te: käimise mällestuseks kasa wõttis. Üks teine, kõige surem merrelindude suggu, mis Albatros nimetakse ja laiale lahhutatud tiwadega kaks sülda ja kaks jalga mõedab, tulli ka iggapääw laewa jure, ja wõeti

saggedast ellusalt kinni. Tül sea pekki, kellel õngas
 sres olli, wiffati laewa laele, kus lind lihhatükki
 nokka ahmas ja õnga kinni jäi. Jmeline olli
 nähha, kui neid iljemine õnga küllest lahti peasteti,
 et lind lendama ei sanud, waid kui imestades ümber
 wotas. Teña ei wõinud laewa laelt enam lendu
 peista, sest et tiwadel maad ei olnud, lendmise tar-
 wõs laiale lahjutada. Sai rahwas tül aega linnu
 asjata waewa näinud, siis peasteti tedda jälle wangist
 ja wißfati lendu. Ühhe kõige surema wõttis Mikard
 mda ellawate lomade foggule lissaks. Ka marru-
 ule linnud said nähtawaks, ei süsti ial wägga roh-
 est, et neist kartust olleks tulnud. Kirest kui wibbu-
 süssi nolid lendasid neñnad laewa ümber eddast
 waggasi, ni teña ja ferge kombega, et Mikard sedda
 meks pañi.

„Lasse mulle ka neist lindudest ühhe mahha!“
 ütles ta Antonile. „Need on wägga näggusad lo-
 nakesed.“

Anton pañi kohhe püssi laengesse, walwas nat-
 to'e aega, tõstis siis püssi palge, ja affas lindude
 peele sihtima, et ühhe püssi otsa saaks. Teña förm
 wotas parrajalt trikli külgi, kui waña laewa mees
 äkkiselt teña kae warrest kinni wõttis, nõnda et
 laemy tuulde läks ja linnud karratsedes ärralendasid.

„Jumal olgo tänatud, et ma weel seie sain õnne-
 tust ärrakelama, enne kui iljaks olleks jänud!“ ütles
 wañanees, silmanäust kahwatanud ja kõige kehaga

wabbisedes. „Ärge töstke ello aenal enäm püssi otša merre-kaña-poeofeste wasto üllesse, muido kiffute melega raske nuhtluse oña kaela peale.“

„Agga, waña Toom,“ küssis Rifard, „mis ta dedus se on, et teie mulle neist näggusaišt linduist mitte üht ainofest ei tahha lubbada? Mikspärrast nimetate neid merre-kaña-poeofeseks ja ähwardate sellele nuhtlust, kes neisse peaks putuma?“

Waña Toom kostis: „Eks teie siis sedda tea, auus herra! et merre-kaña-poeofesed iggawese koeo läinud laewameeste waimud on? Keimad tõusewad ilka siis meie silma nähtawaks, kui marru-tuult affab töstma, ja andwad meile sellega tähte ette-waatlilikud olla, et õnnetus koggemata ja teadmata meie peale ei langeks. Eks teie siis olle tähhele pannud, kuidas kippar Bulwer purjerideid kolko lastis tõmmata, sest et ta kül ärrateab, mis lindude näitmine tähhendab? Ärge sundige, herra, ial enäm oña fullasid nisuggusi linduist taggakiusama, nende surm saaks kolledal kombel teie inge peale tulles.“

Kui wañamees isse wähhem ehmatand olleks ol-
 nud ja ei mitte ni tössine juttu jures wälja näita-
 nud, siis olleks Rifard wistist teima äbbauffu üle
 affanud naerma. Agga nüüd ei raatsind ta waña-
 mehhele aiget tehha pillkamise läbbi, waid ütles:
 „Ma tõutan teile kindlaste, Toom, et ma ial enäm
 marru-tule lindude peale ei tahha püssi lasta lahki
 tehha.“

Toom tõmbas süggawast inge ja ütles Mikardile kät andes: "Täna teid kõigest süddamest selle tõuse eest, misga mulle ja isseendale suurt kassu saadate. Ja et teie sellega tuttavaks saaksite, mis õnnetust nisugguse wallatuse tõ läbbi sünnib, tahhan ma teile täna õhtul ühhe juttu räkida. Riipea kui päike alla on läinud, tulge minõ jure, seal peate teie luggu kuulda sama, mis õma silmaga ollen näinud. Ka teid, auus tohtri herra, ja Antonit pallun kuulma tulla, sest iggamees wõib minõ juttust õppetust leida, kui õppetust lahkest tahhab wasto wõtta, ja sellepärrast põlgama ei akka, et õppimata mehhe suust sedda kulis."

Mehhed lubbasid õhtul teina juttule tulla; siis läks wana mees tööle, watas enne weel terrase silmaga, kas purjerided ja kõied kõik korra pärrast ollid, et kui lange tuul õsel tõuseks kuskil kahjo ei wõinud sündida. Siin ja seal katsus ta õffawa käega parrandada, mis wiggalist leidis, andis käsku ja watas, kas rahwas käsku täitsid; ja nõnda läks aeg ruttust möda, kunni päike merde waus. Ürikese aega läikis õhtopoolne taewa külg weel soeas. Kullailguses, ja läks aega möda, tullist puina taggast andes, tumedama karwaliseks, kunni pikkamine kõik siini-alli sisse ärrawaus, mis nüüd ülleülise taewast kattis, et elledad tähhed sedda illusamast õma walgust näitafid. Ku tõusis üllesse — puinane ja põllem kõikus keñaduserikkas rattas laenekrooksu tõm-

matut wee-pinna peale, ja teggi kullakarwa iisgawa walgulise te ülle merre, mis kui üks suur ennemuiste juttune maddu wälja näitas, kes ennast wiljus merrelaenetes jahhutas.

Rikard, Konrad, Anton ja Augustin läksid ette pole laewa otša, kus wañamees neid jubba otas, ja lühhikese terretamise peale lubbatut juttu allustas.

„Sest on seitse wai kahhelsateistkümmet aastat teed, seal purjetasin ma laewaga, Wordsester olli ta niimi, Antille saredele. Meil olli wägga lustiline ja laddus sõit. Laewa peal olli palju reisijaid, enamiste kõik lahked, uhkuset ja targad inimesed. Kõige parremad nende ulgas ollid üks wäepealik, niimelt Walker, oma abbikasa ja källiga, kes wiimne üks ni armastuse wäärt tütarlaps olli, et meist iggamees teina pärrast tullest ja meest läbbi elleks läinud. Peale sedda olli weel üks noor õppetut mees meie kasas, kes Läne-India maale reisis, et sealt weel enam tarkust oma pähhe kokko saaks korjama, ja üks Irlandi-ma mees, üks ellaw, tulline noor inimene, ühna täis lusti ja rõmüst meelt, ja sedda kõik teina naljaka kombe pärrast armsaks pidasid, ehk kül teina naljakas koeraammas iggaühhele külgi putus, ja ei kipparile egga laewarahwale rahhu ei annud. Jah, laewarahwas ja türija seisid kõige enamiste teina pilkamise käes.

Moh, senna sadik läks meie telond wägga õnnelikult eddasi, kurni meie agga weel mõned lühhikesed

päwa teed reisi lõppetusest laugel ollime. Senna sadik olli Irlandi-meess kippariga tampretti mänginud, ehk naisterahwaga malinud ja seihkendanud, ehk neile lindusi lastnud ja kalla püüdnud, ehk meie laewameestega nalja teinud, ehk õppetut mehhega tarka juttu westnud — lühhedelt teina olli kõikidele meelt möda olnud, kunni ta wimaks raskest ekses, mis teinale ei kippar, türija egga laewarahwas andeks ei wõinud anda. Sedda eksitust piddi ta raskef kombel kahhetsema, ja meie lustiline sõit olli korraga otsas.

Sure ulga lindude ulgas, mis ta naisterahwale olli mahhalastnud, ei olnud weel üht ainust marrutule lindu, ja Irlandi mees tõutas ühhe mahha lasta, ehk peaks ta ka kolm päwa ühtepuhku sellepärast walwama. Paani ka tõttelikult oma püüsi laenge ja ei tõstnud enam jalga laewa laelt ärra. Koh, marrutule linnud tullid wimaks lennates ja teina tahtis jubba nende setka pörrutada, kui kippar tedda kelas, nõnda kui miina tänä ommikul teid kelastin. Agga Irlandi-meess ei olnud ni mõistlik kui teie. Teina naeris kippari ülle, pillas meie äbbauskfu, kuddas ta asja nimetas, ja lastis. Essioisalt ei putunud ta laeng linnu külgi, seal läks türija teina jure, kui ta uest püüsi laengi aktas paüema.

„Ärge laste mitte enam, herra!“ ütles türija ähwartades, ehk ta kül muido, kudda üllemal nimetasin, naljaka mehhega sõbrust piddas. Ärge laste

mitte enam, sest meie merre-mehhed ei osta ses tüf-
fis suggugi nalja."

Irländer naeris jälle, kui esire, ja kui mõllemad
püüsi rauad sai laenginud, seal paukus püs pihw! pahw!
ja ka's marru-tule lindu kukkusid sünnu't merresse.

"Noh, pois, wata ette, sedda pead sa mulle kätte
tassuma!" pobbises türija suud möda, ja watas ni
kolleda silmaga Irländri peale, et miina oina ello-
päiwil sedda silma-waatmist enam ei wõi ärraunnu-
tada. Urwasin seal kohhe, et enam Irländriga häät
luggu ei sa tulles, ja ollin selle ülle süddamest
rdemus, et tedda türija sealfamas paigas mahha
ei lönud.

"Kippar," üdis Irländer rdemsa ealega, ja ei
pannud türija wihha tähhele, "kippar, ma pallun,
laske paat mahha lasta, misga ma oina saaki mer-
rest wõin tua."

"Herra, mis ullamine se on!" kiffendas kippar,
wihha ja ehmatuse pärrast wärrisedes. "Kui mulle
sedda tahhate lubbada, et teie enam taggasi ei tulle,
siis wõtke paat, agga muido laske paat rahhul jada!"

Sedda ütteldes känas kippar Irländri le selga ja
ka meie laewamehhed näitasime temale pörnitades
wihhast silma, sest iggamees teadis selgest, kudda
raske õnnetus meie peale kippus. Disas olli kor-
raga meie rdemuline ello laewa peal. Irländriga
ei tahtnud enam legi teggemist tehha, ehk kül teised
reisijad kipparit ja laewamehhi leppitada püüdsid.

Meie laew purjetas ni waiselt ja kurblikult eddast, kui olleks üks furnu meil laewas olnud.

Noh, seal paigul, kus meie praego purjetasime, on wessi eñamist ni selge ja läbbipaistew et eñam kümme sülla süggawusele põhja wõib nähha. Teisel ommikul pärrast õnnetumat püüsi lastmist seiswad reisijad seltsis laewa lael keña ilma watamas, ka Irländer olli nende keskil. Meñnad wahtisid fõrd siñise taewa pole üllesse, fõrd siñise merresüggawusse alla, ja Irländer teggi wahhe peal õma nalja, agga keddagi ei naernud eñam selle ülle, mis muido iggaõrd sündis. Seal jäi ta wimaks ka wait ja tuška, ja watas mõttes kui teised merrepõhja. Watas ja watas, ja näggi ulga keña kallu merre põhjas, mis eddast taggast wee sees ujjusid, ja tulli mehhel lust õngaga kallu affata plüüdma. Seal todi õngaridwad wälja, pandi sööt õnga külgi ja affati õngaga kalla plüüdma. Mees olli offaw plüüdja, selle pärrast nattofese aeaga ni paljo kallu sai, et roga wõis keta. „Meist saab küllalti kõigile,“ pebbises türija isseeñese ette. Miña kulin, agga ei pannud pikkemalt sedda tähhele, sest teña olli marrustule lindude lastmisest sadik ikka wihhane. Kallad said kedetud ja kõil sõiwad, agga türija ja õppetut mees ei putund kalladesse, sest et wiimne aiguse wimmas olli ja kõigel päwal toitu ei wõtnud. Miña ollin parrajalt kalla sõgi kallal, kui türija mind kutsus ja mulle tööd andis, misga miño arwates ni rutto

ei olnud, et mind söma-lauvalt sellepärralt ärrakutsus. Iljemine näggin, kudda mees mind söbruse pärrast ärra olli kutsund. Teina tahtis mind õnnetuse eest vida, mis teiste peale ürikese aca pärrast langes. Kül olli suur kurblik õnnetus, mis Irländri marrutule linnu lastmise läbbi sündis.

Ei olnud weel tund aega möda jõudnud peale sedda, kui meie kedetud kallu ollime sõnud, seal jäiwad kōit korraga aigeks, miina isse ka, ja meie laew olli äkkitselt latsaretiks sanud. Külm iggi tuli mulle otsa ette, kehha wärrises kui kanges rabbanduskes ja offendamine kippus peale. Teistega olli luggu weel kurblikum, nemad olliwad paljo suremas äddas. Rippar wingerdas wallo käes maas ja kiskus ennast kui kerra kokko, Irländer oigas et südda kippub lõhkema, waesed naised kurtfid walloga oina ädda, pealik Walker armas igga filmapilgul ello otsa kätte tullemas, matrosed ähkisid ja wandusid, et kolle olli kuulda. Ja õppetut mees Flint ja türija, kes mõllemad kallatesse ei olnud putunud, jäiwad üksi terweks. „Siina ülleanneto koer!“ kargatas rippar türija peale: „tunnista! kallad ollid kihwtised, ja siina teadsid sedda?“

„Teadsin kül,“ kostis türija kolleda ealega: „Ollen üks waana laewamees ja ei walleta mitte. Teadsin kül, et kallad kihwtised ollid, siiski ei ütelnud ma sedda, et Irländer nuhtluse käest ei peaseks. Seal ta waenlane nüüd on maas ja peab armuta

äräsurrema; sest ta peab merre-kafia poekestest tap-
mise palgaks nüüd isse ello jätma. Miina ei karda
kurratit, weel wähhemine inimesi."

Irländer ähtis sedda kuuldes wiha ja wallo
pärrast weel rängemine, ja olleks kui wõimalik oma
waenlase kätte wahhel ärrafägistanud. Agga tema
olli irmus kolledas surma wallus, sest et ta kõige
rohkemast surma roga olli sõnud. Ei jõudnud Ir-
ländri armeto kolle kujju süiski türija süddamesse allas-
tust siggitada, waid türija rõemustas wallo ülle, mis
õnnetumat meest pinas, ja ütles, kudda ta seltsi-
mehhi sellepärrast ei olnud kelanud sõmast, et marru-
tule linnu mõrtsukas sest märko ei olleks sanud. Kui
nüüd ka üks auus matros kalla roa sõmise läbbi
surreks, mis sest wigga olleks, sest tema ing saaks
ja marru-tule linnuks moondatud, mis tullemal päi-
wil teiste laewa-meestele teadust saaks toma, kui
õnnetust peale kippumas olleks; agga Irländer peab
põrgu miinema, kus ta pärris koddupait on.

"Ülleanneto!" kiffendas kippar. "Ma lassen sind
wõlla pua, kui meie kaldale same!"

"Mis sest wigga," kostis türija. "Teie wõite
mind kümme-korda wõlla pua, se ei aita ühtegi,
Irländer saab kalladele sõdaks."

"Ärra rõemusta enne aego!" mõuras Irländer,
kelle tulline wiha nüüd nõdruse ja surma wallu
ärrawõitis. "Kui kallad minno kehha ärrasõwad,
siis ei pea neimad siño kehha mitte sõmata jätma!"

Ja äkkitselt kargas ta maast üllesse, läks kahwas tanud kui walmis furnu türija kallale, sassis Kallewi poea rammuga tema kõrrist kinni, kagistas tedda, et ta tõmmuks ja süüfeks läks ja silmamunad kulmudest wäljapaisusid, weddas tedda oma järrel eddasi ja kukutas ennast siis türijaga ühheskoos ülle laewa sõrwa merde, enne kui üks meist, kes meie ehmatusest ja aigusest kui alwatud ollime, appi olleks jõudnud minna. Merri nelas neid mõllemid alla, sest türija ei jõudnud Irländri wihhase rammo wasto allata. Ei näinud meie silm kumbagi enam, ja se olli marru-tule lindude tapmise palgaks. Ugga sellega ei olnud õnnetus weel lõppenud, surem piddi tagga järrel tulles.

Ei kuigi kaua pärast sedda tõusis kange marru- tuul merre peal puhuma, mis seal merre kohhal, kus meie laew purjetas, ilka wägga raske on. Kui kange tuleoog jubba üksi kahjoliuks lähheb, siis olli meil se läbbi surem ädda, et rahwas kõil aiged, ennast ei wõinud ligutada, kus abbilisi kassi wägga libbedast tarwis olli. Kõil laewamehhed ollid aiged maas, miina isse ehk ma kül pissut kihwtisid kallu ollin sõnud, ei jõudnud ennast paigast ligutada, ja nõnda ei olnud keddagi muud seal laewa rawwitsemas, kui õppetut mees Flint. Tema teggi kõil, mis ta ial ostas ja jõudis, ja olli ka aigedele abbiks. Flint astus türipu jure ja ei piddanud sest luggu, ehk kül laened laewa ülle käisid ja tedda merde tahtsid

wia. Wapper mees püdis kõigest wäest laewa tule alla kánata, kui sedda olli toimetanud, siidus ta türipu kinni, et laew seddawisi tule kätte jääks, kus tedda ühhelt poolt teise ei saaks winsutada.

Kolleda wäega lendas laew laenetel eddasi, sest tuleoog ulgus kohhisedes laiale lahutatud purjetes ja kihutas laewa tule kirusega pistma. Meie watasime kohkudes sedda irmsat luggu, ja kartsiime, et igga silmapilgul mastid, kõite ja purjetega tükkis üllepä merde piddid langema. Sme olli kül, et sedda ei sündinud! Weike laewa tuggemus jõudis tule:mässamise wasto seista. Laewa puud piddasid wasto kui olleksid raudsed olnud. Wimaks tulli ö kätte ja teggi ädda weel suremaks. Jkka kaugemale ja kaugemale lendas laew jampsiwa tirusega te:raddata merresüggawuste ülle eddasi, ja ei kuultud seal tule wingumise ja wee kohhina kõrwas muud kui aigede ähkimisi ja oigamisi, kes surma wallus laewa lae peal wingerstasid. Se olli üks pit willetsuse ö, kelle sarnast ma ello aeal weel ei olle näinud, Jumal oidko teist sesuggust näggema. Wimaks näis üks koggemata lotuse täht tõusma. Dppetut mees Flint olli kaugelt tulle kuuma näinud, ja küssis miño kääst, kes ma weel kõige enam melemõistusel olin, kas piddi laewa tulle kuuma peale türima? Miña kiitsin sedda nõuu, sest ehk mõis se läbbi meile abbi tulla. Flint kánas türipuud ja meie purjetasime nüüd otsekohhe teise laewa pole, kust tulle walgus tulli. Ühhekorraga

tõukasid laewad kolleda raksatamisega kokko. Suur ädda kissa tõusis mõllema laewa peal — seal raksatas raggisedes meie laewa taggumine mast purjetega tükkis merde. Tule määsamise wasto olli tuggew laew seisnud, agga kahhefordse wäe — tuleoo ja tõukamise pörrutamise wasto ei jõudnud laewa kindlus piddada, ja meie keña laew, kõikide lust ja silmaillu, olli korraga nuddiks tehtud, kui sabata kuk. Muido ei olnud laewa kerrele suremat wigga sanud. Flint rajjus kirwega kõied katki, misga mast weel laewa külles rippus, ja siis lippas nuddi laewa kerre jälle tullise kirusega eddasi kobbisewa laenetawa merre peal, agga ei teadnud leddagi, kuhhu laew piddi minema. Igga silmapilgul wõisime meie kuhhugi kaljo rünka, ehk sare ranna wasto tõugata, mis laewa foggoniste purruks olleks wõinud lõhkuda.

Disata iggawad murre ja kartuse tunnid jõudsid wimaks möda ja pääw affas jälle koitma. Dmmifo jõudis kätte, päife tõusis ja andis meie irmuga täidetud süddametele uut lotust. Ei süiski kõikide süddametele. Nelli laewamehhed ollid ösel inge eitnud ja iggawesse koeo puhkama läinad. Kui Irländer marrutule lindusi ei olleks mahha lastnud, häd mehhed ehk ellaksid weel praego.

Meie teistega olli aigus, Jumal täñatud! kergemaks läinud; mõñingad affasid jubba toibuma ja jallule toetama. Rippar käskis laewa ankrud sisse lasta. Ankrud läksid merre põhja kinni ja pañid

laewa seisma. Nüüd wõisime purjeid kokko aakata kerutama; ja et tuleoog ikka enäam raugema jäi, leidsime aega wässinud kehha mõned tunnid puhhata.

Ni pikkalt kui jõud ullatas parrandasime kõisi ja purjesi, nõnda lõppes pääw õhtule. Päikesse alla miinemise aeal waikis tuul opis ärra. Meie tullestasime lahkunud seltsimehhi mele, et nüüd tarwis nende kehhasi iggawese sängi puhkama panna. Seal kõitsime nende kehhad sirrul laudade külge, pašime suretükki kulid laudadele raskuseks alla ja lastsime neid siis merre põhja, pallusime "Jõsa meie" ja mattus olli petud. Muido, kui merre peal surnut inimese kehha märja aua sängi maggama on pandud, tõmbab laewamees korra süggawast inge ja ei mõtle enäam selle peale, mis selja tahha olli jänud. Sel puhhul olli luggu teisiti. Meil ei läinud willetsate seltsi meeste surm, egga Irländri lastmine melest, mis kui tina tomp meie süddameid koormas. Ei tulnud õ otsal und kellegi silma.

Teisel ommikul tahtsime ankruid üllesse winnata; agga ankur ei aaknud merre põhjas likuma. Meie ollime wiekeste ankrui winna kallal ja jõud jubba kauniste toibunud, sellepärrast akkasime teistkorda winnast kinni. Jah — meie wõisime weanitada, ni paljo kui tahtsime, ankur ei kerkinud mitte tolli kõrgusele, ja ehmatades watasime üks teise peale. Üks wañem laewamees, kes türija assemele olli sanud, watas ülle laewa sõrwa merde; agga silmapilgul fargas ta

jälle taggasi, ja kui silmi meie poole pööras, näggime et ta kahwatanud, kui walmis furnu wäljanäitas. „Mis seal siis on?“ küssis in miina kohkudes.

„Meie ei pease siit enam lahti,“ andis ta mulle wastuseks. „Seal al merre põhjas on inimesed, kes ankrut wasto peawad. Leppige Jumalaga, seltsimehed, sest meie ello ots ei olle enam kaugel.“

Meil jooksis otsesõõ külm wessi kehade üle. „Ugga mis seal siis ees on?“ küssis in ma teistkorda ja tundsin isse, kudda eal wärrises. Ugga wanamees olli nõnda kohkunud, et mitte wastust ei jõudnud anda, waid käega merre põhja näitis.

Meie watasime teäna näitmist möda ja ollime päid üllestöstes nisaänu kahwatanud kui teäna. Merre põhjas seisid, kahwatanud näud meie wasto känatud, meie furnud seltsimehed, ja näitas luggu just nõnda, kui olleksid näämad laewa peale watanud ja laewa eäna silmadega finni piddanud.

Rippar tulli senna ja tõrreles, mis meie ankrut üllesse ei olle winnanud.

„Meie ei pease siit lahti, rippar!“ ütles türija. „Meie katsusime kül, kōik wieleste. Ei aita middagi. Surnud peawad alt finni.“

Rippar watas ja läks walgeks kui lubjatut sein. Ugga pealik püdis meid teise mõtte peale wia, arwas, et meie alles aigusest nõdrad ollime, käskis puhhata

ja jõudu lossutada, siis saaks assi wistist parremine lorida minema, julgust ei piddanud meie mitte sellepärrast ärrakautama.

„Ei aita siin middagi, meie ello ots on käes,“ ütles türija, ja nõnda mõtles meist iggamees. „Meie laew istub kinni! Ho, hoh! wiis meest kui meie, ei peaksid ankrut mitte ülles winnama, kui kõik õige korra peal olleks? Nummalus! Agga neid ankruid seal ei jõua wiis, ei mitte wiiskümmend meest ülleswinata — meie peame siin otsa lõppema.

„Noh, siis rajjuge ankrud kõi katki! Rajjuge kõi katki! Toge kirwed seie?“ kiffendas õppetut mees.

Witte üks ainus kassi ei sanud liikuma, ja türija ütles jälle: „Se ei aita middagi! Meie istume kinni! Ei jõua tuul, laened egga inimese rammu laewa ennam paigalt ligutada. Seisame siin kinni, kuni toidu warra otsa lõppeb; siis sureb üks teise järrele nälga, siis närrivad tulemarrud ja rahhutumad laened laewa pallide külles, kuni üks teise järrel küllest mahha puddeneb, ja wimaks maddanend laewa ferre põhja waub laewameeste jure, kes enne teina peal ollid sõitnud ja siis jälle laewa pimedad kambriid üllesotfiwad. Meie ots on käes, ehk mis wõimaline olleks, kui furnud isse meie peale allastaksid ja meid siit lahti peastaksid. Kes teab, mis weel sünnib?“

„Kolle äbbawst, mis meid kõiki weel ukkatuse sisse saab saatma!“ ütles pealiko praua, ja nuttis, et südda tahtis lõhki minna.

„Ei siin olle middagi äbbauskü, kül fate nähha!“ ütles maña mees lotufeta ealega. „Meie laewameh-
hed tunneme fesuggused juhtumised. Zubba on mõni
laew sedda näinud, mis meie kätte saab tulles. Ei
olle siin kuskilt abbi leida, kui neimad merre põhjas
meid ei sa aitama.“

Kui türija nõnda rääkis, watasid kõik üksikilmi
merre põhja, miña ka, ja näggime jälle surnuid
selttimehhi, kelle kahwatanud näud meie wasto ligu-
tasid. Miña ja teised laewamehhed näggid sedda
luggu selgeste. Dllime kõik sures kurbuses — ei
olnud meil lotuse kibbet enam — surm seisis ees.
Kõik olid wait, ei lausund ükski sõna, ja naiste
rahwas nuttis sure ealega, et nende ahhastus meie
süddametest läbbi tungis.

Ühhekorraga kiffendab türija sure ealega „Jõsand
Zuñal! meie olleme peasnud! Seal lennawad truuid
inged! Wõtke julgust, selttimehhed!“

Meie kõsime silmad üllesse — ja wata imet —
seal lendasid nelli marru-tule linnud laewa ümber,
ja meie tõmbasime süggawast inge ja ütlesime:
„Zuñalale tännu!“

Keisijad watasid imestades meie peale. „Mis
läbbi olleme meie siis peasnud?“ küsis pealik.

„Noh, kas teil siis ei olle silmi, sedda nähha?“
kõstis türija, ja näitas sõrmega marru-tule lindude
peale. „Eks nad olle teie silma ees merrepõhjust
üllestulnud? Neid on nelli tükki — meie selttimeeste

inged, kes meid äddas abbita ei raatsinud jätta, sest et ustawad süddamed selgest teadwad, et meist keddagi marru-tule lindusi ei olle lastnud. Kes awalikult piime ei tahha olla uskmata kombe ja tarkuse pärrast, se peab sedda nüüd teadma, kudda meie peasnud olleme. Surnud ei pea meid enam kinni, Jumal olgo täñatud, ja nüüd peawad ka ankrud kohhe üllesse tullesma."

Reisijad wangutasid uskmatal kombel kül päid meie äbbaussu üle. Agga meie näitassime neile, kudda siin äbbausku ei olnud. Wie minuti pärrast ollid ankrud wäljas ja winna kedder likus ni kergest, et sease rammu tedda ümber olleks wõinud ajjada. Weel wiis minutid ja meie laew purjetas kui peasote tule eel eddasi, ja kahhe päwa pärrast tõusid Läne-India sared jubba meie silma paistele. Meie seltsimehhed ollid oma tõutust täitnud — meie äddast peasnud."

Wana Toom lõppetas siin juttu. "Üks imeline, tähtsaw juhtumine olli se kül et marru-tule linnud ni parrajal aeal senna jõudsid," ütles Konrad, kui nattoke aega mõttes olli seisnud.

"Mis?" üdis Toom — "kas ka teie ussute, et siin agga üks koggemata juhtumine olli? Noh, tõeste, siis olleksin ma parremine juttu wõinud räkimata jätta!"

Tusklasel meel tõusis wänamees üllesse ja tõttas laewa kambri, egga wõtnud sedda kuulda, mis Konrad temale melituselks räkis.

Rikard ütles: "Ma ussun, et ükski wäggi Ma peal tema äbbausku ei jõuaks wähhendada, misga

ta marru tule lindusi furnud laewameeeste ingedeks arwab. Ni süggawale wõib fergeusflif ruimalus inimese süddamesse juurduda, kus täielikum nore põlwe õppetus meie waimo silma ei sanud sellitama. Peaks kül iggäiks oõma lapsi maast maddalast selle peale juhhatama, et nisuggust ruimalust eddespidi kuskil lifuma ei peaseks. "

Saiwad nemad weel tük aega issekeskis kuultud juttust ja laewarahwa äbba ussust räkinud, siis mindi wimaks puhkama. Anton ei lubbanud marru-tule lindude peale enõam püssi otsa ülestõõsta, mis läbbi ta laewameeeste meelt olleks pahhandanud.

Seitsmes peatük.

Rappi = lin.

Teisel päwal õhtu eel kõllas rõemu kissa masti otsast meie sõbrade kõrwa: "Ma! Ma!" Sellepeale tungisid mehhed kõik laewa essimese otsa peale, kust ammogi odetut Ahwrika lõune polist otsa oõma silma lootsid jada. Siiski läks weel hä tük aega enne kui ni liggi said et Ahwrika mägginne rand, merre pinnalt üleskerkides, neil silma jõudis. Pikkilmad wõeti abbiks kätte, kust läbbi kõrgemad mäggede arjad nähtawaks said, mis otsego siinised pilwed taewa pilwete rinnast ülestõõsid. Seddawisi ma sõrwa odates

olli õhtu kätte jõudnud, ja kippar pallus reisijaid puhkama eita, et teisel ommikul sedda kesiamine Ah-wrika ranna illudus ühheforraga nende silma saaks tõusma.

Senni kui reisijad waikses laewa-kambris õsel puhkasiid, sest et neil middagi-parremat aeawidet kätte ei juhtunud, fihhutas Nabob, et wessi agga tolmas! ühhetassases kiruses oõma teed eddasi, kunni ta ommikul weike koido aeal rohkest pool peñikoorma rannast kaugel, ankrud merrepõhja kinui lastis minna. Seal pugges ka kippar sãngi puhkama, kui enne sedda wahtidele kãsku olli annud, et pãikese tõusu eel tedda ülles piddid ärratama. Laewamehhed, waljo kãssu al arrinud, teggid kudda neile olli kinnitatud, ja enne kui lãikiwad pãikese terrad merre-wee pinda terretama saiwad, seisis jubba kippar meie sõbradega täielikult rides laewa peal ja wahtisiid üksisilmi kalda pole, kus Kappi-lin weel süggawas õlikus waikuses, piimeduse warju kattesse mähhitut, seisis. Teise pool linna tõstis wãgaw Tahwli-mãggi oõma mãratumad kaljotombud taewa pole üllesse, mis ümberringi uddu-pilwetesse mähhitud, kui Kallewi-neitsit firriko teel wãlja nãitis. Ürikese aea pãrrast tõusis pãike, ja ajias oõma wõimused terrad kui wãlkuwad mõegad piimeduse warjudest ja uddu-aurust lãbbi, et orrud, kurristikkud ja mãed silmale nãhtawaks tõusid.

Suur, liggema ja kaugema mäggedega ümber-

piratut merre lahhe, kus ulk suri laewu ankrufõite ahhelates ennast figutasid, seisis nüüd selgest watajate ees, nisamoti ka uhke Rappi:lin, mis merre äres ma pinnalt affates järgamiste möda mägge üllespidi weñis, funni Tahwli: ja Löwvi:mäe pirile. Pahhemal kael seisid Rappi:ma laggedad, laggedate ülle paistfid kaugelt: Tiigri:mäggi, siñised Hottentotti:Hollandi mäed ja Prants:Hork mäggi. See feña näitus, üllestõuswa päikese terrade walges, ligutas ja tõstis reisirijate süddameid, ja neñnad ei pannud sedda pudust tähhele, et kuskilt poolt ei rohelist wõssokest egga aljendawat pulehte neil silma ei paistnud. Rõik ümberringi näitas paljas, allasti, rohhu ja kassu jälgita — agga süiski wäggew, suur ja imelspanemise wäärt.

„Se on tõeste üks tähtsaw lin ja tähtsaw Ma!“ üdis Konrad imestades. „Rõik opis teistwiisi kui Eüropas ja Madeira sarel! Ei kuskil armast feñaduse õhku ja süiski õmal kohhal kõik wägga illus. Kas siin süis kuskil puid, rohtu ja lillest ei kaswa? armas fippar!“

„Süggawamal ma pool leiata neid küllalti, kui teil lusti senna on minna,“ kostis fippar.

„Muidogi,“ kostis Konrad. „Meie peame omemetegi õma püssisi läbbikatsuma, et teada saaksime kui palju nende peale wõime ussaldada Tseiloni sarel. Ja Anton ei sa sedda ka pahhaks panema, kui korra

püssi otsa, mis tännini Saksamaal jäneeste ja irwebe peale sihtis, korra lõwwi peale saab seadma."

"Ei tõeste mitte," kostis julge jäger. "Ma seadsin jubba püssi korrale, kui kuulda sain, et laew Ahwrika ranna ligidal piddi ollema, ja miño arwates olleks küttille äbbiks, kui sesuggust õnneliku juhtumist, kus kistjatega kokko tabbab, möda lasseks minna. Siis wõime ommetegi keeo m'ennes wõerast maast räkida."

"Kistjate metsellajate pudust ei sa teil ollema," ütles Bulwer. "Siiski peate ettewatama, et jahhi-lust teile kahju ei te; sest Ahwrika kassidel peawad tuggewad ja terrawad küned ollema. Tahhate teie miño nõuu kuulda wõtta, siis teen teid ühhe waña sõbraga tuttawaks, kes Kappi linnas ellab ja wägga ossaw küt on. Mehhe nimi on kindral Hall. Selle mehhe tuttwustamine saab teile kassuks tullesma."

Rikard ja Konrad tänasid kipparit sõbraliko lub-bamise eest. Siis rägiti läbbi, kudda kippar Bulwer näddala päwad saddamas laewaga tahtis odata, funni reisijad kuiwal maal oma jahhi-lusti saaksid täita. Agga kui nored mehhed kauemine aega saaksid wiitma, siis lubbasid kipparile sõnumid läffitada, et ta asjata nende peale ei affaks otama. Waña Toom olli rdemus, kui kuulda sai, kudda nored mehhed jälle kasa piddid tullesma, sest wimatine melepahhan-dus, kus mehhed teña juttule uskmata kombet näit-nud, olli ammogi jubba tuulde läinud.

Anton üksi ei olnud selle lühhifese aeaga rahbul ja ütles: Kui meie seie aea sees löwwiga kokko ei saaks, mis siis teha.

„Olge sellepärrast murreta,“ naeris kippar: — „mis teie siit ei leia, sedda wõite Tseiloni sarelt leida. Seal ei olle kiffjate ellajate pudust, kui seal ka löwwisid ei peaks leitama. Ugga, mis meie juttuga pikemalt aega widame, läkki ennemine linna! Paat otab jubba laewa kõrwas ja linna rahwas on liikumas.“

Wahhe aeal olli, kudda kippar ütelnud, linnas iggapäwane tallitamine tõusnud, ärgadega rakkenda- tud wanfrid sõitsid ühhest kohhast teise, mis seal obbustewanfrite assemel tarwitakse. Ja kui meie reisijad tund aega iljemine linna jõudsid, ja kippar neid oma sõbra, kindrali kotta wiis, wõeti neid seal wägga lahelt wasto. Kindral Hall wõis näust tunnistades ehk nellikümmend aastat wana olla, tema olli ennast wäetenistusest priiks teinud ja ellas nüüd oma kae peal. Temal olli oma pärris uhke majja Kappi linnas, kus lampkattukselt iggale pole, ma ja merre peale wõis wadata; tubbades leiti mõnda- sugu ellituse asju, mis rikkus perremehhele jõuab anda. Suur ult sullast ja pärrisorjast seisis kindrali tenistusess; tallis leiti mitto wägga kenaid ratsa- obbust. Üks tubba olli üsna jahhi; ja sõa-riistadega täidetud.

Sai kindral kipparit ja nori mehhi terretanud, seal ütles ta lahke sõnaga: „Wai on teil lusti Ahwrika

maal jahhi peale minna? Teie tullete mino käest nõu küsima? Tõttelikult tunnistades, minna ei wõi teile seal jures middagi nõu anda. Mis õppetust ehk nõu ette wõib anda, kui sedda ei tea mis juhtub?"

"Rikard ja Konrad watasid nukral näul kohkudes teine teise silma, kui kindrali otsust kuulsid, agga kippar Bulwer ütles naeratades: "Urge kohkuge ni ruttust! Kui mino wana sõbber teile ka nõu ei jõua anda, süiski ta teile wistist õma abbi ei kela."

Kindral istus nattoke aega kassi pössakil tõssises mõttes ja ütles siis: "Ei tea, kui pikalt sîno arwamine tõeks lähheb, kippar! Ma mõtlestin praego luggu läbbi ja tahtsin teie käest küsida, kas sellega rahhul ollete, kui ma isse teile tejuhhiks kasa tulleksin? Se olleks mino arwates kõige mõnõusam ollema."

Luggeja wõib arwata, et sedda sõbraliku pakku mist sure tänõga wasto wõeti. Selle peale attas kindral pikkemalt räkima, mil wisil nemad asja kõige parremine ette piddid wõtma, ja mis tarwis ette olli walmistada. "Tänõ on jubba iljaks jänud teele minna," ütles kindral, "ja teie peate pissut laewawintsutamisest liikmeid puhkama, enne kui uut raskust ette wõtate. Pealegi on sullastel mõnda walmistamist te wasto; selleparrast mõtlen olleks kõige mõnõusam, kui tänõ Tahwli mäele nattokene tulutama lähheksime, et pissut Ahwrika issewarki illudust liggemalt tundma õppite."

Rippar Bulwer lubbas Tahwli mäele kasa tulla, ehk teinial kül pikkemalt aega ei olnud meestega jahhi lusti jäggama alkata. Kindral andis sullastele käsku, kōik jahhi tarwis ette walmistada, et teisel ommikul warra wälja wõiksid minna. Siis sadeti mõned sullased sõgi warraga Tahwli mäele ette, kuhhu herrad iljemine ratsul järrel piddid tulles, ja ni kangel kui wõimalik obbuse seljas ülles tahtsid minna, ehk kül kõrgemad teed jalgsel üksnes ette wõis wõtta. Kui Konrad kulis, kudda kindral jahhi tarwis är-gade wanfrid olli tallitanud, küsis ta: mikspärrast neid kasa wõetakse?

"Miks muido, kui monakoormaks," kostis kindral naeratades. "Siin maal ei leita klaaswanfrid egga posti-tõldasi, ja kōik pikka teed ratsa obbuse seljas käia, lähkels ka raskels. Ka ei olleks wõimalik obbuse seljas mona kasa wõtta. Ahwrika maal peab inimene kōik koddunt kasa wõtma, mis teinial tarwis lähheb, sest et seal kohtades, kus lõwwid, hüäned ja muud metsalised affet peawad, ei kõrtsi egga trah-terit kuskil ees ei leita. Ugga olge sellepärrast mur-reta — meie ma ärja-wanfrid on wägga mõnused maggamise, puhkamise ja reisimise tarwis. Päwal annab wanter warju päikesse pallawa wasto, ja õsel, kus wanfrile kui wõdisse maggama minnakse, annab ta warju metsaliste eest. Ratsa obbused wõttame meie ka kasa, neid saab nisa-moti tarwis ollema."

Sest tähhendusest sai meestele küllalti. Said

neimad weel pikkemalt sest asjast ühheškoos räfinud, siis mindi linna watama, kunnii üjemine obbuste selga istuti ja Tahwli mäe pole sõideti. Rifardil olli eßiotsalt waewaline tullise obbusega korda sada, agga kindral andis temale mõnufat õppetust, mis läbbi Rifard obbuse seljas ruttust meistriks sai. Kui pikkemalt möda mägge ülles ei wõinud minna, seal jäeti obbused mahha ja alkati jalgse üllesõnima, kunnii neimad mõne tunni ja mitme waewa pärrast wimaks mäe arja peale jõudsid. Enne kui pikkemalt ümber alkati watama, istuti mahha wässinud liikmeid puhkama ja kehha-toetama, sest sullased ollid toituga jubba ette senna jõudnud.

Pärrast söma ütles kindral: „Nüüd tahhame nattofe ümberwadata. Eßiteks tahhan teile siin ühhe tähhelpañemliko järwe näidata, kelle selletamine õppetud rahwa päid paljogi jubba waewanud, enne kui sedda oßkasid tähhendada, kust järw ni kõrgel wee allikaid peaks leidma, sest ta seisab siin mäe otsas liggi 4000 jalga kõrgemal kui merre wee pind.“

Rõnda räkides läks kindral wõderastega mäe arja möda nattofe maad eddasi, kus kaunis laialisel laggedal rohkest rohhu kaswu leiti, ja ka lillesi ja puwõssufesi iggas kohhas kaljorünka praggude wahhelt wälja tulli, kus agga juur ni paljo mapõrmu leidnud kossuma alkata. Siis saiwad neimad tõutatut tähtsa järwe kaldale.

„Siin on meie imeline järw,“ ütles kindral —

"kus peal meie kippari Nabob kül ei saaks lifuda, ehk kül järwe wee-saak siin kõrgusel imelik kül wälja näitab!"

"Se assi on nisama imelik, kui ärramõistmata!" ütles Mikard.

"Ei olle luggu ni ärramõistmata, kui teie mõtlete," ütles kindral. "Ehk kül rahwal paljogi päämurdmist selle pärrast on olnud, süiski wõib sedda asja õlpsal kombel ärratähhendada. Tahwli mäe arri seisab enamist ühtepuhko pilwe ja uddo katte al, mis täna otsego meile õnneks teisiti näitab. Noh, kus rohkest uddu ja pilweid leitakse, seal ei wõi ka ial wee-pudust olla; waid wessi walgub alla ja kosutab järwe. Kui tuul ja päike aega möda jälle üht offa wet auruks ei moondaks, siis saaks wet ni rohkest, et ülle kalda tõuseks ja mäest alla akkaks jooksuma. Ma ollen isse mittoford ommikul mäe otsas käies uddust läbbi ja läbbi märjaks sanud, ja leidsin ni paljo märga kastet lilledede ja rohhu peal, kui olleks wihma saddu olnud. Se ainokene tül näitab mulle tõttelikult tunnistama, et järwe üksnes taewa märja läbbi jodetakse."

"Teised ollid kindrali selletamisega rahhul, isse-ärranis Konrad, ja siis mindi parremat kät äkkilise mäearja sõrwa peale, kust silm kaugele ullatas ja üks wägga keña makohk silma putus. Rappi-lin, Tahwli-mäe merre lahhe ulga laewadega tädetud, mis siit kõrguselt ja kerguselt kui pissokesed lootsikud wäljanäitawid, suur Ilma-ma merri märato laiussega,

mitmesörwiline, merrelahhetega pallistatut rand, liggidal ja kaugel mõisafeste, ja weike aljendama metsasalkutega ümberpiratud küllad seisid, ühhe ainsa filmawaatmisega kõik reisijate jalgade ees; nõnda et neimad sest surekombelifest piltist ei raatsind lahkuda. Kindral pididi neid mittolorda miinikule sundima, enne kui meie nored sõbrad ja tippar paigast likusid. Enne kui mäest alla akkasid tulles, läksid neimad weel teise pole mäesörwa peale, kust film süggawamale ma süsemise pole ullatas. Ehk kül ka senna pole waatmine illuta ei olnud, süiski ei leitud süin eham sedda teinadust, mis teisel pool nähha olli, waid film waus winaiks Simoni merre lahbeda liggidal kuiwa iggawa liwa:merre süsse ärra. Sellepärrast ei wiritatud süin kaua aega, waid akkati mäest alla, linna pole taggasi miinema. Päikesse lojaminemise aeal jõudsid neimad Grood:Konstantia mõisa, mis Tahwli:mäe al pool kaldal wägga kuulsa wina:mäggedega seisab. Üks Saksama mees olli senna saa aasta eest eesimesed winapu wõssud istutanud, ja kaswab nüüd seal kõige kallim suggu jodaw wiin, mis ka meie reisijad maitsefid, tunnistades, et sesinane jodaw wiin tdeste eesimeseks winaiks tulles nimetada. Praego leitakse seal kolm sured wina:mäed, mis rohkest oma wilja rahwale annawad. Siit wõis jälle ratsul eddasi sada, agga ehk kül mehhed ruttasid, süiski olli ü:pimedus enne kätte jõudnud, kui neimad Rappi linna taggasi said.

Meie nored teärijad ollid õhtul maggama minnes wägga rõmsad selle ülle, mis nende film Tahwli mäelt olli näinud, ja ehl kül õppimata mäest alla ja üllesronimine nende liikmeid olli wäffitanud, süski ei pannud neimad wäffimust tähhele. Rifard olli te peal opis teisels mehheks sanud, merretuul olli laewa peal kodduse ellitamise wälja puhhunud ja tehha tuggewamaks teinud.

Rifard ütles: „Omne lõwwi- ja elewandi jaht ei te mulle nüüd suremat kartust, sest et kindral Hall meile kasa tulleb, ja ehl ma kül weel Simson si olle, kes lõwwi korraga lõhki wõiks rebbida, süski arwan ma püüsi abbiga tema ülle wõimust sada.“

Rõnda räkides puggesid mehhed süngi, kus üri-tese aea pärrast ni raske uüi nende filmi kattis, et neil aega ei olnud õfel lõwwi-jahhist und nähha.

Rahheksas peatük.

Lõwwi = jaht.

Roidu pimõdus piddas weel Ma alli warjuliku katte al, kui kindral Hall oma wõderaid üllesärratas ja tele käskis walmistada. Rifard ja Konrad kargasid ruttust assemelt, pañid rided selga ja tõttasid süis sure tuppä, kus neimad kindrali Anteniga juttus leidfid.

„Ma ütlen teile teistkorda, teie lapsewärki püssid ei kõlba meie maal!“ ütles kindral kui meie sõbrad tuppä astusid. „Ja kui teie ka kahewõrra püssirohto siise paneksite, teie ei jõuaks süiski ühte metsärga oma laengiga awata. Linnu lastmise tarwis on nisuggused penikesed püssirauad hääd ja wõib nendega ka metskitsest pörrutada — agga kui teie lõwwile ehk jõe-obbule wallusat matsu tahhate anda, siis peate teie paksu rauaga kuli-püssid wõtma ja raud kulid siise panema.“

Anton kostis, et tema herral teisi püssi ei pidand olla, sellepärast piddid nemad sel korral linnu püssitega wälja minema.

„Agga meie wõime kirest tuggewamad püssid endale osta, kui nendega läbbi ei sa,“ ütles Konrad ja andis kindralile terretades kät.

„Mina selletasin praego teie jägrile, misuggu'ed sõariistad inimesel Ahwrikas peawad olla, kui ta kolleda metsalistega tahhab mäsämist ette wõtta,“ ütles kindral Mikartile. „Tema rägib, kuidas teie tuggewamad püssid Tseiloni sarele ette on sadetud, ja seal on siis kõige parrem nõuu, kui minõ püssid jahhi tarwis wõttate, sest ostmine saaks paljo aega wõtma.“

Kuttust wallitses kindral kohhe ni paljo tuggewa raudatega püssi wälja, kui neil tarwis olli ja lastis neid ühhe wantri peale panna, mis isseärranis jahhi

riistade koormaks kasa wõeti. Kõik muud tarmitused ollid jubba enne koorma peale pandud, sellepärast olli minik ruttust käes. Enne kui minema affati, wõeti nattelule ommiku surust. Siis ütles kindral: „Nüüd peame minikut kätte wõtma, sest meil on weel pik te ees, enne kui täna õhtu õ-majjale same; sellepärast ei tohi aega wiita, muido ei jõua meie näddala pärrast taggast, ja wana sõbber Bulwer ei akka wiistist kauemine teie peale otama.“

Toast õue astudes leiti wanfrid jubba walmis-
tatud. Igga wanfri ees olli kuus pari ärgi wedda-
jaks, ja pealegi weel tossin priskeid saddulasse pan-
dud ratsa obbusid wanfrite tahha kinni seutud, et
neid iggalsilmawilgul sealt wõtta wõis, kus obbusid
tarwis olli. Obbused tampisid kabjatega maad ja
irnuisid. Rahhesateistkümmet suur tuggewaid koeri
tallotasid sullased kõie otsas; kui kindral õue astus,
alkasid koerad ulguma. Kindrali üdmine waigistas
kõnaid ellajaid, kellest iggaüks ni tuggew näitas, et
ta lõwwi ja lõupardiga wõitlemist ette wõis wõtta;
siis watas kindral oma sullasid läbbi, liggi kak-
kümmend meest, iggaühhel püssid, jahhitaskud ja
pikkad tuppes rippuwad kütiti noad, mis pödrapüdjaks
nimetakse. Sullastel näis nisaama suur jahhi imu
kui herradel ollema.

„Kõik on seatud korral,“ ütles kindral. „Se
olgo nüüd teie tahtmist möda, kas tahhate wanfril
wai ratsul sõita?“

"Ratsul", kostis Rifard fireõte. "Wankrid wõiwad muido kül tulosad reisiriistad olla, agga sealt ei wõi film ni õlpsalt iggale pole ümberwadata, kui obbuse seljast. Pealegi tahhastin ma hä melega ratsul sõitmist õppida, ja ei raatsi sellepärrast wankrile istuda." Ka Konrad imustas obbuse selga istuda.

"Wägga hä!" ütles kindral. "Rifard, wõtke teie kõrwi, miina wõttan musta ja sõbber Konrad istub kimpli selga. Need obbused on mõllemad hääd lomad."

Anton, Augustin ja kindrali toapois istusid ka obbuste selga; siis anti wankrite kutsaritele käsku, kuhhu pole nad piddid miinema, ja kus sõotmise ja õ-majja paika piddama, kui neimad päwal iljemine eñam üksteisega kokko ei peaks sama. Müüd tõttasid ratsamehhed ruttust eddast ommiku willul, weñaste foggokõna kohhast, mis Genadentaal kutsutakse, mõda, ülle laiafi liwasi laggedaid, kus peal ni palju rohhu kassusi ja illusaid lillesi leiti, kui olleks te leñamast rohhu aiast läbbi läinud, et Rifard ja Konrad sedda ei wõinud uskuda, et se Ahwrika lagge piddi ollema, kus nende arwates üksnes pallawad, weeta liwa nõmmed wõisid olla.

"Südda põuasel Ahwrika sumwel, kus tullis pallaw päikese paiste wiimse niiskuse pisa laggedalt wälja kiffub, ei olle kohtadel ni lahke näggu kui praego," ütles kindral, kui reisiõate imeks pañemist

kuulda olli sanud. „Siis on seššänane suur liwane lagge, mis ennemuište wistist Ismama merre põhhi olnud, üks wägga kolle liwa nöm. Ei olle siis ei puut, ei põesast egga rohhu kõrrekest kuskil leida, mis aljendawa rohhelisega liwa nõmmele wahhet teeks, waid määrato suur lagge näitab kui otsata liwa-merri wälja, kus tuul liwaga möllab, lämmatawad liwa-pilwed õhhuft läbbi weab, ehk rünkasse kokko keritab. Agga nisuggused liwa rünkad on ni kuiwad, et mitte kõige kuiwema nõmme ma rohhu juur seal sees ei wõi juurduma aakata. Praegosel aasta aeal wõib ikka tekäija aeg aealt allikaid ja weesonekesi leida, kus kumberkaudo teäa karjama siggineb, mis tekäija weddulojüstele toitu annab, et nad agga arwast õhtul nälgas ja jännus maggama lähhewad.“

Ussina sammuga tõrkasid obbused ülle laggedat nõmme kaugemale, ford kurre parwe, ford räästa pilwet maast üllespelledates, kus nad ülleslennates tule õhku oma kiffaga täitsid. Nõnda jõudsid meie tekäijad Hottentott: Holland: Kloohw mäggede pirile, kus weike küllakene, Sommersett nimēja, neid puhkama melitas. Päike olli jubba kaunist kõrgele üllesläinud taewa külgi, ja auras ni pallawat tullekuuma wälja, et karrastaw warjuline puhkamise paik õige õnneks neil ette juhtus. Mõäed tunnid iljemine tullid ka ärja wantrid senna, sellepärrast wõeti ette, siin ni kaua puhkata, kunni tulline kess päwa pallaw nõda läks. Õhtu pole tahtsid nemad Lowri:maanteed möda,

mis mäggedest ülle käis, eddasi ruttata. Piime olli jubba käes, kui nemad mäggede kõrgema arja peale jõudsid, kus õmaja tahheti piddada, sest et inimesed ja lojused wässinud ollid. Kindrali kässu peale lükkati seal nelli wanfrid neljanurgelise seinä kombel kokko, ja aeti obbused ja ärjad wanfrite wahhele kui farja aeda warjule. Koerad maggasid wäljaspool wanfri seinäsi wahhiks, ja inimesed puggesid wanfriteesse maggama, kus — kudda Nikard ja Konrad tundma said — wägga laddus maggamise kamber olli. Kui wanfrite ukse ja alnate augud ärjanahkatega finni pandi, siis wõis wanfris tule, wihma ja metsellajate eest warjo leida, kellest wiimist sün üksikus kohhas pudust ei olnud. Ka andsid metsalised ruttust tunnistähte, et nad kangel ei olnud, sest südda õ ael ärratas lõupardi mõuramine ja hüänede ulgumine tekäijaid üllesse, ja koerte ulgudes aukumine teggi metsaliste kärä weel suremaks. Siiski rauges fireste metsaliste karratsemine, kui mõni piissi pauk umbes metsa piimedusse pörrutati, mis peale ommiko poline õ waikselt ja rahholikult möda läks.

Essimese koidu tõusu ael ollid tekäijad jubba jallul. Hottentottlaste piitsade plaksumine ärratas ellajaid ja inimesi uñest. Tulluke tehti üllesse ja pandi kohwi kattel tullele, ja senni kui ärgi rakkendati jodi kohwi ja wõeti ommiku surust; siis astuti jälle obbuste selga ja wanfritele ja affati eddasi minema.

Mõnda läks tekäif kolm päwa ühtepuhko eddast, ilma et middagi koggemata juhtumist neil kätte jõudis. Jahhipiddamisest ei sanud suurt asja, kui et agga mõni lind mahha paugutati, sest suuremad kistjad metsalised ei usaldanud rahwa ellokohtade liggimaile tulla, kus neimad jubba mõnekorra tullerauaga riis-
tapuid tundma ollid õppinud, misga neid ehmatati. Meie noorte sõbradele teggi sesinane issewarki tekond wägga suurt rõemu, kus majja ja ellamine ikka wanfritega nende kargas sõitis, ja iggal filmapilgul koggemata mäsfamist metsalistega wõis juhtuda. Rifard tänas saggedast Konratit, kes tedda teele olli juhhatanud, ja õnnistas omas süddames Mustlase tüttarlast, kelle ettekulutamine teina murre koormad tuulde olli saatnud.

„Miina leian ka,“ ütles kindral — „et nisuggust tekäiki õiguse pärrast reisiis wõib nimetada. Mis üpris keñaduse illo näitab Ahwrika õ, kui iilgusega täidetud, säddendamad lõunepolisid tähhekujjud siini-
mušta taewa lautusest tekäija peale mahha kumawad; kui nõmme kuñingad lõwwid kolleda mürrištawa mõuramisega tuleõhku põrrutawad; kui liggidal ja kaugele üks issekomblit õsene ellu üllesärkab; kui hül-
ämid wingudes ulgumad ja lõupardi põllewad silmad kui tullised sööd piimedast meie wasto wälguwad! Kui kaugele sesugguse metsalise reisi illuduse wasto reisimine teie arritud mail ullatab! Seal peab tekäija
ööd ja päwad postwantri ja tõldade peal ennast

lastma wintsutada, kus ta muud ei nä kui igga päwast toimetamisi taltsaist inimestest ja taltsaist ellajatest."

"Teie teña metsline ellu kõrbes ja laanetes" — ütles Konrad — "teeb ka mulle rõemu, kus ma prii kui lind metsas ühhest kohvast teise wõin minna, ratsa obbuse seljas, püs õlal igga silmapilgul walmis, metsalistega wõitlemist allustada — agga siiski ei raatsiks ma õma rahhulist koddupaika selle ello wasto ärrawahhetada. Ja nõnda mõtlete ka teie, armas kindral, muidu ei olleks teie illusa Rappi linna, inimeste seltsi õma ellopaika affutanud, waid teie olleksite kõrbe ellama tulnud."

"Agga miño meel on ifka kõige lahkem, kui ma — nõnda kui praego — inimestest pöggenen ja kõrbe lähhen," kostis Kindral.

"Dige küll, se tulleb sest, et teie ühhetassane elloford se läbbi teisiti saab moondatud", ütles Konrad. "Peaksite teie wäggise kõif ello aega siin kõrbes ellama, siis saaksite teie ruttust ennast wägga õnnetumaks tunnistama. Kes korra wisakaid ello kombeid inimeste seltsis tundma on sanud, se ei lähhe wist ial hä melega metsaliste sekka ellama, kus ta waim ja südda üllemat ei leia, kui ühtepuhkust wõitlemist lomise wõlli ja wäega.

Kindral kostis naeratades: "Noor söbber! teie kätte jääb õigus."

Nõnda maggusat juttu ajjades ollid neñiad ühte

kohata jõudnud, kus saggedast kistjaid metsalisi jubba filma ullatas, sellepärast käskis kindral terraselt ettevadada, et midagi koggematta õnnetust ei juhtuks. „Seal lähemal metsa salgo jures tahhame senni puhhata kunni meie wantrid järgi jõuavad, ütles kindral. „Parremat õmajja ei wõdi meie siin kuskil leta.

Õbbused kihutati seddamaid firema sammule ja nattulise aea pärrast olli metsasalk nende käes, kus üks muddane jõggi õme laeneid merre pole weretas. Shto eel jõudsid ka wantrid senna, mis jälle neljanurgelise aia kombel kokko seati, et metsalised lojušte kallale ei peasnud. Sullased räkisid, kudda siin kohhal enne sedda rohkest elewantisi ja lõmwisi olli leitud, ja mis weel praego opis ärra ei olle ärwitatud. Wantrite ümber tehti tullokeseid üllesse, et metsalisi ärrapelletada, ja püüsid seati põdesa nale püsti, kust kohhe käepärast wõtta olli, kui ädda peale sippuks. Siis wõeti leiba ja anti koertele ja lojuštele toitu.

Mõnda jõudis õ peale. Herrad puggesid wantritesse ja sullased eitsid tulle äre puhkama. Keña kus walguš kumas metsa ja laggeda ülle, ümberringi olli kõif waiš. Neg aealt tõusis kaugešt metsaliste mõduramine, agga tulle walguš waigistas kärä ja kelas neid liggemale tullemast.

Teisel ommikul olli kõif jälle jallul. Kindral wallitses mõne offawama sullase, kedda õbbuste selga

lastis istuda, andis teiste jalla meestele püüsid kätte, ja jättis agga nelli sullast wanfrite wahhiks. Mikardi ja Konrati käsks ta oina liggi jada, et middagi foggemata õnnetust neile ei juhtuks. Seddawiisi mindi teele, sullased koertega nattuke maad eel. Mikardi südda põksus selle peale mõtteldes, et iggas filmapilgul metsalistega wõitlemist wõiks juhtuda, süiski ei olnud teinud suremat irmu.

Nende tekäik läks kitsast orgo möda eddasi jõe kaldal, kus rohkest põesaid ja tükkalt ni kõrget rohtu leiti, et obbused lõhhuni sees käisid. Siis kallas te mäggede pole, kus mõnes kohhas kitsuse pärrast waewaline läbbi olli peasta. Kaljorütkad paistisid mitmes kohhas ni imelikud kui metsaliste kujud, mispärrast meie sõbrad neid ellajaks piddasid. Tunni aea pärrast paisus org laiemaks, mäerind jäi teest laugemale ja ellajaid tõusis saggedamast nähtawale, kui kaljokitsede ja metslõggade karjad, mis inimeste eest pakko põggenesid. Anton olleks kül püüsi nende peale pörrutanud, agga kindral kelas sedda teggemast, et suremaid ellajaid ärra ei irmutaks.

Süin jõudsid nemad ühhe rospuie metsa jure, selle pired iggalt poolt laggeda waeto jooksid. Ükkitselt akkasid koerad ulgudes aukuma ja wäggise metsa kippuma, ezga tahtnud perremeeeste keeldu kuulda. „Ei olle luggu enam õige,“ ütles kindral, kui ta nattuke aega koerte tempu tähhele olli pannud.

„Siin raggastiko warjul peab üks lõwwi peidus ollema, muido ei lähheks meie koerad ni rahhotumaks. Nero ja Sultan, wait! piddage lbuad. Nende ulgumine ei anna mitte sõna kuulda sada. Anton! teie jahhi imu saab siin wistist täidetud.

Ehk kül mõni piitsa laks koerte suud kinni sulgus, siis ei jätnud nad raggastiku kippumist, waid kis kusid nõnda kõite otsas, et mehhed kõigest wäest kinni piddid oidma. „Meie fame siin lõwwiga kokko,“ ütles kindral, „sellepärrast wõtke miino sõna kuulda. Sullased lähhewad koertega teise pole metsa, lassewad seal koerad lahti, et meile lõwwi raggastikust wälja ajjawad. Kui ta laggedale tulleb, siis kargage firest obbuse seljast ja minge kui sein ükssteise kõrwas eddasi, obbused ratsused piddi teie kannul. Sihtige offawalt enne kui püssi lahti peastate, ärge kohkuge kolleda metsalise kujukü ülle. Kui julgetks jäme, siis peab lõwwi meie kätte langema; muido wõiks ta meile kahju teha. Peaks ta meie peale langema, siis tõmbame obbused aia wisi enda ümber kokko, et ooste pääd meie pole ja taggumised jallad lõwwi wasto kánatud on. Senni kui mõned sullased obbusid kinni peawad, panneme püssid ruttust laengi. Siis langeme põlwile ja anname obbuste jalgade wahhelt waenlasele tuld. Sihtige teina silma, sealt lähheb kuul õlpsaste läbbi. Kui seal teinale surma matsu ei sa andma, siis olleme kimbus; teina wihhane mõuramine pelletaks obbused ja meie sattuksime teina küsi.

Ugga kui julge werrega teäna kallale affame, siis ei olle meil middagi kartust."

Mehhed lubbasid kindrali käsku täita ja walmistasid seddamaid jahhi wasto. Koerad sadeti teise pole metsa äre, üks ainuke jäi küttildele abbiks. Nattofese aea pärrast olli kōik korrале seatud, seal lasti koerad lahti, kes aukudes rāggastiku tungisid. Seitse offawad küttil seisid herradega lõwwi ees wasto. — Koerad jäid silmapilgo waihi, siis tõusis äkkitselt surem kārra üllesse.

"Koerad on tedda üllesleidnud!" ütles kindral — "nüüd same warsti teäna ealt kuulda. — Kuulge!"

Üks tuine müddin, otsego kange kōo-murristamine tõusis rāggastikust meeste kõrwu, siis kostis ni kolle mõuramine, et ma ja tuleõhk pōrrus ja noorte meeste süddamed külmaks läksid."

"Kas se on lõwwi ealitsemine?" küsis Nikard.

"Teäna lodut ealitsemine," kostis kindral. "Meie same sedda ealt lohhe saggedamast kuulda. Olge julged, lapsed! Eht kül ealest arwates metsa pois suur wõib olla, ei sest olle luggu, meid on paljo ja iggalühhel offawad püssid käes. Üks koer on praego lõwwi kappä maitseenud; kuulge, kudda waene loom wingub."

Teiste koerte aukumise kārriinast tungis äddaline wingumine üllesse, mis tunnistas, et koerad lõwwist wõimu ei sanud. Teäna mõuramine kostis ilka kolledamast ja lõppetäs wimaks koerte aukumist.

Kindral ruttas isse koeri taggatihhutama, Rifard, Konrad ja Anton läksid teina seltsi.

Ruttust istusid mehed kõik jälle obbuste selga, ja assusid kindrali käske möde kahte seltsi; esimeses olid kindral, Rifard, Konrad ja üks pool offa sullasid, teises Anton, Augustin ja teine pool offa sullasid. Üks selts sõitis parrema, teine pahhema pole metsa äärt möda, kust umbes mõni püssi-pauk raggastiku sadeti, mis lõwwi peffast wälja piddid pörrutama. Ehl kül aega möda liggi nellikümmend püssi pauku seddawisi metsa pörrutati, siiski ei tulnud lõwwi warjoandwast raggastikust wälja. Anton ei jõudnud pikemalt jahhi imu ärrakelata, waid üdis: „Kes wahwa süddamega mees, tulgo mino kasa. Meie olleme kueleste, egga lõwwi meie käest ommetegi kuhugi ei pease.“ Augustin pallus tõrkudes wasto, ja tabiis essiteks kindrali käest nõuu minna küsima.

„Kes kasa ei julge tulla, jägo mino pärrast seie!“ üdis Antsen wihhase melega ja sõitis paksu metsa. Augustin seißis nattuke aega nago mõttes, andis siis obbusele kannuksid ja ruttas Antoni jälgil eddasi; — kindrali sullased läksid kohkudes nende järrel ka metsa, et keddagi metsa äre laggedale ei jänud.

Ikka weel kuuldi koerte aukumist ja lõwwi wihhast urrisemist, mis wahhe aeal kolleda mõuramise siise ärrakaddus, meestele amwaliku tunnistust andes, kus kohhas metsaline affet olli piddamas. Anton ja Augustin sõitsid sam sammult eddasi; sullased tük

maad 'emal nende järgil. Äkkitselt piddas Anton obbuse finni, sõrmega ühhe kohha peale näidates, mis paar kümmed sammud emal seisis; teina tõmbas püüsi winna.

Seal lammas lõwwi pälso pōesa juurte warjul kõhbuli maas, kus pu kännu taggant teina wihhased silmad otsego põllewad küünlad wälja paisisid. "Kas näed tedda?" küüsis Anton maddala ealega.

"Näen kül," kostis Augustin: "agga teina on metsa warjul nõnda peidus, et meie teinast jaggo ei sa. Otame ni kaua kunni koerad tedda pōesa alt ülles perrutawad."

Nõuu olli mõnūs kül, agga Antou ei wõtnud sedda kuulda, sest et jahhi imu surem olli kui tark melearru. "Poisid!" üdis ta sullaeste pole — "pange walwsalt tähhele! Ma tahhan lõwwile ühhe matsu anda et ta teist ei akka otama, ja luggu peaks imelikum kui imē ollema, kui ma ni liggidalt teinasse ei peaks putuma. Kui miino pauk tedda ei peaks forraga surmama, siis andke ühheskoos tuld, kui ta wessast wälja kargab."

Anton sihtis rahhulise julge werrega metsalise peale. Ka Augustin pani oma püüsi palgesse — ja äkkitselt kargatasid laks pauku ühheforraga lõwwile pihta. Luggu näitas kahhe wahhel, ei tea kas nende tulidest üks lõwwisse olli putunud wai mitte? Surma wopsu ei olnud ta mitte sanud. Kolleda mõuramisega kargas ta maast, pugges pōesast wälja ja tormas

tullise wihhaga küttide kallale. Kindrali sullased ollid ehmatuse ja irmuga otsego uimased, neil ei tulnud mele püssisi lahti peasta egga muud abbi katsuda, waid nad pöggenesid kui jännesed sure kissaga paku. Anton ja Augustin jäid üksi kolleda waenlasega wõitlema. Mõllemad kiskusid obbused ümberkänates taggasi ja katsusid ruttust pöggenemisega ello peasta. Agga ehk kül tuggewad obbused neil tullised ollid ja irmu pärrast jooksu pistsid — süiski olli löwwi neist opis wirgum. Rahhe üppamisega olli ta Augustini obbuse kätte sanud, kolmandaga istus ta obbuse seljas ja üks ainus tuggew kappapops wiskas Augustini saddulast mahha. Otsego olleks kolle metsaline teadnud, kes ta surem waenlane olli, kui ta kappad obbuse küllest lahti lastis ja mehhe kallale taggasi läks. Augustin olli kukkumisest alles pool uimane maas ja ei jõudnud milgi kombel wihhase metsalise wasto aakata. Löwwi tõstis oña kappap mahharabbatut mehhe peale, rapputas pääd ja purjele aetud lakka, akkas kolledast mõdurama, ja watas tullise silmaga oña waenlase peale, kes temä käest kuhugi ei peasnud.

Anton tunnistas iljemine mittokorda, kudda temä oña elloaeal weel täielikuma uhkuse, rammu ja suruse kujju ei olle näinud, kui löwwil sel korral olli, kus ta Augustini peal istus. Sel kolledal silmapilgul, kus löwwi ühhe ainokese kappap lopsaga sõbra ellule otša wõis tehha, ei olnud Antonil pikkemalt

aege lõwwi uhkuse ja illu-kuju wadata; teña rut-
tas filmapilgul sõbrale appi. Iffe filmist kahwata-
tanud kui furnu, süddamest wahwa ja julge, kargas
ta obbuse seljast, wõttis kahhe käega püüsi raua
otfas kinni ja tungis siis lõwwi kallale.

Olgo nüüd kas ehmatuse foggemata peale lippu-
mise ülle, wai kas wapra süddamega loom jubba
sellega leppis, et waenlastele surma irmutust olli
teinud — üks kõik: lõwwi tõetis weel korra kolledat
mõuramist, rapputas lakka, ärritas tolli pikkusid
ambaid Antoni wasto, ja tõmbas siis pikkamiste kappi
Augustini rinna pealt taggasi. Siis watas ta tullise
uhke filmaga waenlast pääst jalluni, känas ümber
ja akkas sam sammult miäema. Kui mõned sam-
mud seddawisi eddasi olli läinud ja aukawaid koeri
eest kappaga kõrwale sai irmutanud, mis kui üired
kappaga teelt ärrapühkis, siis kargas ta kerge jallaga
ülle poolkolmatsülla kõrgede põefaste ülle, otsego ol-
leksid põefad kasteena kõrred teña ees olnud —
murdis räggastikust wälja laggedale ja pistis tuhhat-
nelja lähhema mäggede kurristikude pole. Mõned
püüsi paugud prantsatasid teña järrele, agga ei pu-
tunud kellegi kuul teñasse. Ürikese aea pärrast olli
ta meeste filmist ärrakaddunud.

Antoni appi üüdmine kutsus teised senna. Koh-
kudes nähti nüüd kahju, mis nende käest peasnud
metsaline olli teinud; Augustin olli alles ingeta,
kahwatanud kui furnu maas. Mõistlik rawitsemine

ärratas tedda mihestussest, ja leiti kõikidele rõemaks, et kehvale suremat wigga ei olnud, kui mõned muljumise affemed.

"Jumal olgo tänatud," ütles kindral, "et sekerd õlpsamalt õnnetusest olleme peasnud, kui arvasime, — agga teie näte sest, et Ahwrika lõwwi jaht teie ma jännessse jahhist opis teistwist on. Sellepärrast wadake teine kord parremine ette!"

Tänane jahhi-lust olli meestel otsas; ja ehk küll middagi suremat saaki neile offaks ei sanud, siiski leidsid meie nored sõbrad essimesest katsetoöst sedda õppetust, et wahwus oleliko ettewaatmiseta ial ei kõlba. Anton olli kõige nukram, ja Augustin kaebas, et selg ja rinnad wägga wallutasid.

Ühheksas peatük.

Lõwwi-, kilide- ja metsärja-jaht.

Widdewik olli käes kui neimad wanfrite jure taggast jõudsid, kus middagi koggemata õnnetust ei olnud juhtunud. Pärrast õhtu sõmist mindi maggama, sest teisel ommilul tahheti warra jälle wälja minna. Nõnda kui miñewal õsel tehti mitmed tullufesed wanfrite ümber ülleste, mis metsaliij ärrapidid irmutama.

Nattuke aega enne keff ööd allasid koerad äkkitselt aukuma, obbused tampisid jalgadega et ma müd-

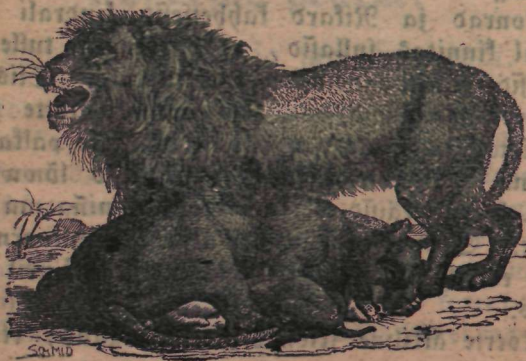
diseb, ja ärjad ammusid arglikult, kui olleks üks waenlane nende peale kippumas. Nuttust ollid mehed kõik wäljas, iggaühhel püs käes. Rikard ja Konrad leidsid wankrisi wälja astudes, et kindral sullasid kurjaste sõitles, miks nad tullufesed lastnud ärrakustuda. „Kas midagi õnnetust juhtunud?“ küsis Rikard.

Kindral wastas: „Kui ka suremat õnnetust ei olle juhtunud, siiski on sullaste oletuse läbbi mulle üks kahju sündinud. Üks lõwwi — wõib olla see sama, kellega tänä metsas jubba tuttawaks saime — on meil wõersis käinud ja ühhe miino parrematest ratsaobbusetest endale kasa wõtnud. Woisissi olleks tarwis hästi suggeda, et wõlsamast tulle järrele wataksid. Omme ommiko tahhame obbuse werrisid jälgi möda waenlase ülles otsida ja warguse palka temale kätte tassuda.“

Konrad ja Rikard kahhetsesid kindrali kahju; kindral finnitab sullasid, et parremine tulle järrel wataksid, et uut õnnetust weel ei juhtuks. Siis eideti teistkorda maggama. — Kui ommiko kätte jõudis, walmištati miinekule, et obbuse wargale palka saaks maksma. Meeste tänane tekäik läks lõwwi jälgi möda, koerad käisid eel ja ei tõstnud niina ma küllest üllesse. Seddawisi ollid nemad ehk pennikoorma ossa maad eddasi jõudnud, kui üks metsa-salk neil wasto juhtus.

Koerte äkiline seisma jäämine näitas, et waen-

lane eñam kaugel ei wõdinud olla. Koerad affitati metsa, kus nad ürikese aea pärrast ni wallusast lõwwi kallale akkasid, et teñmal kauemine metsas mahti ei olnud, waid laggeda pole puñuma pistis. Kindral obbuse warguse pärrast wihhane, ruttas tuhhat nelja teñma järrel, teised kindrali kannul. Lõwwi putkas kui tuul pikka üppamifega mäggede pole, koerad tihti teñma kannul, mehhed ikka ni kaugel koerte järrel, et lõwwi silmist ei kautanud. Berand pennikoorma kaugusel tulli pakš põesastif wasto, kuhhu lõwwi warjule pugges. Nattofese aea pärrast ollid küttid ka põesastifku sõrwa jõudnud. Seal aetuti obbuse seljast, seuti obbused puie külgi ja tõttati siis jalgse põesastifku liggemale, kus koerad ümberringi kui wahid hid seisid. „Nüüd käigem üksteise sõrwas kui sein põesa wasto, püüsid minnas käes!“ ütles kindral.

Reinad ei olnud weel kümme sammu eddasí lái-
 nud, kui lõwwi kolle mõuramine neil wasto tulli,
 mis obbusid nõnda irmutas, et nad lahti püüdsid
 kiskuda. Kindral satis ühhe sullase obbuste karjat-
 seks, kes nende pääd põesastikkust ärra piddi kánama,
 et nad lõwwi nähhes opis perruks ei lähheks. Sedda
 kásku ei olnud weel täielikult täidetud, seal astus
 lõwwi uhkel kombel põesastikkust wälja, otsego olleks
 tahtnud náidata: mul ei olle kartust! Teina kolle
 mõuramine paáni mapinna ja tule õhhu wárrisema,
 teina werripunane su olli párrani laiale; filmapill
 iljemine tungis ta kúttide peale. Se sündis ni
 kirest ja teadmata, et kellelgi aega ei olnud plüssi
 palgesse panna, waid metsalise eest pöggemema akkas.
 Lõwwi kargas ühhe obbuse selga. Kui waene ob-
 bune kolleda waenlase terrawad kúned oma seljas
 tundis, ajjas ta irmu ja wallu párrast taggumise
 jalgade peale püsti, kúkkus siis sellile mahha. Teised
 obbused pütsid tullist nelja jooksu. Lõwwi, otsego
 kúkkumisest uimane, lastis kúned sagi kúllest lahti,
 mõuras korra, eitis siis kõbhuli mahha ja wahtis
 tullise filmadega inimeste peale, kes teinast kangel
 ei olnud.

Wägga kolle ja kartlik olli sin luggu. Mõned
 filmapilgud jõudsid arglikult möda, kus ükski inge ei
 usaldanud tõmmata; mehed ollid ehmatukses kui
 poolsurunud, irm piddas kui lupainijas nende waimud
 kinni, et káel jõudu ei olnud plüssi kúles tõsta, egga

sõrmel mõimu trikli peale waotada. Imelik kül!
 Mikard olli esimene, kes kartuse ja kohkumise tuimuse
 oma inge pealt ärra rapputas; tema näggi, kuidas
 lõwwi silmad Konradi peale sihtisid ja ludda waen-
 lane praego üppamise joont tahtis mõdita, — seal
 mõditis irm sõbra ello pärrast tema kartuse ärra.
 Mikard seadis püssi otsa lõwwi wasto, ja enne kui
 pikkemalt aega olleks olnud sihtida, krõpsatas sõrme
 ots trikli külles. Laeng paugutas suitsedes püssist
 wälja — üks kolle ulgudes kiffa, mis inimesed küp-
 seks teggi, tungis püsti karganud lõwwi suust. Tema
 allumine lõua lu rippus rammuta kui wana labba
 kinnas, werri wolas suust wälja; tema känas pä
 metsa pole, kui olleks tahtnud põggenema minna.
 Weel üks püssi pauk kõllas. Tullejõggi tungis kind-
 rali püssi otsast wälja — kuul jooksis lõwwi selja
 luust läbbi. Sel filmapilgul olli lõwwi wäe ja su-
 ruse kujju ütlemata imelik. Ta känas enast jälle
 waenlaste pole, toetas kehha esimese jalgade peale
 püsti, laialisest suust werd wälja wahhutades — ja
 tulline wihha ja kätte tassumise immu ilgas tema
 põllewist silmist wälja. Wimist jõudu kätte wõttes
 püdis ta weel korrä waenlaste peale üppata, et neid
 küüntega ärralõhhuks; agga ruffuks lastud selja roo
 läbbi ollid taggumised jallad alwatud ja ei jõudnud
 enam üllestõusta. Tema weddas natruke maad awa-
 tud kehha eddasi — süs astus Anton, kes waenlase
 pina ja surma wallu pikkemalt ei jõudnud wadata,

ruttu julgusega teäma kõrwa, seadis püüsi otsa lõowi pä liggi ja kröpsatas püüsi lahti. Püüsi paugutamine murdis lõowi koggonist mahha; kuul olli pä aajust läbbi tunginud ja silmapilgul ellule otsa teinud.

"Juimal olgo täänatud, se olli abbi äddas!" ütles kindral, senni kui Rikard wessiste silmadega Konradi kaela langes. Konrad ütles: "Miño kallis, wahwa Rikard! ja olled miño ello peastnud; sedda silmapilku ei wõi ma ial ärra unnuštada! Rust sīna sedda jõudu ja julgust wõtsid, kus meie kõik ehmatusses kui kiwiks läinud, kät ja jalga ei wõinud ligutada!"

"Juimal taewast andis mulle jõudu ja julgust!" kostis Rikard. "Juimal andis mulle julgust ja me searru, sulle appi tulla."

"Tõeste!" ütles kindral, Rikardile kät andes: "se ossaw lastmine teeb teile auo ja meie peame teile ühheskoos täno andma! Ei mitte üksnes teie sõbber Konrad, meie ollime kõik elloga kimpus, kui teie laeng teäma lõualu purruks ei olleks teinud." — Rikard kostis naeratades: "Sago iggamehhele oäma ossa auu! miäna pörrutasin lõualu, teie selgroo ja Konrad teäma pä aaju purruks."

Kindral affas furnud lõowi mõetma, mis üks teäna täislaswanud ellajas, kahheksa ehk ühheksa aasta wanune wõis olla. Teämal olli niinast sabba otsani mõbedetud laks sülda pikkust. Esiimese jalla jämedast põlwe liifme alt ei jõudnud inime ne mõllema

käe sõrmedega ümbert kinni võtta, waid jäi weel liggi tolli ossa maad ülle. Kui nahk ärra sai nullitud, pani iggamees teina kerre tuggewuse kombet imēks. Rael, rinnad ja liikmed näitsid kindlast soontest otsego raud tradist puñutud. Pālu näitas suruse polest ärja pā sarnane, kufla soned wägga tuggewad, kontid kui teraksest tehtud, lühhidelt: kōik tunnistas ellaja wägge wat rammu, mis läbbi ta ühhe käppa lofsuga obbuse furnuks lööb ja siis suus ärrakannab. Lōwwi nahka anti ühhe sullase kätte, kes sedda wälja toppima ja kuiwatama piddi, et Rifardile mällestusfeks piddi jäma. Siis wōeti nõuks uest metsalisi ülles otsima minna, ja kindral näitas sedda mõda, kuhhu pole neimad piddid miñema, sest et teed seal kuskil ees ei olnud. Eddasi minnes leidsid neimad sured laggedad, maddala kungastega, mis kōik rohke rohhu ja lillede kaswuga kattetud ollid ja kus sured üppawkitsede karjad rohkest toitu leidsid. Niimetus ellajate karjad ollid wägga sured ja wōis neid, mis praego rahwa filmi paistsid, ehk kakskülmed tuhhat tükki umbarwates olla. Antonil olli lust mõnda neist keñadest ellajatest mahha pörrutada; agga se asii ei olnud ni kerge, kui ta wäljanäitas. Ripea kui inimesed kuhhugi karja troppi liggemale jõudsid, üppasid ellajad tule kirusega iggale pole laiale, ja ei jänud mitte üht ainust ni liggidale, et püssi laeng külgi olleks ullatanud. Reid pikkemalt taggatihhutada ei olnud aega, sest et Kinz

ral suuremaid ellajaid kätte sada imustas ja ruttust eddasi tõttas.

Eddespiddi kahhanesid nende karjad arwemaks, kunni nad wimaks opis otsa lõppesid. Koht, kuhhu reisiomad nääud jõudsid olli lagge, paljas nöm, kuhhu päikesse terrad pallawast paisisid, ehk kül weel keft-ommiko käes ei olnud. Nisuggune tühhi lagge seisid nende ees ni pikkalt kui silm kandis wadata, ja siin ja seal juhtus ükski suurem linnude suggu nende ette, mis kõrgel taewa al nende päde kohal keritassid. Walged kullid, musta jalladega pikkasulgised Siggitari linnud, mis maddust toiduks endale otsisid, keñad wauid ja Trappe-linnud, mis palju suuremad kui kakkunid on ja maitsewad lihha andwad. Emal nähti ka Jana-lindust, agga enämist igga kiwwi otsas leiti rohhelisi, tõmmu- ja kirjukurwalisi sissalikkusi päikesse paistel selga soendamas. Mets- messilased ja kilid wuhhisessid jaggedast tule sees.

"Smelik," ütles Konrad, "et kilikarjad ni palju rohtu ja pulehti sömata jätnud, ma ollen kuulnud, kudda neimad muido kõil laggedaks peawad rüüstama."

Kindral kostis: "Kilid on kül wägga kahjoliikud lomad põllumehhele, agga nisuggused kahjolised sured parwed tulleswad arwast; need mis siin näte on tüh-jaks naljaks arwata ja ei te ial kahju. Sured kilikarjad tulleswad enämiste ilka wieteistkümnne ja kahheskümnne aasta pärrast nähtawale, ja ädda siis õunes

tuma kōhhale, kuhhu sesuggune parw juhtub. Ma
 isse nāggin ütškord nisugguse sure kili:parwe, mis nisāma
 kolle kui imelik olli. Kili:parwed tullemad enāmist
 õhtu poolt ja wõib nende sündimise paik kesi:Uhwrika
 otsata kõrbedes olla. Kui nēmad seal kōik paljaks on
 sõnud ja enāam toitu ei leia, siis tullemad nad seie
 lõune pole. Mõne aasta eest juhtus mulle üks suur
 kili:parw wasto, mis kui paks lumē pilwe näitis,
 kust laia lopsakad lund paksust mahha saddab. Kui
 kesi:el kilide pilwe al ollime, läks pääw korraga pimes
 daks ja kōhhin, mūhhin ja tiwade lipputamine mis
 määrato perrefond tuleõhhus teggi, olli kängem kui
 weski wesirattaaste kōhhin. Mõda lennates sai mas
 pind nendega kattetud, mis wāssimuse pārrast mahha:
 kukusid, ehk kelle tiwad lennus wiggasets olliid sa:
 nud. Need wāssinud ja awatud, ehk kül paljo, olliid
 lendawa parwe wasto pissotefets arwata. Kilide
 pilwe, kust meie läbbi tullime, wõis rohkest pole
 pennikoorma laiune ja liggi kolme pennikoorma pik:
 kune olla. Ja siiski ütles rahwas, et sestānane kilide
 karri üks neist pissemist pididi ollema. Ehk kül ni:
 suggused põhjatamad tompud, mis taewa piimedaks
 tewad, ja sured wiljapõllud mõne minutiga laggedaks
 sõwad, kahjolikkud on, siiski ei olle nēmad ial ni kar:
 detawad, kui kilide poead, kessel weel tiwasi ei olle
 ja kes üksnes ma peal romawad. Neid kutsutakse
 jalgseläijajaks ja tõuswad põllumehhe ihsokarwad
 pūsti, kui neid nimetab. Lendawa kilide peale kip:

pumist wõib mõnikord se läbbi ärrakelata, kui ümber ringi põllu ümber tuld ülesse tehakse, et suitsu aur neid mahha ei lasse tulla. Nored üppawad kilid ehl jallakäijad ei wõi middagi ärrakelata, kui suur lai jõggi, kust nad ülle ei pease. Paigal seiswad weed, ehl kus jöed pikkamiste wolawad, ei pea neid kustil finni; sest essimesed ulgad uppawad wette ja tewad oma furnud kehhadega teistele silda ette, kust nemad ülle peasewad. — Selsamal kombel kustutawad nemad tullufesed ärra, et essimesed surmast luggu piddamata — tulde langewad, kunni tullufe ärra kustub ja teised järreltullijad eddasi sawad. Nende parwed on ni märato ja uskmata sured, et neid milgi kombel wõimalik ei olle ärraärwitada; nemad söwad põllud, aiad, einamaad ja metsad tükkis paljaks. Kuhhu sesuggune raske nuhtlus putub, seal jättab rahwas ellokohhad mahha, rändab ni laua otsides ümber kunni ellajatele karjamaad jälle leiawad. Kui nisuggust rüüstamata paika liggemait ei leita, siis lõppewad lojukse karjad nälga ja nõuka rahwa rikkus on korraga otsas. Kilid allustawad oma teikäiki päikese tõusu aeal ja rändawad kunni päikene allawereb. Udda waese põllumehhele, kelle ma peale waenlaste karri puhkama eitis. Rahwas püab neid iggawisi ärraärwitada, lööb neid furnuks, tallab neid jalgade al furnuks, põlletab neid furnuks, ajjab lojukse ja lamba-karjad nende peale, mis neid peasewad furnuks sõtkudes ärraärwitama — agga föif ei

pikkale; üks põlv, mis eile veel filmale illuks ja süddamele rõemuks olli, on tänna paljaks södud, otsego olleks tulloke sedda ärrapõlletanud.

„Tähhele pañemise wäärt on lindude karjad, mis allati kilide pilwe järrel lennawad ja kilisi en dale toiduks tarwitawad. Neid lõukesse surusid rästa suggu lindusi kutsutakse kilide-lindudeks. Neid ei nähta muido ial, kui seal kus kilide pilwe liikumas. Agga ei olle kilide-lind mitte üksi nende waenlane; igga mu metsa- ja koddu-ellajas püüb neid Loja tarla seadust möda ärraawitada, sest et muido kilid lõit Ahwrika ma laggedaks teeksid. Linnud, lambad, obbused, koerad, üppaw-kitsed — lühhidelt, enamist iggaüks ellaw loom nelab neid ühhesarnatse ahnufega alla, senni kui mets-mehhed ja Hottentotti rahwas kilisi maijuse roaks peab, neid torest sööb ja korwide täie offal kuwatab. Jah, kilid mätsa- wad ka issekeskis, sest kus üks awatud emale ei pease, seal sööb naber kiil tedda ärra. Agga küllalti siin kilidest! Seal on üks allikas, kus obbusid wõime jota, ja siis lähme jälle mäggede pole, kus meie wist ellajate jahti leiame.“

Kui nattuke aega allika jures palmi puie warjus obbusid said puhkanud, siis istuti jälle selga ja sõi deti mäggede pole, mis pole tunni pärrast nende wasto jõudsid. Mäggede peal nähti wähe puid, agga sedda enam rohto, mis kui pilliroog iggas- kohyas kaswis, ja ellajatele rohket karjamaad andis.

Orrud ja kurristikud ollid allika wee soontega täidetud, sellepärast jõed ja ojjad iggast kohhast alla walgusid.

„Wadake ette!“ ütles kindral plüssi kätte wõttes. „Kui otselohhe eddasi lähme, tuhhu pole iggatiks isse tahhab, siis leiame küllalte püssile tööd ja olgo mehhed fired uut laenged siise pañema. Koeri ei olle siin tarwis lahti lasta, nemad irmutaksid linnud meil eest ärra. Seal on kohhe üks karri kaljokitsesi! Anton! näidake meile nüüd kütiti ossawat trehwimist.“

„Johho, Halloh!“ õiskas Anton, näitas obbusele kannuksid, ja ajjas siis tuhhat nelja kitse karja liggemale; teised teina kannul. Püssid paukusid et mäed ja orrud wasto kõllasid; lusti ja rõemu kissa tõusis, kui laeng olli putunud, ja kaljokitsed põggenesid iggale pole laiale. Ürikese aea pärrast ollid kolm kaljokitsed tappetud, ja üks olli Mikardi paugo peale langenud; teised kaks olli kindral ja Anton mahhapõrrutanud. Konrad üksi olli tühjalt taggast tulnud; agga nattuke maad eddasi minnes olli ta ka ühhe ellaja tapnud, ja Anton laskis weel mitto tükki ni ossawalt sure kauguse pealt, et kindral tedda kitis.

Wõne tunni pärrast ollid meie kütid ulga ellajaid tapnud, kui: fwaggad, tsebrad, Antiloped, irwed, kaljosikkud, kaljo-üppikud, kurred, wribid, pahwianid, põldplüüd, trappi-linnud ja muud, nõnda et meestele murret teggi, kudda kõif kasa pidid wõtma. Kindral

Antilope.

fatis ühhe sullase ärja wankri järrele, misga tappe-
tud ellajate koorma ärrapiddi widama. Senni kui
sullane wankri järrele sõitis, tõttasid kättid sügga-
wamale mägedesse. Süggawamal mägedes leiti
mõned metsa-salgud, kelle oksade peal palju piisokesi
lindusi elas, mis kõig seft surest armo-rikkusest tun-
nistust andsid, misga Loja lõune-polise Ahwrika maad
ellawate lomadega on õnnistanud. Jõe kallastel,
süggawas waihes orgudes, nähti sagedaste kõrge puie
kõituma oksade otsa külles kangur-linnu rippuwad
pessad, mis wägga kunstlikult plehhitud ja ni targal
kombel waenlaste peale tungimise eest warjul seisid,
et ükski neisse ei sa putuma. Maud, mis muido
lindude pessasid tagga kiusawad, ei wõi nisugguste
wibbu kätti kombel rippuwa pessadesse ial putuda;
seft nemad ei rippu mitte üksnes kõige penemate
okside ladwas, waid enamist ikka jõe ehk süggawa
kurristiko kohhal, ja wäljakäimise ehk su auk seisab
allaspidi, kust wieteistkümnne tolli pikkune te sõse

Käib, mis otsego torru ümmarguse peffa källes rippub. Sesiinane peffaehhitamine on wägga kawwalast ja keñast tuggewast kaste-eina kõrtest lango wisi lotud, ja imekspañemise wäärt Lomise seadus ollaja sees, mis tedda sesuggust tööd õppetab teggema. Millard wõttis paar peffa, kust pöead jubba wälja ollid lennanud, mällestusfeks kasa.

Ra teistest lindudest ei olnud sein pudust, mis sagedaste kõige uhkema fulgedega nende silma paistisid; sukru-linnud sirrisid õiest õie külgi, ja püüdsid oma pikka kelega õie seest pissokesi puttulaid; kottad ja kullid keritasid kõrgel taewa al; keña Tourakou lind figutas ennast ladwa otsas, iilgaw kulla-käggu läikis päikese paistel ja turteltuifeste karratsemine kostis kõrge paksu pu ladwadest mahha. Seal jures ei olnud liblekate pudust, kelle õrnad tiwad otsego kulla ja kalli kiwvi tolmuga ülleripputatud wälja näitaisid, ja üks märato ulk keñamatest õietest täitis igga sammu ma-pinda, isseärranis allikade ja jõggede liggidal. Mõned laiemaad mäe arjad ollid mitme warka ma laiujelt kõrge lilledega üllekattatud, mis mapinda oma rikka siinise ja puñase õietega, otsego kõige keñama waibaga kinnikatsid. Mattule emal seisid rohhelised põesad, tullipunase õietega; kõiksugused sõmme-rohhud katsid ma tuñe rohhelise kattega, kus peal õrnad, kollased, puñased ja ruged õiekesed wäljapaistisid; Ahwrika wigi-pu lahutas oma laia ladwa mitmes kohhas laiale ja olli nõnda õiest

täis, et palju lehti ei wõinud nähha. Agga kes jõuaks sedda lillede illu kõil ülleskirjutada, mis Ah-wrika mäggedes inimese silma ullatab! Teiste ineliku puie ulgas näitas neile ka kindral leima-puud, kelle wilja Hottentotti rahwas taigaks tambib, siis küpsetab ja sööb. Leima-pu olli praego parrajalt ditsemas. Lühhidelt, iggal pool, kuhhu nende film agga watas, ei nähtud muud, kui ellu, täiust ja wodawat kaswu, nõnda et Konrad pibli sõnadega ütles: „Siina lapsed kaewu soned initseda orgudes, et weed mägede wahhel jooksewad, et kõik ellajad wäljal jua sawad ja linnud metsas oma jääno wõiwad kuštutada. Nende kaldail istuwad taewa-linnud ja laulawad oksade warju al. Siina nisutad mäed üllewalt; siina täidad ma puwiljaga, mis sa olled lonud. Seal saamas pessitawad linnud, ja kullid ellawad kuuskete otsas. Kõrged mäed on kaljokitsedele warjopaigaks, ja kiwi-kuristikud koddujäneestele. Nored lõmwid mõurawad sagi järrele ja otsiwad oma toitu Jumala käest. Jõsand, kuis on siino teud ni sured ja palju! Siina olled neid kõik targašte seadnud ja Ma on siino ormo-annetega täidetud!“*).

Kui nemad tük aega sedda lomise illu sainud inelspannud, ja eddasi sõites weel mõne linnu ja ellaja mahha ollid lastnud, seal akkasi koerad ühhe-korraga äkkitselt aukuma. Kindral küssis, kas jälle

---

*) Eaul 104, salm. 10, 11, 12, 13, 17, 18, 21, 24.

lõwwi ette piddi ollema juhtunud? ja sullane kostis pääat wangutades: „Ei lõwwi, lõupart ei egga mu rõwel ellajas, waid üks paljo kurjem loom — metsärg!“

Kindral ütles mõtteldes: „Siis olleks meil mõnusa nõu kohhe taggasi kánata. Metsärg ei oska nalja!“ Nikard ja Anton küsüsid ühhest suust: kas metsärg siis kurjem piddi ollema kui lõwwi ja mu kistjas metsaline.

Kindral kostis: „Metsärg on üks kurri, wägga tuggew ellajas, kes wõideldes sagedast lõwwile otsa teeb. Senna jure tulleb weel, et püüsi kuul teema paksum nahhast läbbi ei tungi; teema otsa effine on laia sarwedega otsego kilpiga kaetud. Pealegi on ta ni kurri, et jubba tagga kihutamata inimese peale kippub. Mõnikord poeb ta jubba emalt metsa warju peitu, kus ta ni kaua otab kunni teäia liggi saab; siis kargab ta äkkitselt wälja, wiskab inimese sarwedega üllesse ja sõtkub tedda siis sõrgatega purruks.“

„Sellepärrast peab waenlasele otsa teggema!“ ütles Anton. „Mul olleks ellu otsani äbbiks, kui ma nisuggust kurjateggijat ei saaks kimbutama, kes meie liggi tulli.“

Kui neimad nattute aega issekeskis nõu ollid pidanud, andis kindral järrele. Ugga esüteks nomis ta neid, et piddid hästi ette watama ja ei mitte teema jurest emale miñema. Kui mehhed sedda ollid lubanud, siis akkas kindral jahti korrale seadma. Kaks sullast piddid jalgse koertega eel käima, et koera niia

warjul seisma warmlas: kōhhe ülles leiats. Teised
 sõiesid nattole maad tagga järrel. Kindral kinnitas
 weel, et kōddagi ärja pähhe ei piddanud sihtima, ja
 nõnda rikkides Juddsid nemad metsa warjule.

Se läts küllaltki kurristikust läbbi. Sedda teed
 ollid wiisist elewantid endale läbbi murdnud, kus nad
 karja laopa rāggastikust laggedale karja maale wälja
 läisid. Se oli rohkest kuus jalga lai ja pealt oksa-
 tega kattul; kōmbal kinni kaswanud. Kindral ütles:
 „Kui elewantid nisuggust teed endale metsast läbbi
 tahtwad tēhha, siis astub karja ninamees, kes ikka
 teistest surem ja tuggewam on, suremad oksad, mis
 teina te peal seiswad, jallaga mahha, eht murrab
 neid ärra, senni kui kergemad kōrged oksad painudes
 isse järrele annawad ja pärrast, kui suur kerre läbbi
 läinud, wõlwi wiisi ladwad kokko pañewad. Ele-
 wandi karri käib nisuggustes lohtades ikka üks teise
 jälgil, ja kui te korra metsast läbbi on mürtud, siis
 lihhiwad nemad tedda aega möda ka silledaks. Se
 juhtab inimestele õnneks, et elewant teed metsast sed-
 dawisi läbbi murrab, muido ei olleks wõimalik ni-
 suggustest rāggastikudest läbbi peasta. Inimese laed
 ei jõuaks Ahwrika rāggastiku laastada.“

Eddasi minnes wõis iggaüks oma filmaga nähha,
 et kindralil õigus olli; sest tuggewad okkalised puud
 seisid kui seinad mürid mõllemal pool teed. Mõnes
 kohhas ollid sure juurtega wäljakistud puud pōigiti
 te peal maas, et waewalt ratsa obbusega ülle nõis

sada. Teises paigas jooksid jälle teesarrud ristati üks teisest läbbi, nõnda et teadmata wõeras ikkirene siin kohhe olleks ärra efsinud. Agga kindrali suwasel, Gontentotti rahwas, ollid ossa wad teesjuhhi. — Pole tunni aea pärrast jõudsid meie kättid wõtte metsa kohta, kus puud wähhem tihti koos seisid; seal jäid koera mehhed korruga seisma ja tõssid käd kääse, misga tähte andsid, et metsärja jäljed jubba kääs. Kui ratsamehhed fenna jõudsid, näggid neimad läbbi metsa, et eespidi laggedas orgus kolmkümend künni nellikümend metsärga karja maal sömas ollid.

„Se on õnnelik juhtumine!“ ütles kindral, kui ärja karja ja kohta nattuke aega olli wadanud. „Kui targal ettewaatlikul kombel asja tallitame, siis wõime äddaohhuta mõne metsärja mahha põrrutada. Dots tega ei olle kül wõimalik ni liggi sada, et wõiksime laasta, agga meie jättame obbused seie ja tõttame jalgse metsa warjul eddasi. Urro:ma kõrwas, kus ärja karri praego söbb on üks rabba so, mis inimese jalga kannab, agga kust ärg läbbi ei pease. Meie peame katsuma fenna rabba:so sõrwa peale sada, seal peab iggamees omia ellaja püssi sihhi otsa wõtma. Püssi paukumine saab neid wistist metsa pelletama; agga peaksid neimad meie peale tungima, siis wõime kohhe rabba:so peale taggasi minna.“

Iggamees näggi kohhe, et kindrali nõu hä olli. Neimad astusid obbuste seljast, andsid obbused sullaste kätte, pañid wärsket püssirohtu pannide peale ja läksid

siis waikselt loera meeste jälgil eddasi. Arjad ei ol-
 nud nende tullemist tähhele pannud. Metsa äres
 astusid nemad üksteise kõrwa riddasse, et iggamees
 oma ellaja offawalt püüsi otsa wõiks wõtta. Agga
 üks olli kakskümmend samm teisest kaugel. Anton
 seisis kõrwa peal wasto laggedad, kus üks suur ärg
 parrajalt sömas olli. Selgest paistis ärg Antoni
 silma, ja mees pani teina kehha surust ümeks, mis
 suremast kodduarjast paljo surem olli. Kõige üme-
 likumad näitasid sarwed wälja, mis laia juurtega
 otsa essise täitsid, et agga üks pissute kolme nurge-
 line tüel sarwedest katmata jäi. Pikkad mustad kar-
 wad rippusid pääst mahha ja silmad ülgasid kui tul-
 lised sööd karwade seest wälja. — Anton piddas nõu
 ärjale otsa ette sihtida, kus üllemal nimetud kolme-
 nurk seisis. Siis läskis ta põlwili mahha, toetas
 pahhema käewarre põlwe peale, et offawamalt wõiks
 sihtida. Püüsi palge lõstes akkas ta sihtima, ja tahtis
 praego püüsi lahti teha, kui ta kindrali willistamist
 kulis. Sel filmapilgul näggi ta, kudda metsärja
 karri ühhest ärra jooksis, kolledast ammus ja sõrga-
 dega maad üllesse wislas. „Ärge tehle püüsi lahti!“
 üdis kindral. „Meie same ruttu üht issewarki kol-
 ledat mängi nähha.“

Regi ei mõttelnud enam lastmise peale; sest igga-
 mees olli näinud, et üks priiske suur lõwwi metsast
 wälja olli tulnud ja nüüd tasfase sammuga ärja
 karjast möda tahtis minna. Rüttisi ei pannud lõwwi

tähhele. Wõib olla, et ta silm inimesi ei näinud, sest tema wahtis üksisilmi tarja pole, mis suggust ellajast parremine kinni wõiks allata. See sadil olli suur ärg, kedda Anton mahha tahtis lasta, rahholikult paigal seisnud ja wahhel korra ligitullewa waenlase peale wadanud. Ugga nüüd tõi ta pä wihhase silmaga äkkitselt maast üllesse, kumardas siis pä mahha ja kargas pääd wärristades, sabba terus oma kolleda waenlase peale. Löwwi jäi rahhuliste seisma. Niipea kui wihhane ärg tema liggi jõudis ja Anton jubba uskus, et ärja sarwed tedda läbbi piddid urima, seal kargas löwwi kirest kõrwale, ja teise üppamisega olli ta oma parrema essimese käppa küned ärja sapsu kinni lõnud, senni kui ta pahhema käppaga ärja su ja nina werriseks lõhkus. Ärg rõhkis kolledast ja püdis kõigest wäest oma kange kerge jallaga waenlase käest lahti peasta. Üks kolle minut aega läks möda, enne kui ärg wõimust sai. Wimalt rapputas ta löwwi enda küllest mahha, sõtkus tedda oma jalgade alla ja torlas oma sarwe pärrani lõukoera kõhtu. Löwwi mõuras kurjuse, irmu ja wallu pärrast irmsaste. Werrega ülleültse kattetud, kargas ta maast üllesse ja püdis putkama allata. Ugga ühhe mõnusa üppamisega olli ärg tedda kätte sanud, wiskas tedda teistkorda pikkali ja torlas werrise sarwega teise awa löwwi kõhtu. Weel ükskord tõusis löwwi mõuramine, siis allasid ta tuggewad liikmed wärrisema, kinni ta kehha pikkale sirus ja ello wälja läks.

Teina surm ei olnud ärja wiha weel kustutanud. Ärja puñased iilgawad filmad wahtisid fallaturjusega ärrawõidetud waenlase peale, nõnda et Anton ja teised sedda nähhes kohluma läksid. Esmese jalgadega sõtkus ta lõwwi surnud kehha, murdis tedda põlwe- dega ruffuks ja torlas kül saddaforda sarwed teina sisse. Siis läks ta emale, agga ürifese aea pärrast tulli ta jälle taggasi ja allas ueste surnu kehha külgi oma wiha kustutama. Mikaua möllas ta sedda- wiist kunni lõwwist muud ülle ei olnud jänud kui üks werrine lihhatomp, siis jättis ta tedda rahhule ja allas jälle söma.

Seie filmapilguni ei olnud küttidest weel keddagi püüsi lahti teinud; wõitlemise mæng lõwwi ja ärja wahhel, isseärranis tigge kurjus, mis ärg surnud waenlasele olli näitnud, ollid inimeste süddamed küp- seks teinud. Agga nüüd käskis kindral mehhed püssid palge panna ja offawalt sihtida. Üks — kaks — wiis — seitse pauko prantsatasid üks teise järgil lahti, ja ni offawalt ollid küttid lastnud, et wiis ärga korraga mahhalangesid ja kaks raskest awatud äddaga emale wõisid minna. Ehmatus tulli karja peale, nemad allasid ühheskoos metsa pole pöggene- ma. Sesiñane ärg, kes praego lõwwiga olli wõidelnud, pöras üksi küttime pole ja tahtis mahhakumardatud päga nende peale tungida. Wihhase filmaga watas ta ue waenlaste peale ja näis isseenesega nõu pidama talle peale kõige esitels allata. Mikaua kui ärg

Kahewahhel seisis, sihtis Anton offawalt teina otsa ette, sest seie sadid ei olnud ta oma püssi weel lahti teinud. Nüüd paugutas püs ja rauast wälja läkitatud kuul putus ärja otsa esise kessele. Suur ellajas tuius, kui uimane, eddas taggasi, langes põlwili ja ei olnud teinud ni palju rammu et maast ülles olles wõdinud tõusta. Anton pani püssi uest laengi, astus metsa warjult wälja ja läks ärja liggemale, et tedda teise pauguga opis furnuks wõiks lasta. Seal kulis Anton seltsimeeste äddalisk kissa, mis läbbi ta silmad ülestõstis. Seal tulli kange ehmatus teina peale. Arg olli, kui mehhe tullemist näggi, pä uimuse mahharapputanud, maast üllesse karganud ja tormas nüüd Antoni kallale, et agga 20 sammuteine teisest weel ärra ollid. Siin ei olnud pikemat mõtlemise aega. Kiskaga wiskas Anton raske püssi käest, känas taggasi ja plüdis tere jookuga rabba soosse taggasi minna. Agga se olli ilja, wägga ilja, teina kulis wihhase ellaja norstkamise jubba oma kannul, arwas teina tullise ingedhku jubba oma kukla peale putuma, ja irm pani teina liikmed otsego wangi. Üks suur pu seisid teina ees. Anton mõtles pu otsa eest ärrapõggeneda. Mõtte ja mõtlemise täitmine ollid üks. Kahhe sammuga jõudis ta pu jure ja roinis otsego kas möda puud üllesse. Agga teina kirus ja waimo julgus ei ullatanud süiski pikemale, kui et ellu peastis. Arg olli teina kannul ja ropsas sarwega Antoni jalga. Mehhel olli wae-

walt, weel ni paljo jõudu kõrgemale möda olfi ülles-
ronida.

Ärg affas kolledast ammuma, kui ta näggi et
waenlast enam kätte ei sanud. Seal tormas ta ullul
kombel pu wasto ja püdis sarwedega puud ümber
lökkata; siis jooksis ta paar korda pu ümber, wahtis
kolleda silmaga wärrisewa waenlase peale ja affas
uest püüdma puud ümber lökkata. Pu wärrises nõnda
teima sarwe tõulamise käes, et Anton pea aego mahha
olleks kukkunud. Seal tulli teimale abbi. Rindral
ja üks waña sullane lastsid ühhekorraga oma püssid
lahti, mõllemate kulid putusid offawalt ärja külgi,
teima tuisus, werri purstas silmast ja rinnust, ja
müddinal langes ta furnult mahha.

Sel silmapilgul kus ärg mahha langes, miñestas
Anton ärra ja kukkus ka pu alla õnne kombel pehme
sambla peale, kus luid ei murdnud. Rahwatanud
kui furnu olli ta ärja kõrwas maas, ja werre oja
im'ises muljutud jallast wälja. Teima seltsimehhed
uskusid tedda jubba furnut ollema; agga Konrad
ärratas tedda miñestusest üllesse. Anton ohkis fange
wallu pärrast, ja arwas oma säre lu russu ollema.
Kui Konrad jalga läbbi sai katsunud, leidis ta lu
terwe ollewad; sarw olli muljudes lihhasse putunud.

„Zumal olgo tänatud, et lu terweks jänud!“
ütles Anton. „Wallu tahhan ma kannatada, mis
oma rumaluse läbbi sain; mis ma kindrali sõna ei

kuulnud. Mul on agga sest kahju et ma nüüd her-
rade kasa ei wõi minna, waid seie pean mahha jama.

Agga Nikard ja Konrad ei radsinud Antonit
mahha jätta; neimad tahtsid ni kaua, odata kunni
Antoni jalg piddi parranema. Sellepärrast sadeti
kippar Bulwerile sõnumid, et ta kauemine nende
peale ei piddanud otama. Neimad tahtsid iljemine
ühhe teise laewaga eddasi minna. Siis tehti üks
kandmise raam, kus peal Anton wanfrite jure piddi
kantama. — Kindral käskis siis mahhalastud ärgade
nahhad ärranülgida ja tükki ärja lihha tulle peal
küpsetada. Senni kui sullased sedda käsku täitsid
rälised herrad tänasest jahhist. Nikard ütles: „Mul
oli kolle nähha, tudda ärg surmatud lõwwi ärra,
lõhkus. Agga se on sureks õnneks, et kurjad mets-
salised üksteist isse ärra ukkawad, muidu siggineks
neid wägga paljo.“

„Loja otsata tarkus on iggas lohhas nähtawal,“
ütles kindral — „kui meie oma silmad agga lahti-
teme. Teima on selle eest murretsenud, et puud tae-
wani ei ullata ja et teima sõnna tõeks saab, mis
ütleb: Citke maad oma alla, ja wallitsege kallade
ülle merres, ja lindude ülle taewa al, ja ülle kõit-
ellajate, mis Ma peal romawad.“

Kui wanfer senna olli jõudnud, pandi Anton
wanfrite. Pärrast sedda södi küpsetud metsärja lihha
ja affati õ-majjale taggasi miinema, kuhju neimad
õhtu ilja jõudsid. Metsekellajaid ei tulnud sel õsel

nende liggi; agga Anton ei wõinud wallo pãrrast silma kinni panna. Teisel ommikul wõeti nõuuk paar päwa puhhata, kinni Anton piddi parremaks sama. Kui mõne päwa pãrrast Augustin terweks olli sanud, ja Anton ka jubba parranema akkas, siis tahheti jälle uest jahhi peale minna. Agga sellest rägime teises peatükis.

Kõnnes peatük.

Elewantid ja maud.

Ommiko olli willu ja märg, sest õsel saddas kangest wihma. Sellepãrrast ütles üks wana sullane: „Täna ei maksa metsa minna, kus maddusi rohkest on liikumas.“ Agga kindral naeris selle kartuse pãrrast, üteldes: ei neñad meie kallale tulle, kui meie nende külgi ei akka putuma.

Rattukese aea pãrrast istusid mehhed kõik obbuste seljas, Anton üksi jäi wiggase jalla pãrrast wanfri oidjate sullaste jure. Et täna ei lõukoerte egga metsärgade kallale ei tahhetud allata, sellepãrrast ei wõetud enam kui wiis sullast kasa. Mõne tunni pãrrast jõudsid neñad metsa. Õsene wihm olli tuleõhhu karrastanud ja selgeks teinud. Metsas rippusid weel tuhhat ja jälle tuhhat iilgawad wihma piiska pulehtede ja kasteina kõrte külles. Midda

sluggawamale neimad metsa warju läksid, sedda tab-
samine lasti obbused astuda, sest et metsa willu
wägga armas olli.

Edune aeal tulli jõggi neil wasto, mis wihma
weest nõnda paisunud olli, et oostega ülle ei wõis-
nud sada. Sellepärrast sõideti jõe kallast möda ed-
dasi, kus üks kitsas metsalistest tehtud te neile juh-
hiks olli. Uega möda läks mets salledamaks. Laiad
sluggawad orrud, kust kohhisewad jõed läbbi jooksid,
ja mõned kõrgemad arromaad tullid järk järgilt wasto.
Mäe kurristik kallastel kaswis rohkest puid. Ükkis-
selt jäi üks wana sullane seisma kes nattole maad
teiste eel olli. „Mis seal on?“ küsis kindral.
Sullane kostis: „Elewandi jälgi on nähha.“ Seal
tõttati asja watama ja leiti et tõssi olli. Wihmast
tümaks leotud ma peal nähti jälgi ja pühherdamise
assemeid.

Pikkemalt ümberwadates leiti üks koht, kust jäl-
jed paksu räggastiku ärrakaddusid; senna ollid ella-
jad läinud. „Mis meie peame teggema?“ küsis
kindral. „Meid ei olle enam kui ühheksa kütü, ja
ni pissokese seltsiga ei tohhi elewandi karja wasto
akkata.“ Nikard pallus ommetegi liggemale minna,
et ta korra silmaga Lomise Kallewi poega metsas
nähha saaks. „Hä kül,“ ütles kindral — „kui
mulle lubbate, et elewandi peale püssi lahti ei te,
siis tahhame neid watama minna.“ Konrad ja
Nikard idutasid rōemoga sedda tehha. Siis sõitsid

nemad elewantide teed möda räggastiku. Werandi tunni aea pärrast jõudsid nemad räggastikust läbbi laggedale, kus siin ja seal pissokesed metsatuklad seisid. Siin leiti usi jälgi, mis Elewantide rammu tunnistasid. Suur ulk puid ollid juurtega maast üllestkistud ja ladwad allaspiddi pöratud jälle püsti pandud, et elewandid juri wõisid närrida, mis neil kõige armsam toit on.

Senni kui meie sõbrad neid ja teisi märkisi tähhele pannid, mis elewantide rammo ja tuggewust üllestunnistasid, jõudsid nad eddasi minnes ühhe surema laggeda peale, kus suur karri elewantisi par-

rajalt sömas olli. Nemad ei pannud inimesi tähhele. Mõningad sõiwad pulehti, teised kiskusid puud maast

wälja ja närrisid juri. Meie küttid sõitsid sam
 sammult liigemale. Ellajad seisid mitmes troppis
 ja nähti igga troppi ulgas üks suur ellajas, mis
 otsogo majja perremees teiste ulgas seisis. Imeks
 panemise väärt olli nende rahholinne ja uhke seis-
 mine. Eht kül ühheksa meest ratsa nende liggi
 seisid, siiski ei pannud elewanid neid tähhele, eht
 teggid nõnda, otsogo ei olleks neil middagi inimestest
 karta. Tuggeruse peale lotes ei läinud mitte üks
 ainus inimeste eest põggenema.

Wõib olla et elewantide rahholine kombe Eü-
 ropa meeste süddames kartust wähhendas, sest
 Rikard pallus kindrali käest lubba ühhe pissufese
 selisi peale jahti teha, mis teistest emal seisis; agga
 kindral kostis: „Ei se lähhe korda! Meie ello saaks
 se läbbi raske kimbutusse. Esmine püssi pauf ühhe
 elewandi peale sadaks löid nende karja meie kallale,
 mis — kudda teie isse näte — ülle wiiskümmend
 loma suur on. Meie ei jõuaks nende eest pakko põgge-
 neda, nemad saaksid meid ürikesse aeaga kätte, wiiskal-
 sid meid obbustega tükkis unnikusse ja sõtkufsid siis
 õma jalgade al purruks. Kes õnna ello tahhab
 lõppetada, se mingo ellajaid kiusama! miina ei lähhe.“

Ronrad ütles: „Teil on õigus aus kindral! Se
 olleks üllekohhus neid suri uhleid ellajaid, mis siin
 üksikus orgus rahholiste sõwad, meile middagi wigga
 ei te, lusti pärrast allata irmutama.“ Kindral
 ütles: „Wõib olla, et meie kuskil õnne kombel ühhe

ehl kahhega kofko same, seal tahhame jahhi imu kustuada. Läkki siis eddasi, kaugelt elewantide umbert ringis mingo kaks meest teise pole metsa sõrwa ette, meie teised tassailukeste nende järgil."

Neimad jõudsid õlpsaste teise pole metsa sõrwa ja leidsid et seal nisamoti elewantide teed raggas- tikust läbbi käisid. Neid teesi möda eddasi sõites, tulli pole tunni pärrast jälle üks arro lagge neil wasto, kus suur karri Antilope-kitsesi sõmas olli. Kindral ütles: "Piddage kinni! Siin orgus on wägga mõnūs paif neid elojaid taggalihtutada. Kui taggapool kurristiku suusse kaks meest ette läh- wad, siis ei jä neile muud wäljakäimise wärrawat, kui mets, kust praego läbbi tullime."

Kaks sullast astusid kohhe obbuste seljast, eitsid kõhhuli mahha ja atkasid kõrge rohhu warjus eddasi romama, et kitsse karri neid ei näinud. Kaks teised sullased assusid raggastiku te-suhhu wahhiks ette. Konrad läks ta rohhu sees kõhhuli kurristiko pole, kust parremine jahtimist wõis wadata.

Nattukese aea pärrast ollid romajad jõe kaldale jõudnud, kus wee kohhin nende likumist ellaja kõr- wale ärraseggas. Siin ruttumine eddasi romades saiwad neimad mõne silmapilgo pärrast kurristiku suusse. Konrad näggi ühhe kaljoüppaja liggimail kaljorünka peal seisma, kedda ta mahha põrrutas, et püsfi pauf teistele märko annaks, et neimad kur- ristiku suu jubba kinni pannud. Sel silmapilgul,

kus paut ellaja kaljorunkalt mahha pörrutas, tõstis Antilopide karri ühheškoos päd püsti, tõstsid wille wärki ealt ja putkaid siis tuhhat nelja metsa räg-
gastifu pole, kust läbbi lootid peasta. Seal kargasid kütid äkkitselt metsawarjust wälja, prantsatasid püsid lahti ja ajjasid siis ratsa obbustega ellajate karja ulka. Rolle ehmatas tullu waeste ellajate peale, kui näggid et peasmise wärrawad möllemalt poolt linni ollid pandud. Üks ossa ehmatanud ellajaid känas parremat kät ja püdis äkkilisi kaljoseinasi möda üllesronida, teine ossa kargas ülle kaela jöffe, agga surem ulk pöggeneš kurristifu su pole, kus Konrad sullastega ees seisid. Püssi paukumine irmutas neid ka siiti taggasi. Konrad ei affanud enam püssi laengima, waid wahtis üksisilmi ellajate pöggenešist. Kindral, Mikard ja Augustin ollid keskel pöggenešate ellajate ulgas, kes kui perruks läinud eddasi taggasi möda orgu jooksid ja iggas kohhas uut surma ädda ees leidid.

Üks awatud ellajas suremast Antilope-suggust, mis Gnu kutsutakse, olli ühhe sullase peale tunginud, ammastega Hottentotti mehhe jallast kinni affanud ja tedda obbuse seljast mahha kiskunud, kus mees äddast appi! appi! kiffendas. Konrad tahtis praego appi minna, kui ta koggemata ehmatuse kiffa oma kõrwas kulid. Riisa peale päd senna pole känates näggi ta kudda wana sullane kääga metsa tukka peale näitas: "Wadake mis seal!" —

Ronrad watas ja läks kahwatumaks kui surnu. Waewalt kolmfümmend samm teinast emal paistis kõrge põesa taggant sure elewandi pä teina wasto. Ehmatas olli Ronradi ni küpsels teinud et ta essi otsalt ei kät egga jalga wõinud ligutada. Hottens totti mees olli nisammoti ehmatanud. Kui Ronrad iljemine elewandi peale püüsi tahtis paugutada, kelas sullane sedda teggemast, üteldes: meie peame firest ärrapõggenema.

Wahhe aeal olli kindral ja Rifard sullasele appi jõudnud, kes Onu ammaсте wahhel olli, ja teggid Onule otsa. Ronrad pöras sullastega obbused ümber ja alkasid teiste seltsimeeste pole põggenema. Ükkiline obbuse kahja müddin ehmatas elewandi üllesse. Teina tõstis kissa, pöras pä ahwardades põggenejate pole, ajjas kõrwad püüsi, tõstis koonu üllesse, ja murdis, nori puid kui kõrkjaid jalgade alla tallates, metsast wälja.

"Wägga ilja!" üdis waana sullane, kui elewandi tempu olli näinud. "Teina eest ei sa meie eüam põggenema, sellepärrast peame katsuma püüsi kuli teinale silma sata."

Ronrad pidas obbose kinni, ja näggi taggast wadates, et elewant agga wiiskümmend samm teinast emal olli. Raske kehaga jõrkis ta firest eddasi ja mõuras sure wihhaga. Ronrad lastis tedda kahhe kümne sammu liggidusele tuula, sihtis ruttust ja krõpsatas püüsi lahti. Teinaga ühtlase peastid ka mõllemad.

Hottentotti mehhed oმა püssid lahti. Üks luul
 putus trilides ellaja pöbjato pä külgi, agga ei annud
 siiski surmamopsu. Elewant näis nago lohlama, jäi
 silmapilgo seisatama ja tormas siis tullise wihhaga
 jälle eddasi. Sure kissaga pistsid kütüd uest teima
 eest puñuma. Agga pari silmapilgu pärrast olki
 elewant Konradi kannule jõudnud, tõstis oმა koono
 üllesse, laiskas wopsuga Konradi obbuse seljast mahha,
 senni kui obbune ka ülle kaela mahha langes. On-
 nelombel ei olnud lõõk ni raske olnud, et Konradi
 uimaseks teggi. Konrad wiiskas ennast kõige ram-
 muga nattuke kõrwale, et elewandi jallapikkune kihwa
 teima külgi ei putunud, waid ma siise läks. Ele-
 want ei aklanud teistkorda kihwaga rabbama, waid
 wõttis pikka koonoga Konradi ümbert kinni, wiiskas
 tedda oმა essimeeste jalgade wahhele ja püdis
 tedda seal peneks sõtluda ja tampida. Kõl ollid
 nüüd õnnetumal mehhel kolledad silmapilgud, kus
 üks ainulene astumine teima ellule otsa wõdis teha.
 Korra wautas elewant oმა jalla ni tuggewast teima
 rindade peale et luud räggisefid; teise korra astus
 ta Konradi kae warre peale. Ni äddaline ka luggu
 oli, siiski ei kautanud mees melearru pääst, mis
 tedda üksnes surma käest wõdis peasta. Dtsego us
 wingerdas ta maas ühhest paigast teisi, et Elewandi
 raskeid jallad tedda pürreks ei wõinud lõhkuda.
 Pikkalt ei wõinud ta seddawisi oმა ello oida. Tubba
 affas jõud raugema, külm iggi tõussis otsa peale,

liikmed läksid tuimaks kui pu tükkid, ja Konrad uskus, nüüd on elloots mul käes. Seal tuikus elewant äkkitselt kõrwale ja püüsi pauf pörrutas Konradi kõrwa. Tema tundis weel, kudda üks tuggew kassi tedda nattuke mahha langemast elewandist kaugemale tõmbas, ja minestas siis ärra.

Mineistus ei kestnud kaua. Konrad teggi silmad lahti ja näggi, kudda waña sullane Kloohw, üks Hottentotti mees, tema jures põlwili maas olli. Konrad küssis, kas elewant piddi surnud ollema. „Surnud!“ kostis sullane. — Eht kül Konradi kehha pörrund ja muljutud olli, süiski ei olnud midagi luud katki murtud; tema küssis: „Kes mind waenlase ellaja käest siis peastis?“ — „Miña!“ kostis Hottentotti waña mees rõemsa palgega. „Senni kui ellajas teiega wõitles, pañin ma püüsi ueste laengi, kolm kuli rohhule peale, ja et ellajas kanges wihhas miñust middagi luggu ei piddanud, astusin ma liggemale, seadsin püüsi otsa tema silma liggi ja krõpsatasin sõrmega trikli lahti. Partauts-puhw! seal olli suur pois külleli maas, ja seal puhlab ta praego!“ Ja wañamees naeris ja nuttis rõemo pärast, et Jumal tema käe läbbi Konradi ello olli pikkendanud. Konrad ajjas ennast jälle jallule, mis jures temal teise abbi tarwis ei olnud. Kinnad ja muljutud käewars teggid wallu, agga nuido ollid liikmed terwed. Surmatut elewant olli üks suur ellajas, ennam kaks sülda kõrge ja liggi kolmeteiskümme

jalga pit ilma loonota; jallad näitafid kui mehhe-
 kõrgused sambad wälja. Üks sullane olli Konradi
 obbuse kinnipüüdnud, nüüd istus ta jälle obbuse
 selga ja läks watama, kus teised seltsimehhed piddid
 ollema. Ellaja loma ei olnud kuskil enam nähha.
 Senni kui Konrad elewandiga wõidelnud, ollid An-
 tiloped kurristiiku suust ärrapõggenenud, kus wahti
 pikkemalt ees ei olnud. Teine sullane olli irmu
 pärrast ärrapõggenenud, ja waña Kloohw üksi Kon-
 radi jure jänud. Konrad kitis tedda, süddamest
 tänades, üteldes: „Siño truust ei tahha ma ial
 ärraunustada.

Wetsa äres saiwad neimad seltsimeestega kolko,
 kes kõil awatud Hottentotti mehhe ümber seifid,
 tedda Gnu obbuse seljast mahha kiskunud ja nüüd
 miñestufest ei wõinud üllesärratada. Konrad üppas
 obbuse seljast ja tõttas luggu watama. Tema ütles
 kui Hottentotti läbbi sai katsunud: „Sel korral on
 nalli surema õnnetufeta mõda läinud; obbuse seljast
 kukumine on pä uimaseks teinud ja jalla kedderlu
 on affemelt läinud, sedda tahhame ruttust korrale
 seada, enne kui paistetud sureks lähheb. Wõtke
 põlwest kinni, mehhed; piddage — hä kül — ja nüüd
 wennitage pikkamiste tõmmates — üks, kaks, kolm
 — kül! jubba roksatas, nüüd on assi korral. Tedda
 peab rami peal wantrile kandma, obbuse selga ei
 wõi ta täña enam minna.

Kindral käskis tedda põesa warjule mahha panna

ja tahtis siis jälle jahhi peale taggasi minna. Agga Konrad ütles naeratades: „Tänasest jahhist sago meil kü!; ellajad on kõik ärrapõggenend.“ Kindral watas ruttust ümber ja küsis; Kuddas se wõimalik olli? miks teie wärrawa wahtimist mahha jätsite? Agga, tulle Jumal appi! kuddas teie rived nõnda mudda ja porriga kokko on sanud? kas middagi foggemata õnnetust juhtunud?

Konrad kostis: „Jumal tänatud! õnnetus läks minust möda; waña Kloohw sai mulle õigel aéal appi, muido olleks assti kurjemaks läinud.“ Rikard küsis: Kas ollid ka Gnuga kimpus?”

„Ei,“ kostis Konrad — „se kord juhtusin elewandiga kokko.“ Agga nüüd olli küsimisi otsata, kunnid Konrad ja waña Kloohw luggu neile pikke malt ärraselletasid. Rikardil tulli sedda kuuldes wessi filma, kui ta üdis: Oh Jumal! mis kolle luggu wõis siinul metsalise jalgade al olla! ja et sa seal meelt ärra ei eitnud, se on eüam kui minna mõistan.

„Wõid minna wahwa Kloohw on teie ello peastnud!“ ütles kindral. „Tulle seie, waña auus mees! ma lassen sind priiks. Sa wõid minna, kuhhu sa isse tahhad.“ Kloohw ütles: „Mis ma priusega pean teggema? Minna ei tahha teie jurest ärraminna.“

„Siis jä minna jure kui priimees!“ kostis kindral. „Ma tahhan sulle palka maksta, sa pead mulle jägermeistriks jäma. Sedda nime; auo pead sa eddespidi

landma." — Agga wañamees tõrkus wasto, üteldes: Mis ma niime, auo ja rahbaga pean teggema? — Andke mulle leiba, riet ja maggamise affet omias majjas; suremat ei olle mulle middagi tarwis." Selle peale läksid kõik ühheskoos furnut elewanti watama. Kindral kästis lastud Antilopi kitsed kokko korjata, tuld ülestehha ja lihha küpsetada, et süa wõiksid sada.

"Tõeste!" ütles kindral, kui tül aega elewanti sai wadanud. "Se on tõeste imel's panna, et teie, armas Konrad, teina käest elluga peasite! Mõne aasta eest näggin ma omia filmaga nisuggust asja, kui jahhi peal ollin, agga seal juhtus surem õnnetus. Üks püssi kuliga awatud elewant sai ühe kütli meie liggidal kinni, tõstis tedda obbuse seljast ja wiis tül maad eddasi, wiskas siis mahha ja läks jalgadega peale sõtkuma, kurni mees ärra surri. Selle peale läks elewant tül maad eddasi, k'anas sealt furnu jure taggasi ja alkas uest tedda tampima, kurni kõik kontid ruffuks läksid. Teina wõttis siis koonoga tambitud kehast kinni, kandis tedda tül maad ja wiskas siis räggastiku. Meie tullime mäe kaldalt alla, lassime püssid elewandi peale, agga kaugus olli ni suur, et kulid teinasse ei putunud. Pärrast tungisime uest elewandi kallale, lassime teinal essiteks ühe jalla lonkruts, siis furnuks, agga waene pudruks sõtkutud mees ei tõusnud se läbbi ellama."

Mõnda räkides jõudsid tulle jure taggasi, kus

neimad rohhu peale puhlama eitsid, fenni kui wana Kloohw neile piddi elewandi jalgu küpsetama, mis wägga kalliks maijuseks Ahwrika maal petakse. Küttid ollid nõnda wässinud et mõäe filmapilgu pärrast unni iggamehhe filmad kinni olli pannud. Ma sisse kaewatud auku olli Kloohw isse tullufese teinud, siis wiskas ta kiwwid tulde ja küpsetas kiwwide wahhel kallid lihhatükki. Mikaua kui jallad küpsetid tehti aige jallaga sullasele üks raam, ja mäsiti mõni parrem lihhatük suurte lehtede sisse, mis teiseks korraks kasa piddi wõetama. — Tund aega, eht nattuke rohkem olli üllemal rägitud tö jures mõda läinud, ja Kloohw tahtis praego maggajaid üllesärratada, kui mehhed ehmatuse kiffaga maast ülleskargasid. „Üks Puhw-Udder!“ kiffendas kindral. „Wadale ette!“

Kloohw kargas tuggewa wemlaga pöesa alla, kus üks nelja jalla pikkune maddu sibhisedes päüllesse tõstis, keel pikkal suust. Kloohw andis ühhe ossawa matsu, misga ussi laia pä russuks löi, et sabba agga weel wingerdas. „Ei ta enäam akka nõelama!“ ütles Kloohw. „Eile õsene wihm on neid pessadest wälja tonud. Kes tedda essiteks filma on sanud?“

„Miina!“ kostis kindral. „Maggades tundsin, otsego olleks keddagi miino külge kuttistanud, mis mind ülles ärratas. Pääst ülles tõstes näggin ehmatades, kudda Puhw-Udderi sabba miino rindade peal

olli, teina pä ja kehha seisid kue al peidus, kus nad mino kehha soea said. Ehmatuse pärrast ollin ma effimesel silmapilgul tuim, ja ei teadnud, mis piddin teggema, sest Puhw-Udder on nisaia kurri waenlane kui Kobra Kapello. Üks pissoke amba kripsutamine teeb inimesele surma. Mis ma piddin teggema! Olleksin ma tedda ligutamise läbbi ehmatanud, siis olleks ta kohhe ammustanud. Ainokene peasmise kombe olli: kui sabbast kinni wõttes tedda äkkitselt kue alt wälja tõmbasin ja kaugele wiskasin. Sedda ma teggin ja tõstsin ühheskoos kissa, misga teised illesärratasin. Jumal olgo tänatud, et assi korda läks, ja meie sel korral ehmatusega peasime."

Kloohw leikas mao pä otsast ja mattis ma süse, et kellegi külgi koggemata ei saaks putuma. Siis wõeti elewandi lihha tulle august pallawa kiwwide wahhelt wälja, mis iggaühhele wägga maitseš. Rikard, Konrad ja Augustin ütlesid, et nemad weel ial maggusamad lihha ei olle maitsenud. Kindral ütles: "Ahwrika ma teeb kül mõnda kolledust, agga teiselt poolt annab ta inimestele mõnda kallist maijust, mis Eüropa kuüningad oma laua peale ei sa." — "Tõssi kül", kostis Konrad. "Siiski tahhan ma hä melega elewandi jalla maijused katsumata jätta, kui neid muido ei sa, kui surma äddaga. Ja mis aitab kõik Ahwrika illu ja keñadus, kui igga silmapilgul kurjad metsalised ja wihhased maud meie peale wõiwad tungida."

Kindral ütles: „Kes maggusat tahhab maitseada, peab ka kibbedat kannatama. Meie ei wõi odata, et elewant jubba walmis küpsetud meie laua peale peab tullema. Ristjate metsaliste eest wõib inimene ennast oida, ja maddude selts ei olle ka ni kurri, kudda arwatakse. Miina ellan mõnda aastat siin ja selle pikka aea sees ei olle enam kui kolm, nelli inimest maddude nõelamise läbbi ärrasurnud. Kui inimene ehmatuseses tarka mele arro ärra ei kauta, siis peaseb ta ilka maddude käest.“ Rikard ütles: „Iggal mehhel ei olle ni palju pikka mele arro, kui teil täna olli!“

Agga kindral kostis: „Armas, noor sõbber! inimene wõib aega möda igga asja peale arrida, ja kes saggedast siin kolledas metsakohtades ümber käib, se saab aega möda julgust ja pikkalist mele arru iggas koggemata ädda ohhus. Wihased maud ei te ial muidu inimesele wigga, kui siis, kus neid wihaseks tehakse. Mõnda mällestän miina, kudda üks Hottentotti sõda mees ennast kurja mao käest peastis, kes kül ni tema kehha liggidal olli, et mehhe olleks wõinud tappa. Mees tundis ühhel ommikul maggamast tõustes ühhe ellawa loma oña nahk pükside sees liikumas. Tema arwas ühhe süsaliku ollewad ja ei pannud luggu suremalt tähhele, waid astus mõne sammu eddasi ja akkas jalga rapputama, et süsalik wälja kuffuks. Kuis ehmatas mees kui arwatut süseliko kohta. üks pil must us wälja kuffus

ja teina keddre lu ümber mängides ennast kerutas!
 — Ohmatuse kissaga kargas mees kõrgele üllesse; rapputas kõigest rammust waenlase jalla küllest kaugele ja tänas õnne, et elluga olli peasnud."

Kindral räkis pikemalt, kudda kurjad maud muidu inimese külge ei akka, kui seal, kus nende peale astutakse, ehk lät nende wasto üllestõsteakse; ja kudda mõned linnud selle tarwis lodud on, et nemad allati maddusi ärraukkawad, kui Siggirtari linn ehk maddudesõja. Selsiinatfel rõwel linnul on kurre jallad ja kotta pä; teina on Idunepool Ahwri-
 las wägga sureks kassuks, sest et ta otsata paljo romajaid ussisi wähhendab, mis muido inimestele kimbutust teeksid. Maddude tapja surmab enne oma saaki kui ärrasõbb. Sõgu teina ussi wai kärnast konna, ikka tallab ta essitelis elloka oma jalgade al furnuks, ja on teina jalla tallamine ikka ni ossaw ja tuggew, et suur maddu se läbbi otsa saab. Tabbab ta ussiga kotte, mis wägga suur on ja wasto wõiks akkata, siis sassib ta teinast nokkaga kinni ja tõuseb kui wälk kõrgele õhhu sisse üllesse, lassib sealt sagi mahha kuttuda ja lennab isse kirusega järrel, et enne kui maddu kõrgelt kuttumise uimusest üllesärkab, teinale surma wopsu wõib anda. Urwast püab ta tiwadega maddu surmata, eñamist ikka jalla rabba-
 misega. — Nikard küssis, kas paljo kihwtisi maddusi Idunepool Ahwri-
 las piddi leitama, mis peale kindral kostis:

„Kõige kardetamawad on Kobra Kapella, mis mõnikord ülle kae jalla pikkuseks kaswab ja wägga wilge ellajas on. Tema rammu ja wilkus on ni suur et ta mõnikord maast obbuse selga inimese külge kargab. Teine on Puhw-Udder, kedda nattofese aea eest tundma saite. Kolmas kutsutakse Mäe-Udder, mis wägga kurri on. Siis leitakse siin weel üks maddude suggu, liggi kolme jalla pikkune, kedda süllitaw-ussiks nimetatakse ja sellepärrast wägga kardetakse, et ta kaugelt oma kihwti inimese peale süllitab. Kui kihwtine illa silma putub, seal lõppeb silma walguš ärra. Kõige kurjem on Kobra Kapella. Juhtusin mõne aasta eest ühhe tuttawa jure wõerši, kus parrajalt küttis maad tehti. Tõrahwaga juttu westes, näggin ma ühhe mehhe kohkudes põesa jurest ärra kargama; ma tahtsin liggemale astuda, seal üüdsid mehhed: üks Kobra Kapella on põesas praego üppamisel. Kui püssi-nool langes maddu süsises des misio kallale; taggasi kargades langesin kaldast ülle kaela jõkke. Seddawisi peastin põrrumise wop-suga ello waenlase käest. Hottentottlased wemmel-dasid mao furnuks, mis rohkest wie jalla pikkune olli; pä leigati otsast ja maeti mahha. Nõnda wõiwad romajad waenlased mittokord ehmatust inimesele teha. Üks suurt suggu naišterahwas leidis tuppä astudes sure Puhw-Udderi lapse kätki kõrwas püsti, agga õnnekombel nöttiti waenlane enne mahha kui lapse külgi sai putuma.“

Süis rägiti weel mõnest rohhust, mis maddude ammüstamise wasto tarwitatakse. „Kõige mõnusam arsti rohhi on,“ ütles kindral: „Kui kihwti peale ammüstamist wälja imetakse. Kui inimejal keel ja mokaad terwed on, süis ei olle teinal middagi kartust; sest mao kihwti wõib inimene kartmata süsse nelata. Enne inemist tehakse aaw suremaks, et rohkmene werd jookseb; süis antakse ammüstatut inimesele rohkest rõeska pima jua ja autakse ammüstatut liget. Hottentottlased leikawad mõnikord kaña rinna lõhki ja pañewad lõhkend rinnaga kaña ellawalt awa peale. Kui aaw wägga kihwtine, süis surreb kaña silmapilgul; seal wõetakse teine, kolmas ja neljas kaña, kuni arwatakse et eñam kihwti awas ei olle. Üks miño tuttawatest olli seddawisi oña lapse ello surma käest peastnud. Eßimene ja teine kaña surriwad silmapilgul ärra, kolmas olli uimane ja warus, agga ei furnud eñam awa peale. Lapsele anti pima jua, ja pandi nõelatut jalg jõkke, ja laps jäi ellusse.“

Kui maddude jut sai lõppetatud, lõttasid mehed wanrite jure õmajjale taggasi, kus mõnda elewanti ja maddude luggu weel unenäus nende ette tulli.

Üksteistkümmes peatük.

Lõopardi-, Jانا-lindude- ja Girahwide=jahht.

Meestel olli paljo tööd tappetud ellajate nülgi-
misega ja nahtade wälja toppimisega, kus wana
Kloohw wägga offaw olli. Augustin korjas Ahwrika-
ma teña kassust ja lillesi iggapääw, mis kuwatati
ja pabberi lehtede wahhele kokko pandi. Herrad
käisid jahhi peal ehk wiisid Antonile aega, kes awa-
tut jalla pärrast wälja ei peaenud. Jahhi peal
lasti pissokesi, teña sulgedega lindusi ja püüti illu-
said liblikaid ja puttukaid, mis mällestusseks koo-
piddi widama. Rahhe näddala pärrast olli ni paljo
kokko korjatud, et enam ei teatud, kudda kõiki ärra
jõuaks wia. Enne kui Rappi linna taggasi miinikut
ette wõeti, lubbati weel Antonile rõemuks üksteist
süremaid ellokaid tagga minna kihbutama.

Kindralil olli lusti Jانا-lindusi tagga ajjada.
„Se on wägga hä!“ kitis Nikard: „Seal ei olle
meil middagi õnnetust karta.“

Kindral kostis: „Meie obbustel on ferged jallad,
mis õlpsalt ei kominista, sellepärrast wõime Jانا-
lindude kallale affata, muudo wõiks mõni tullise kih-
butamisega ülle kaela mahha kuffuda.“ — Siis
kõssiti wana Kloohwi käest, kus kõige parrem Jانا-
lindude jahhi koht piddi ollema?

Kloohw ütles sures Karroos Jانا-lindu küllalti

ollema, kui paari päwa teed herrad eddasi tahhaksid minna. Kindral käsks wanfrid seie otama jada, senni kui nemad ratsul Jana-linnu jahhile läksid. Mikard küssis, mis suur Karroo piddi ollema.

Kindral kostis: Suur Karroo on üks kõrge lagge, kahheksakümme pennikoorma pikkuti ja 17 pennikoorma laiuti; enamist ühhetassane ma sawwise ma pinnaga pae pöha peal. Djasi ja jöggest jookseb suur ulk ristati, pöigiti laggedast läbbi; pöualisel suuwel kuiwawad wee soned ärra, et agga wirtsud ja lombikesed järrel jäwad, kust Jana-linnud ja muud laggeda ellajad oina jänö kustutawad. Sel puhul ei olle meil jänö kartust, wihma wessi on jöed ja ojjad täinud, ja ma pinna rohkest lilletega üllekatnud. Pöualisel aeal ei aakaks ma teid senna melitama, kus pallaw päike ma pinna otsego telliskiwi wiks küpsatab. Miina juhtusin korra kuiwal suuwel senna ja olli luggu kurb kül. Üksnes surema jöggede kallastel, mis ojjateseks ärra ollid kuiwanud, paistis mõni keddur lehtis pöesake meie silma; muial ei olnud puud, pöesast egga rohhu wössukest kuskil nähha.

Üks sullane jäti wanfrite wahhiks, teised wöeti ratsul jahhile kasa. Berandi tunni aea pärrast ollid kättid jubba teel, waia Kloohw neil tejuhiks ees. Lõune aeal puhhati willus metsawarjus obbusid ja nössiti kasa wöetut te:mona, siis eideti sellile leiba luusse lastma. Anton wöttiis püssi öllale ja läks ühe kindrali sullasega seltsis metsa lindu watama;

neinad lubbasid tunni aea pärrast teiste jure taggast tulla.

Pole tunni aea pärrast olli Anton kolmforda püssi pörrutanud ja iggakord ühhe ellaja surmanud; seal näggi ta läbbi metsa ühhe surema ellaja ja üdis Hottentottlase ka watama. "Pöggene taggasi! se on üks Lõupard," ütles Hottentottlane.

Anton ütles: Lähme lurides metsa warjul eddasi, siis püssid korrage palge ja matsud Lõupardi pihta; egga ta meie käest enam ei pease. Ehk kül Hottentottlane wasto tõrkus, siiski ei wõtnud Anton teina keeldu kuulda waid olli julge püsside tuggewate laengete peale.

Neinad tungisid pöesaste warjul sam sammult illokeste eddasi, et metsaline neid nähha ei wõinud; püssid seisid möllemil winnas ja küttid liggistiko teine teise kõrwas. Nende jalla astmine näitis ni lerge, et sest suremat kahhinat ei tõusnud kui mahha lanngewast pu lehhest, mis tuul mahha puistab. Pöe

saate kõrgust möda püüdsid küttid kord kurafile, kord kääpil liggemale minna; Lõupard ei pannud nende tullemist tähele. Anton jäi pakso põesa tahha seisma, paenotas käega oksad eest ärra ja käskis Hottentottlast wadata.

Lõupard olli maast ülestõusnud ja mängis kahhe poeaga, mis käsist palju suremad ei olnud. Ema pühherdas neid möda maad, pörkas paar samm eest kõrwale, tulli siis jälle taggasi ja teggi muud nalja. Hottentottlane ütles: „Läkki eddasi, teä ei panne mängides meid tähele.“ Anton ei raatsind keñast waatmisest ni ruttu lahkuda. Salleda kehaga metsalise lifumised ollid kerged, näggusad ja keñad, teä firus imekspäñemise wäärt. Teä sille tippuline nahk läikis kui pegel päikese paistel ja paistis igga silmapilgul teist karwa. Teä eitis kõhhuli, löi korra poegi kääpatega, ehk teggi ealt otsego olleks tahtnud neid irnutada. Poead roñisid teä kehha möda ülleöse ja rebbisid ema kõrwu piddi, kurni ta pääat rapputades neid küllest mahha warristas. Anton ütles: Lähme senna teise pakso põesa tahha, sealt ullatame tedda lastma.

Püssi rohtu pannide peale rapputades tõttasid mehhed tassaillokeste eddasi. Neñad jõudsid sowitut kohta, ilma et metsaline neid tähele paki; Lõupard olli 40 samm neist emal. Anton tõstis püssi palge ja sihtis offawalt mahha sirrutatut metsalise peale, kelle pä essimese kääpade peal seisis, silmad poegade

pole wadates. Kui küt parrajalt püüsi lahti tahtis peasta, raskatas üks kuitwand pu:oks tema jalla all katti, mis läbbi püüsi sihtimine nurja läks. Lõupard olli raskatamise peale mõurades maast üllesse karganud ja kändas põrnis silmad põesa pole. Tema teña kujju olli korraga kolledaks läinud. Silmad põllesid kui tullolesed, karmad tõusid wasto okka püsti ja sabba peksis kui piits wasto külgesi; kolledad ambad paissid laiale aetut suust wälja.

Anton olli esimesel silmapilgul kohkunud. Rindla silma ja kääga sihtis ta teistkorda metsalise peale — püüs paukus — kolle ellajas tõstis maddalat wingumist, püidis üpputa, warus kohhe jälle taggasi ja eitis sippeltades inge. Poead ollid kui tuul kopasse taggasi läinud.

„Tõttame nüüd poegi püüdma!“ ütles Hottentottlane. Ugga Anton pañi esiteks püüsi uest laengi ja tahtis enne mahhalastut Lõupardi ärranülgida, ehk kül Hottentottlane wasto seisis, kartes et issane ellajas senna wõiks jõuda. Anton toetas püüsi põesanaale, akkas siis Lõupardi nülgima, senni kui seltsimees kopase pugges poegi kinni wõtma. Ühe pu kändo seadis ta põigiti kopa su ette, et poead wälja ei peaseks.

Mahk olli jubba pole kehha pealt lahti nullitud, kui äkkiselt äddaline wingumine kopast ja kolle mõuramine metsa poolt Antoni kõrwa kostsid. Anton kändas pä metsa pole ja näggi kohkudes teise surema Lõu-

pardi, kes farrates kopale tõttas. Ei olnud enam võimalik püüsi pöesa ärest kätte sada. Tema põggenes kiffendades metsalise eest ühe kaljo künka otsa, mis kopa su kohal seisis. Surma irm kihutas mehhi-kest, et kahhe üppamisega künkale jõudis, Lõupard tema kannul. Metsalise film põlles ja su wahhutas kanges wihhas; Antonil ei olnud suremat sõa riista kui üks pik nugga ja tuggew rammu liikmetes, siiski tahtis ello ja surma peale wõideldes waenlasele wasto affata. Kui pikkale wõis tema rammu kistja metsalise jõu, ehk nugga kolleda annaste ja küunte wasto seiستا? — Nugga püsti kõrgel käes, filmad tiggeda ellaja wasto kânatud — otas mees waenlast; Lõupard seisis praego kargamisel, kui äkkitselt poegade wingumine kopast kõllas, mis tedda mõurades kopa suusse kutsus. Su-augo ette pandud känd ei lastnud tedda sisse. Tullises wihhas olli ta pä kânno wasto tõuganud, et tuifudes taggasi pörkas. Poegade winges kiffa kihutas tema wihha ja sundis tedda uest pakko wasto tormama. Känd ei likund paigast. Seal sassis metsaline esimese kappatega kânnuft kinni, agga Hottentottlane piddas seest wasto, et Lõupard kânnuft wõimu ei sanud.

„Wiska poead wälja! Siis ehk jättab ta meid rahhule,“ kiffendas Anton. Tema ei sanud wastust ja näggi, et metsaline ue rammuga kânnu kallale läks. Ussi läks jälle tühja. Anton watas pöesa pole, kus püüsid seisid, nõu piddades, kas võimalik

olleks tulleriista kätte sada. Agga enne kui ta künkalt mahha jõudis, olli Lõupard mõurades teña ees, jubba kaljo naal püsti. Teña olleks Antoni purruks teinud, kui poegade kissa tedda kopa suhhu taggasi ei olleks winud. Teña wingus, oigas ja mõuras wihha pärrast ja lõhkus sured tükkid küüntega kánno küllest ärra. Anton kästis teistforda poegi wälja wissata, agga wõib olla, et mees teña käsko ei kuulnud, eht et wõimalik ei olnud käsko täita; luggu jäi nisañoti. Wõimus näis wimaks Lõupardi kätte jama. Teña olli jubba ni sure augu teinud, et pole päga siise mahtus. Anton näggi kolm korda alja nao terra kopa suust wälja läikima, ja kolmest awast immitses metsalise werri; agga awad ei olnud ni süggawad, et surma olleksid wõinud tehha. Seal näggi Anton lahwatades kudda Lõupard küüntega Hottentottlase käewarrest tinni olli sassinud. Mehhe wastopañemine allas raugama, kawa ei wõinud ta jõud eñam wasto seista. Känd allas likuma, Lõupard kolledamast mõurama, ja ürikese aea pärrast olli känd augo eest ärrakistud. Anton kissendas sure ealega.

Sel silmapilgul kaddus ta kaljo künkalt. Woolsa üppamisega olli ta üllemalt Lõupardi turja peale langenud; teña tuihus metsalisega tükkis mahha, agga õnnekombel juhtusid Antoni põlwed waenlase kaela peale. Nuttust kät üllestõstes, tõukas ta pilla laia terraga noa pärrani metsalise rindu, kargas

püsti ja tõttas püssi wõtma. — Agga enne kui püßliga taggasi jõudis, olli metsaline wingertades inge eitnud; nugga olli süddamest läbbi läinud. — Hottentottlane tulli kopast wälja, langes tännades Antoni põlwi ette, et teina ello olli peastnud. „Ei sest polle suremat juttu,“ ütles Anton: „sa olleßid mulle nisañoti abbiks tulnud, kui miina kimpu olleßin juhtunud. Näita mulle awatud kät?“

„Ei olle kael suremat wigga,“ kostis Hottentottlane, „luud on terwed, kül lihha ja nahk kaswaswad jälle kokko; werre jooksmise pañien kohhe kinni.“ Sedda üteldes kiskus ta paar rohhu-kassu maast, tampis neid kiwvide wahhel purruks ja siddus pudru rättifuga awa peale, kus werrejooksmine silmas pilgul löppes ja wallu taggasi andis.

Kui Lõupartide nahhad mõllemil ärra said nülli-tud, läks Hottentottlane poegi kopast toma, kedda jalgu pididi kokko olli siddunud, et ärra ei peaseks. Siis wõtsid mehhed kirjjud nahhad õllale, poead kaenla ja tõttasid teiste jure taggasi, kes nende pärrast jubba mures ollid. Kindral ja teised pañid Antoni julgust imeks, kui äddalift luggu kuulda ollid sanud.

„Tõeste, üks julge wahwa mehhe tö,“ üdis kindral. „Agga, armas Anton, teine fõrd ärge minge ni julgest Lõupartide kallale, mis wägga tiggedad kistjad on. Meie peame eddasi tõttama, teel

rägin teile juhtumise kus assi ni õnnelikult lorda ei läinud.“

Teed möda eddasi trawides räkis kindral: „Lõupard on üks kistja waenlane, kes lambaid, wassikaid ja warssasi allati taggakiusab, ja se läbbi Rappi-ma rahwale paljo kahjolikum on kui lõwwi. Sisel lurib ta inimeste elokohtade ümber saaki walwates, ehk kül mehhed ja koerad tedda iggaskohhas pelletamas on, ja tedda kül lingu, lõksu ja püssiga pütakse. Saab ta taggakiuhutajate eest pu otsa, seal ei tohi ni liggi uffaltada kui ta üppamine ullatab; kui püssi mats tedda kohhe ei surma, on kättid kimbus. Juhatus 1822, et kaks Ahwrika põllumehhed Antilope jahhilt taggasitulles kitsas mäe kurristikus ühhe Lõupardiga kokko seid. Essiotsalt püdis metsaline pakko pöggeneda ja ronnis möda älkilist kaljoseina küsi piddi üllesse. Kui tedda seal awati, tulli ta meeste kallale ja sassis awaja külge kinni. Ta wiskas mehhe pikkali, wöttis ammastega õlast ja küüntega silmnäust kinni. Teine küt kargas obbuse seljast appi, ja sihtis püssi otsa metsalise pähhe. Laeng läks tuulde. Lõupard jättis esimese waenlase mahha ja kargas nüüd teise kallale. Enne kui mehhel aega olleks olnud wasto alkata, ollid metsalise küned tema pääs, misga nahha silmnäo pealt mahhakisfusid. Mees ja ellajas wingertasid ello poolt wõideldes maas, kinni nad mõllemad kaldast alla weresid. Assi sündis ruttumast kui sedda jõudsin räkida. Enne

fui esimene mees püüsi uest laengi jõudis panna, olli ta sõbra ello metsalise küsis lõppenud; teina pörrutas küll Lõopardi furnuks, agga mees ei tõusnud se läbbi enam ellusse.

Misuggusi õnnetumaid juhtumisi on siin jubba mõnda nähtud. Üks misjonär, Smitt nimi, olli korra Hottentottlastega seltsis hüäne jahhi peale läinud. Neimad juhtusid koggemata paksu räggastiko, kus üks lõopard peidus olli, ja äkkitselt ühhe Hottentottlaste mahha rabbas. Smitt tõttas laengis püüfuga appi. Enne kui mahti sai püüsi lahti peasta, olli metsaline teina kallal. Wõideldes luffus püs missiõnari käest, agga õnnelombel langes metsaline teina alla, Smitt põlwile teina peale. Tuggewa kehaga mees piddas wasto kunni abbi senna jõudis, kes Lõopardi ärratapsid. Agga Smitt olli nõnda ärrapurretud, et mitto näddalad sängis maas olli, enne kui Sumala armo läbbi terweks sai.

Nõnda juttu westes läks nende te ruttust eddas. Siiski jõudis õ enne kätte, kui neimad Karroo pirele said. Obbused ja mehhed ollid pikkast teest wässinud, sellepärast tehti tullufesed üllesse, pandi mõned sullesed wahhikorrade senni kui teised puhkama eitsid. Teisel ommiful päikesse tõusu aeal ollid lõid jallul. Wahhid ollid õse paar korda lõwwi ja hüäni mõuramist kuulnud, agga tulle liggidale ei olnud leedagi usaldanud.

Kindral ütles teele minnes: „Olge walwsad ja

terrased, muido ei sa meie Zana-lindude liggi, mis wägga ärksad lomad, jubba kaugelt waenlaste cest ärrapöggenewad. Jooksmine on neil ni fire, et wälledam obbune neid kätte ei sa. Egga olle ka Zanalinnud foggoni ni ruimalad, fudda rägitakse; neimad oskawad kawwalast omia ello oida. Meie peame kahte seltsi assuma. Waña Kloohw sõidab mõnede sullastega ette, et meie käsko wõib anda kui lindu leiab; siis peame kaugelt karja ümber pirama. Jooksko neimad kuhhu tahhes, seal küttid iggal pool wastas ees. Jüimesi nähhes lähwad neimad arglikult pöggeneema, agga eddasõ taggasi jooksmine löppetab wimaks nende jõudo."

Kloohw sõitis kahe sullastega ette ja kaddus nattofese aea pärrast teiste filmist. Tunni pärrast tullu üks sullane tuhhatnelja teada andma, et ühhe linnu-karja ollid leidnud, kus wähhemalt nellikümmend lindu wõis olla. Ka olli Kwaggasi ja kaks Girahwi poeaga nähtud. "Hä kül!" ütles kindral. "Tahhame terraselt wolt kanda, et noor Girahw meie käest ärra ei pease, kedda ellusalt kinni püame. Anton ja Augustin wõiwad wañad mahha pörrutada, senni kui meie kolmekeste noort lähme wörgutama."

Silmapiilgul ollid kõil obbuste seljas, sullane tejuhiks eel, tõttati möda märatumat laggedat eddasõ. Üks sullane jäeti Lõopardi poegade oidjaks. Pole tunni aea pärrast jäi eelsõitja seisma, täega Zana-lindude karja näidates. Kindral ütles: "Üks mingo

Kloohwile sõnumid andma, et meie siin olleme; An-
ton ja Augustin sõitko sõnumiwia kasa, ilka ni kau-
gel üksteisest kunni püssi laeng ullatab. Meie pirame
kolmefeste parremat kät karja ümber, üks sullane
jäab seie seisma. Kui linnukarja ümber olleme pi-
ranud, siis anname püssi ülestöstmise läbbi üksteisele
tähte ja püame rõngast komale kofko weddada.
Kwaggadest ei olle luggu, need wõiwad ärrapõggeneda;
agga Jana-linnud pörrutakse mahha, ehk irmutakse
taggasi."

Zana-lind.

Weile selts lahkus ühhest ärra ja sõitis muist
 pahhemat, muist parremat kät eddasi, laialises ringis
 linnu karja ümber. Kui iggamees seatut kohhal
 olli, seal anti püessisi tõstes üksteisele tähte. Sam
 sammult eddasi minnes tõmmati piret komale kokko.
 Nattoke aega jõudis möda enne kui ellajad waenlasi
 tähhele pañid. Ükkitselt tõstsid Konraddi pään püsti
 ja pistsid kohkudes kui tuul lippama, kus nad Kon-
 radi ja Mikardi wahhelt wälja peasis. Ürikese aea
 pärrast kulutas pakš tolmo-pilwe nende pöggenemise
 teed. Nende pöggenemine ärratas Zana-lindusi, et
 ka pään püsti tõstsid. Pikkil kaelu ülles sirrutades
 teggid linnud issewarki kissa, mis kui maddal lõwwi
 mõuramine kostis; siis tungisid unnikusse kokko ja
 pistsid üle laggeda puñuma, kus lühhikesi tiwasi
 otsego mõllasi tarwitasid. Kiremast kui tullisem ob-
 bune läksid naad eddasi, et tuul wihhises ja ollid
 pari silmapilgu pärrast Mikardi ja Konradi filmist
 kadunud. Peale sedda kuulsid nemad kaks püssi
 pauko sealt külle pealt, kus Anton ja Augustin seis-
 sid; siis tõusis tolmo pilwe üllesse, mis pöggenewade
 lindude jälgi näitis. Ohmatusest otsego piñedaks
 läinud, tullid linnud jälle senna külgi taggasi, kus
 kindral, Konrad ja Mikard ollid. Ükkitselt paukus
 kindrali püs. Zana-linnud kohkusid — jäid seisma,
 kånasid nattu ke kõrwale ja läksid siis Mikartist ja
 Konratist möda. Mõllemate püssid pörrusid, ei
 putunud lindudesse, kes otsego kokkad tule õhhus

jalgsse ülle laggeda lendasid. Ürifese aea pärrast paugutas üks fullane püssi, siis pihw! ja pahw! wana Kloohw, kust perrutatud linnud uest taggasi kånasid. Mehhed jäid nüüd seisma ja lindude luggu watama, kes kui päta kånad eddasi taggasi jookstes piramise rõngast wälja ei peasnud. Nüüd putus ka noor Girahw emä kõrwas nende silma. Girahwid ollid pikka kaela päga ülle selja taggasi painotanud ja jooksid imelikult üppates linnu troppiga seltsis. Igga üppamisega jõudsid nemad poolkolmat sülda maad eddasi. Teist wana Girahwi ei olnud enam nähha.

Olega möda akkasid Zana-linnud wässima, tules fireline jooksmine jäi taggasi, nende pörkamine ei olnud enam ni ruttuline, ja mõned jäiwad tük maad teistest mahha. Nüüd kuuldi iggalt poolt püsside paukumist, ja kui küttid surema olega ja wähhema kirusega lindusi olleks taggakihutanud, siis ei olleks üks ainofe nende käest peasnud. Tuhhatnelja eddasi sõites kuuldi ühtepuhko piuhk ja pauhk! ja üks lind langes teise järrel mahha, funni wimaks Konradi püssi kuul wana Girahwile otsa teggi. Igga sel filmapilgul olli noor ellajas piramise rõngast wälja peasnud, mis wana Kloohw näggi ja kohhe kindralile teada andis. Seddamaid wõttis kindral Nikardi, Konradi ja wana Kloohwi kasa ja läks nendega seltsis Girahwi poega püüdma, mis laugelt weel nende filmi ullatas.

Obbustel olli küllalte jõudo. Tuhhat nelja kihutati möda sure Karroo laggedat eddasi, kunninēmad aega möda pōggenewa ellaja liggemale jõudsid. „Meie same tedda finni!“ kiffendas kindral rōemuga.

Rannus-rauad pigistati ebbuste külgede wasto ja uest affasid nēmad lippama, otsego olleksid tahtnud sure laggeda jalgade al ärranelata. Igga silmapilguga jõudsid nēmad Girahwi liggemale ja näitas luggu, et pōggenejal jubba wāssimus käes olli. Obbustel olli jõudu weel küllalte. Kerge sammuga kargasid nēmad ille laia jõggede, äkkilistest kallastest ülles ja alla. Girahwi poeg affas jalga kommistades pikkamine üppama. „Meie same tedda nattulese aea pärrast finni!“ ütles kindral.

Nēmad ehk wōisid weel 300 sammu pōggenejast ellajast kaugel olla. Girahw, kes seie sadik weel päät ülles ei olnud tõstnud, tõrkis pikkalisk üppates eddasi, kunninē ta seisma jäi ja pikka kaela tagga kihhutojate pole pōras. Kloohw wōttis jubba lingu paelad kätte, mis silmapilgul teina jalgade ümber tahtis wiffata.

Agga girahw ei affanud sedda silmapilko otama. Kui ta päät kånates waenlasti näggi, jäi ta silmapilgo kohkudes seisma, pistis siis kõigest wāest jälle putkama. „Teina on meid petnud!“ üdis kindral. „Mis meie wāssimusest arwasime, ei olnud muud kui petlik mõtte, et arwas meie käest ollema peasnud. Meie peame tedda siiski finni sama.“ — Konrad ütles kül, et

pillen taggatihbutamine neid seltsimeestest wägga kaugele ärrawiib, agga kindral ei wõtnud sedda kuulda.

G i r a h w.

Weel tullisema kirusega sõitsid mehed laggedat möda eddasi, mis siin ja seal maddalatest rüngaätest ja tahhedaks kuiwanud jõggedest riistati läbbi pirati. Lagge nõm läks aega möda tühjemaks ja paljamaks, ma-pind ikka kuiwemaks, wimaks kiwi sarnatsfeks, kus middagi kassu enam nähha ei olnud. Ni kaugele kui silm ullatas, seisis pöuane tõmmu lagge nende ees, wet ei olnud kusegil nähtawal, ei põesast egga rohbelist wõssu kuskil pool leida. Regi ei pannud sedda tähhele, nende silmad watasid ühtepuhko pög, genewa ellaja peale.

Kaks tundi olli nende taggaajamine jubba wäl-
tanud, süiski ei olnud weel lotust Girahwi kätte sada,
waid laugus nende ja pöggeneja wahhel näis enne-
mine kaswama, kui kahhanema. Teistel ei olnud
suggugi enam lotust Girahwi kätte sada, agga kindrali
lotus ei lõppenud. Ühhe forraga jäi Girahw nago
kohkuma, jooksis eddasi taggasi, otsego olleks te finni
pandud. Kindral ütles: "Seal on midagi teäma
te finni pannud. Wõib olla üks äkiline kallas.
Kloohw! wõtta lingu-paelad kätte!"

Kloohw kerutas jubba rihmu pä ümber, teäma
offaw silm olli nisäma ruttu kui kindral tähhele
pannud, et ellajas eddasi ei peasnud. Teäma sõitis
nattoke maad teiste ette ja wiiskas siis 80 sammu
lauguselt ni offawalt omia lingo-rihmad, mis Bolas
nimetasse, et kohhe Girahwi effimeste jalgade külge
finni akkasid, ja wässinud ellaja mahha tõmbasid.
Kloohw kargas obbuse seljast, sõitis tuggewa ohheli-
fuga ka teäma taggumised jallad kammitsasse, ja
pasi kütke teämale kaela. "Rüüd on ta meie käes!"
ütles kindral.

Girahw kargas maast üllesse, wahtis argliko
silмага ümber ja püdis siis pöggeneja minna. Kam-
mitses jallad ja kütkes kael kelašid sedda teggemast.
Kui peasmist wõimalik ei olnud, jäi ta wimalis rah-
hulist seisma. "Üks wägga teäna, ehk kül issewarki
lodud ellajas," ütles Konrad. "Mis piš kael ja
kõrged effimesed jallad teämal. Wijakas pä ja illus

nahl on wägga keñad. Kas peaks noor ellajas wangipõlwes üleskasmama?"

"Kül kaswab," kostis kindral. "Tema! on wanust kül, et emata wõib ellada, ja nisañoti parrajalt norust, et wangipõlweaga wõib arrida. Meie peame felttimeeste jure taggasi tõitama, kes ei tea, kuhhu meie olleme jänud. Mul on sögi-issu ja jännu. Kloohw! kas sa ei tea liggimail kuskil allikait?"

"Allikait küllalte," ütles Kloohw: "agga wet ei olle kellegi sees leida. Siin ei olle wihma olnud, kui Karroo sõrwa pool, kust linnu karja ülesleidsime. Lähme jälgi möda taggasi, kust tullime, siis leiame tunni aea pärrast allika sooni."

"Miñi kuw keel on paks kui putük suus," ütles Rifard. "Rehha luud on põrrumisest otsogo murtud, ja kange tolm ja päikese pallaw kippuwad liga teggema."

"Kannatage!" ütles kindral. "Tunni pärrast leiame wet ja pari tunni pärrast felttimehed. Meie lõetsuwad obbused aurawad kui sauna kerriksed! waesed lomad! Murretse, Kloohw! et jõgge eht allikat leiame, kust endale ja lojustele karrastust same."

Taggasi minnik ei olnud pool nõnda kirest kui tullik. Obbused ollid wägga tülpinud, Kloohwil girahwiga paljo teggemist, kes, kui olleks teadnud et wangi läks, ühtepuhko wasto tõrkus. Päike tõusis kõrgemale, seisis kess pä kohhal üllewal, et pallaw tahtis küpsetada. Ni pikkale kui silm ullatas, ei olnud warjopaika kuskil leida. Nemañ ei näinud muud kui kuwa

wõssuta ja weeta laggedat, kus ülle pilweta tüme-
siine taewas seisib, ja kust kõrwetaw päikese paiste
mahha kumas. Walge wahhuga kattetud obbused
lõetsusid, keled pikkal suust wäljas. Wässinud nõrgad
mehhed rippusid saddulate külles; juttuta sõideti üks-
teise kõrwas sam sammult eddasi. "Se luggu lähheb
liale," ütles kindral, iggi kuiwatades. "Kloohw!
kas sa ei leia wet?"

Kloohw wastas: "Roht on mul üsna wõeras,
ma kardan, meie olleme eksinud ja wägga ommiko
pole läinud, muido olleksime jubba wee allikaid leidnud."

"Siis peame lõune-läne pole kånama," ütles
kindral. "Rihhutage obbused ruttuma sammule."

Obbustele anti kannuksid, neimad akkasid nattule
tõrkama, ja läksid siis jälle wässind sammuga eddasi.
Jälle jõudis üks tund aega möda. Jkka weel se-
sama kuiw, tõmmukarwaline kõrb, tüme-siine pilweta
taewas, põllew päike! Obbused ei tahtnud enam
paigast minna, inimeste pääd rippusid kui närtsinud
lilled. "Si lähhe assi meil seddawisi korda!" ütles
kindral, oost finni piddades. "Miino pä on uimane
ja ul, ma ei tea enam kuhhu pole meie peame kal-
lama. Kui teie pikkemalt tullist ja nõ ei jõua kanna-
tada, siis tappame ühhe obbuse, kustutame werrega
jääno ja lihaga nälga."

Rikard ja Konrad seiswad mõllemad selle nõuu
wasto. Kindral ütles wimaks: "Anname wolli ob-
buste kätte, neimad tunnawad kaugelt weelohyasi."

Seal pandi ratsuse otsad ooste kaela peale ja aeti neid miinema. Ürratülpinud, wässinud lojuksed tõstsid pääd üllesse, aisutasid tuleõhku, kánasid siis õhto, ommiko, lõune ja põhja pole ja affasid wimaks taffaselt irnuma. Selle peale pörasid nad opis teise pole wasto, kui seie sadik ollid sõitnud, ja trawisid eddasí, et taggakihutamist tarwis ei olnud. "Se on hä märk," ütles kindral. "Obbused tõttawad, meie same wißtist wet leidma."

"Míno girahw tõttab nisañoti, ei tõrgu suggugi enám wasto," ütles wafia Kloohw.

Uus lotus astus lüttide süddametesse. Nattofese aea pärrast affasid obbused ni firest jooksmá, et kammitfas girahw nendega ei jõudnud sammu piddada; sellepärrast pididi obbusid linni piddama. Pole tunni pärrast läks koht opis teiseks; mõni rohhu-kassu affas siin ja seal mapinnast wälja tärkama. Aeg aealt läksid kassud saggendamast, nende lehbed rohhelisemaks ja ma-pind ikka kirjumaks. Irnumad obbused ei lastnud ennast enám kinnipiddada, jáno kihhutas neid tagga. Kloohw teggi girahwi jallad kammitfast lahti, et järrel jõudis üppata. Tuhhatnelja kargasid obbused eddasí, girahw nende kannul, tema olli nisaña jánus ja kippus weele. Ürifese aea pärrast jõudsi mehhed põesastiku, mis tõrge kalda peal seisís. Obbused kihhutasid ullul kombel põesastikust alla, — weel mõni sam eddespidi, seal tõstsid lüttid rõemuskissa! Nende ees jooksis kána, selge weega jõggi.

Se olli suur kogemata õn! Mehhed kargasid obbuste seljast, langesid jõe kaldale kõhhuli ja akkasiid jäno kustutama. Nisamoti olliid obbuste suud jões. Girahw tulli üppates, kukkus kõrgelt kaldast alla, raples maast üllesse, ja tõttas jõeale jäno kustutama; teina ei pidand inimestest suggugi luggu. Jäno piin olli surem kui kartus; ellajas jõi nõnda, otsego ei olleks jõudnud jäno koggonist kustutada. Inimesed näitasiid nisama täitmata kui ellajad, kõif jõiwad karrastawat märga ja ei jõudnud imu lõppetada. Läks tüf aega, enne kui kolle jäno kustus, mis nende su ja sissikonnad wäljakuiwatanud, keled putükki sarnatseks ja waimud tuimaks olli teinud. Siis tõstsid nemad rõemsad silmad taewa pole, Jumalale täno andes, kes äddas nende peale olli allastanud.

Girahwi poeg akkas arro sama, kus ta olli. Imestades wahtis ta lord kütide, lord obbuste peale, kargas siis arglikult kõrwale ja läks kallast möda putkama. Kloohw kargas silmapilgul obbuse selga ja olli teina kannul, kunni ta nattolese aea pärrast jookskio kätte sai. Äkkitselt tõstis wañamees rõdemu-kissa; sel silmapilgul näggid teised ühhe Janna-linnu emase põggenema. Kloohw üdis: „Dannelik leidmine! üks Janna-linno pessa, muñe täis.“

Kirest mindi pessa watama, kus liggi kolmküm-mend wärsked muñad sees olli. Rifard ja Konrad pannid imeks, et muñad otseli püsti pessa seisid. Eks se olnud jälle tunnistähheks, et Janna-linnul

mõistust pääs; teina paneb muñad püsti peßasse, et wähhemine ruumi wõtwad ja audumise jures õlpsamalt õma lehhaga linni wõib katta. „Mikspärrast weel ni palju muñe peßa ümber seisab?“ küsis Mikard.

„Reid on seks muñetud, et wäljaautud poead kõhhe toitu leiawad,“ ütles Kindral. „Mikaua kui poegadel jõudo ei olle kõwwa rohtu ja puwõßust närrida, sõwad nemad muñe, mis emad selle tarwis peßa ümber muñewad.“

Konrad küsis: „Kui kaua wältab nende audumise aeg?“

„Kolmkümmend kuus kurni nellikümmend päwa,“ selletas kindral. „Audumise aeal assuwad üks issane ja wiis eht kuus emased ühtekokko, emased auduwad korda möda. Issane istub enamist õsel peßal, kus ta surema rammo läbbi peßa waenlaste wasto warjab. Teina wõib ühhe tiigri suruse ellaja õma jallaga furnuks wopsida. Kloohw! te meile muña-roga.“

Seal tehti tulluke ülles, wõeti nelli muña peßast ja widi tulle jure, kus muña otsa noaga auk leigati ja siis muña tüwwi ots pallawa tuhha peale pandi. Kui rebbo ja walge kore sees küpsema aitas, siis segas Kloohw pulgaga ümber kurni muña roog walmis sai. Sola ripputati nattoke peale ja leiti, et toit maitsew olli. Üks jana-linnu muña annab ni palju toitu kui 24 kaña-muña. Pärrast sõma woeti weel mõni muña kasa, kust eddespiddi toitu saaksid, kui enne õhtud teistega kokko ei piddand sama.

Süis istuti obbušte selga ja töttati firest eddasi miñema; Kloohw siddus girahwi kütke oma saddula külgi kinni, et ellajas ärra ei peasnud. Nattufese aea pärrast kostis kaugelt mõni püssi pauf nende kõrwu; sest Anton ja Augustin ollid aeg aealt püssi lastnud, et teised sest tähte saaksid nende jälgile tulla. Mõnda sõitis nüüd kindral oma seltsimeestega püssi kõlla peale, kunni ta teistega kokko sai.

Täñast jahhi saaki üllewadates leiti, kudda mõllemad wanad girahwid ja kümme jana-lindu tapetud ollid. Rahhe keñama jana-lindude nahhad nülliti sulgedega wäljatoppimise tarwis ärra, teistelt kikkuti agga keñad sabba sulled mahha, mis wägga kalliks petakse ja suremate suggu naisterahwas kubarate peal illuks kannab. Girahwide nüllitud nahhad wõeti ka kasa.

Kui kõik korrade olli seatud, süis akkasi nemad taggasi minema. Teisel päwal pärrast lõunat jõudsid nad wanrite jure oma sagiga. Wanrite oidjal ei olnud middagi õnnetust juhtunud, sellepärrast akkati aega wiitmata koormad peale pañema, et teisel ommikul warra teele wõiksid minna. Koormate seadmine wõttis õhtuni aega; piñe olli jubba käes, kui puhkama eideti. Ommiko tüf aega enne koitu akkati Rappi-linna pole töttama. Noor girahw olli ühhe wantri tahha kinniseatud, lõopardi poead puriga wantril; sullased käisid jalgsi koormate kõrwas.

Herrad sõitsid nattufe maad wanrite eel ratsul,

kus ikka sõõtmise aeal ja õsel wanfrite jure taggasi tullid. Nõem täitis iggamehhe süddameid, isseärranis lustilised ollid Rifard ja Konrad. Anton tunnistas iggapääw tänades kindralile, kudda temal weel ial parremat jahti ei olle olnud, kui nende praegone Ahwrika jaht. Kannatud waewad armati tühjaks selle õnne wasto.

Raksteistkümnes peatük.

Sõe-obbu jaht.

Rappi-linna taggasi minnes näggid meie sõbrad imeksspannes weel üksford uest sedda märato kassude rikfust, misga Loja eldus lõune-poolse Ahwrika laggedad, metsad, mäed ja orrud kehast wälja on ehitanud. Nemad ei tahtnud kindrali juttu uskuda, kes neile räkis, kudda kõil lopsakad arrud ja mäekinklode sõrwad kuival aasta aeal, pikkalise põuaga üsna kui põllend nõmmed wälja näitawad, kus ei rohelist wõssu egga pulehte kuskilt te-käija silm ei leia.

Saggedaste leidsid nemad sured metsellajate karjad, kui antiloped, gnud, kwaggad, üppaw-jänäsed, okka-sead (silid), kaljo-jänäsed ja muud, agga nad ei raatsinud nisugguste ellajate jahtimisega enam aega wita. Lihha ei olnud neil pudu, ja kõige nisugguste ellajate nahku jubba küllalte kolko korjatud. Miks-

pärrast piddid nad asjata waggasi lomasi tapma, kellel siin laialistes ma kohtades küllalti ellamise affet olli. Ka ahwisid eht perdituid nähti siin sagedast karja kaupa, isseärranis üht suremat ahwi suggu, mis karru-pahwianiks kutsutakse ja lõune-pool Ahwrika

Karro = pahwian.

mäggedes rohkest siggins. Smeekspannes watasid neimad sedda suurt, tuggewat ja walgast ellajat, mis mõistmata julgusega ja wälledusega ühhe kaljo künka otsast teise otsa üppas, kui obbuste kabjade müddin tedda üllesirmutas.

Kaljakad ellajad need koerasarnatse päga ja rohkelise tõmmu karwa kassukaga pahwianid! " ütles Konrad, kui ellajaid esimest korda näggi. " Kas nad ka tiggedad on? "

" Ei olle neimad tiggedad! " wastas kindral. " Pahwian ei kippu ial inimese peale, kui tedda ärritades wihhaseks ei tehta. On ta korra wihhaseks läinud, siis oskab ta oima koerawisi lodud ambaid tarwitada, nõnda et lõupardi ja hüäne wasto akitab.

Saab ta waenlase kõrri mahhapurretanud, siis leppis ta sellega, sest et ta lihha ei sö, waid üksnes puwiljast ellab."

"Mõnikord warrastab pahwian ka lapsi," ütles wana Kloohw. "Nore mehhe eal ellasin ma peenikoormad kaks Rappi-linnast ühhes üksikus küllas, kus sesuggune luggu juhtus. Ema olli pissokese lapsega põllule läinud, lapse seal pu alla magama pannud ja isse tööle tõttanud. Äkkiselt kuleb ta lapse kissa, lähheb watama ja näeb ehmatades, kudda üks pahwian lapsega mäggede pole tõttab. Ema tulli nuttu kiffaga küllasse abbi otsima, kus ulk mehhi korraga wälja läks lapsewarrast taggakihutama. Miina olli isse taggaotstijate ulgas. Meie leidsime pahwiani, kes, laps süles, meie eest põggenes, teisi tükki kaks kümwend lapselandsja kannul. Ühhekorraga kargas pahwian kõrge mäe otsa ja kaddus lapsega meie silmist ärra. Miina roõnsin kui kas möda äkkilist mägge üllesse; — kui sure waewaga mäe arja peale jõudsin, seal leidsin lapse terwe ja wiggata rohhu peal maas. Eimal olli otsata suur rõdem, kui oma lapsokese wigata kätte sai."

"Eest rägitud tükkist on selgest nähha et pahwian kurri ei olle, sest muido olleks ta lapse tapnud, ehk teemale wigga teinud!" ütles kindral. "Lapsewarras pahwian wõis ehk üks emane olla, kelle poead otsa ollid sanud, sellepärrast lotis ta inimese lapsest poega endale sada. Nende armastus poegade wasto on

wägga suur. Ma ollen mittokord oina filmaga näinud, kuidas neimad arwalikust surmast luggu pidamata poegadele appi töttawad, kui poegile mingi kiusatust juhtub. Kus neimad karjakaupa kuskil toitu otšimas on, seal seatakse ikka mõningad wahhiks, kes, kui waenlase kimbutust näwad, ealt tewad, et teised põggenema wõiwad minna. Siis wõttawad emased poead sülle ehk kula peale ja lähwad põggenema, issased ikka nattule maad taggajärrel, otsego warjuks lapse emadele."

"Mino arwates näitab pat nisuggusi waggasi lomasi tappa!" ütles Rikard. "Zumal löi kõi, mis ellab ja kellel ing sees en, et igga loom eho-rõemu peaks maitsema. Teisiti on seal luggu, kus meie kahjoteggijaid metsalisi püame ärraawwitada, et nende ülleliig siggidus inimestele ja mu ellajatele õnnetuseks ei tõuse."

Waggusat juttu westes läks meeste te-käik pillamiste Rappi-linna pole eddasi; ratsamehhed ikka tük maad koormatud wanrite eel, kus neimad furd parremale, furd pahhemale pole kõrwale kånasid, kui middagi tähhelepanemise wäärt lomise kenadust ligemalt inuustasid nähha sada. Dseks koggusid nad iggafurd wanrite jure tokko, kus mona ja warjoliko õ:majja leidsid. Kolmandamal ommikul jõudsid neimad ühhe laia jõe-kaldale, kust wõimalik ei olnud obbustega otsekohhe läbbi-ujjuda, sellepärrast piddid nad kallast piddi tük maad alla pole miñema, üht maddalamat

läbbikäimise paika otsima. Nattoke maad eddas-
minnes tulli tüüa so neil wasto, kust ratsul läbbi
ei wõinud peasta. Seal wõeti nõuiks jdest läbbi-
ujjuda, mis tuggewatel oostel wõimato ei olnud.

Kui kindral oost kaldaltjõkke sundis minema, tõrkus
obbune kohkudes wasto; ei jõudnud piits ega kannus
ellajat wette ajjada, kunni ta wimaks kõige nelja
jallaga kaldalt jõkke kargas. Ükkitselt tõusis kindrali
liggidal üks imeline suur kerre wee, pinnast üllesse;
üks lai kõntsane selg kerkis otsego saar laenetest wälja,
määratumal kerrel olli ärjasarnane pä, agga paljo
surem ja kolledam kui ärja pä. Suur ammuli aetut
su olli terrawaid ambaid täis. Kindral känas obbuse
ümber ja ujjus kaldale taggasi.

„Üks jõe-obbu!“ kiffendas wana Kloohw,
püüsi õllalt wõttes, fenni kui Rilard, Konrad ja

Anton kohkudes suurt Kallewi, poea loma watasid, mis ni foggemata wee seest nende silma idusis.

"Wägga imeline luggu!" ütles kindral — "Ees siiani jõe-pois olleks peaaego kurja nalja mulle wõinud teha, kui teäma ammaсте liggi olleksin juhtunud. Kas näggite, fudda ta lõualuud laiale ajjas? Kuhhu ta faddus?"

Kloohw kostis: "Teäma ujjus wistist wee al eddasi; sõidame nattole maad möda kallast eddasi, kül same siis teäma pääd jälle wee-pinnal nähha.

Rikardil ei olnud lusti kolleda lomaga wõitlemist ettewõtta, siiski piddi ta kindrali tahtmist möda teistega kasa minema. Waäna Kloohw ütles naeratades: "Jõe-obbu lihha on wägga magguš. Egga olle Abhwrika-maal teist ni maitsewat toitu kui jõe-obbu pekki."

"Teie kulete," ütles kindral — "mis maijad Hottentottlased jõe-obbu lihha peale on. Snnnetust ei olle meil siin middagi karta, kaldad on ni äkfilised, et märato loom üllesse ei pease. Läkki julgest eddasi!"

Waäna Kloohw olli tül maad teiste ette jõudnud. Rõemsa melega wahtis ta üksisilmi jõe peale. Sadda sammu emal piddas ta obbuse kinni, sirrutas lät jõe pole näidates ja ütles maddala ealega: "Seal ta on."

Rikard watas käejuhtimist möda, agga ei näinud muud middagi, kui ühhe paksu pu-lõmmu, mis wee-pinnal ujjus. Kloohw selletas teämale naeratades, fudda arwatut putül muud ei olnud, kui jõe-obbu

pä, mis üksi wälja paistis; kehha ujjus wee al. Päwal ei nähta temast paljo enam kui pääd, agga öfel lähheb ta mõnikord weest wälja toitu otsima. Kindral ütles: „Meie peame obbuste seljast astuma ja jalgse tassaillokeste liggemale püüdma minna, et wezellajas meid ei nä. Kui meie püssid tedda korraga surnuks ei pörruta, siis peaseb ta meie käest. Pange wärsket püssirohtu pannide peale ja raudkulid püssidele sisse, sest tiina-kul ei lähhe tema nahhast läbbi. Sihtige ühheskoos ossawalt ja meelt möda tema filmade ja otsa peale; kui ma üks, kaks, kolm saan luggenud, siis andke ühhekorraga tuld!“

Kuttust tõmmati tiina-kulid püssidest wälja ja pandi raud-kulid nende assemele. Sam sammult eddasi minnes saiwad mehhed wiekümne sammu peale ellaja liggi. Kindral ütles: „Nüüd wörko iggamees jõe obbu pä püssi kirbo otsa ja sihtigo ossawalt — ni, ni — ja üks — kaks — kolm!“

Ripea kui sõna kolm kindrali suust wälja tulli, prantsatasid wiis pauku ühhekorraga, ja filmapilgul kattis pakš püssirohtu suits waatmist, et ei wõinud nähha, kas ellajas matsu sanud wai wiggata olli jänud. Mikard kargas pari sammu eddasi ja üdis: „Ei olle külgi putunud! seal ta ujjub!“

„Wägga kahju!“ ütles kindral liggemale astudes. „Seal ujjub ta priiskest eddasi, ei olle middagi wigga sanud. Anton! meie olleme wägga alwast sihtinud!“

Kloohw olli nüüd ka kalda liggemale läinud, kus

ta natto'e aega terrase filmaga ujjuwad lihha-tompu watas, siis naeratas ja ütles: „Kindrali herra! kus teie filmad on? Jõe-obbu ujjub kül jõgge möda alla, agga ello ei olle teimal sees! Kas teie ei nä, kuidas laened tedda ühhe külle pealt teise külle peale kånawad? Mõnda ei uju ükski ellaw loom. Alla-pool, kus maddalam wessi, jääb ta seisma.“

Kindral näggi, liggemale minnes, et Kloohwil õigus olli. Siis ruttasid mehhed möda jõgge alla, kunni üks maddal koht neil wasto tulli. Seal seisis määrato loom otsego suur kaljotomp likumata wee sees paigal.

„Meil saab küllalte tööd ollema, enne kui suurt lihha tompu kaldale same,“ ütles kindral: „ta wõib wähhemalt kolmtuhhat naela kaluda.“

Waña Kloohw tõttas wanfri:mehhi appi kutsuma, kes kaugel enam ei wõinud olla. Kindral arwas, et täña siit paigast enam peasmist lota ei olle, sest Hottentottlased armastawad wägga jõe-obbu lihha ja ei raatsi tükki mahha jätta. Ka seisab jõe-obbu tolli paksune nahk sures innas. Sellepärrast saggedaft neid ellajaid taggatihhutatakse, mis läbbi nad aast aastalt arwemaks lähkewad. Sedda tulleb ikka õnne-kaubaks arwata, kui Rappi-linna liggidal weel jõe-obbu leitakse. Egiptuse maal, kus sedda ellajate suggu rohke mine siggineb, pütakse neid otsego wallas-kalla turadega. Kui tapjad seal jures offawad ja wirgud ei olle, siis kautawad mõn eforra enda ello,

fest et jõe-obbu terrawad ambad neid purruks tewad. Misuggused jahhid on itka ello ja surma peale wõitlemised. "

"Ütsford ollin sesugguse jahhi peal, " räkis kindral. "Meie tapsime ühhe tuggewa jõe-obbu Niili jões; agga mäsfamine wältas nelli tundi, ja ei olnud paljo pudust, seal olleksime kõik otsa wõinud leida. Kui awatut ellajas küttsi padis näggi, wiskas ta pati ümber, et mehhed waewalt uppumise äddast peasid. Kiiil ollid kaksümmeend wiis püssi-kuli teina peale lastud, siiski ei olnud üksainus paksust nahhast läbbi tunginud. Wimaks olli üks püssi-kulul teina niina svermesse putunud, kus rohkest werd jooksis, mis ellaja aega möda ärrarammetas. Gesinane jõe-obbu olli nelliteistkümmne jalga pit, ja ennam kui kahhejalla pikkused kihwad teinal suus. Meie täinane jõe-obbu on alles noor, ja ei sa ni suur ollema. Seal tullewad meie mehhed jubba rõemu-kissaga. "

Nattolese aea pärrast ollid mehhed kaldal loos, kõik watasid rõemsa silmadega täinase jahhi-sagi peale, mis Hottentottlaste suud wet paani jooksmas. "Noh, ärge wahtige kõhheltades laialiste suudega, " ütles Kloohw, " pistke käed teina külgi. Jõe-obbu ei tulle isse meie kätte; kui ta jalgo weel wõiks ligutada, siis annaks ta jalgadele parremat nõuu ja ei akkaks meie peale otama. Ujjage ärjad liggemale ja wõitke kõied wälja! "

Sedda kasku täies, todi kirest tuggewad kõied

fenna. Kloohw ja kaks teised wõtsid rided seljast ja ujjusid jõtte. Nemad kõitsid kõite otsad jõe-obbu kehha ümber, tullid siis kaldale, rakkendasid ärjad teise pole kõite otsatesse ja akkasid saaki weest wälja weddama. Wie minuti pärrast olli jõe-obbu kuiwale male winnatud. Senni kui sullased kõisi lahti peastisid, watasid herrad tappetut loma, mis kuiwal maal paljo surem näitas kui wee sees. Ellaja kehhanahk olli ülleülse karwata, kõrwade ja ninä külles leiti mõned arwad arjaksed; silmad ollid pissokesed, su wägga lai. Kihwasi ei olnud weel kaswanud, sest et ellajas noor olli. Sissikonnas leiti rohkest kolm wacka peneks närritut rohtu. Üks püssi-kuul olli ta ninä lu purruks teinud, kaks teised ollid silma tunginud, ja Antoni püssi-kuul parremast silmast läbbi, pä-ajjusse läinud, sellepärrast olli jõe-obbu ni ruttu otsa leidnud.

Suus akkati nahka seljast nülgima, mis enam tolli paksune kirwestega küllest lahti kangutati. Kui nahk mahha sanud, lõhhuti pek küllest ja peasteti lihha kontidest, et middagi nurja ei läinud. Mõned Hottentottlased ollid liggimailt külladest püsside paukumiste peale fenna tulnud ja jäiwad nüüd hüwale roale wõersiks. Neile anti lahkel meelel süa, sest lihha olli ni paljo, et sedda kõik kasa ei wõinud wõtta. Wõerad aitasid meie meestele lihha tükkisi lahti rajjuda ja ollid seal tö jures ni rdemsad, otsego maitseksid jubba waimus kallist toitu, enne

kui lihha teie peale saimad. Iggamees olli lihhoniko ammetis ja näitas luggu, otsego olleks siin suur lihha kauba-turru ollema, kus kōif ümberringi pōesad pekki ja lihhatükide koorma al seistō. Surem ossa lihha ja pekki pandi astjatesse sola; üks kaunis ossa jäeti wärskelt sōmise tarwis, ja sedda ei olnud wāhheks arwata. Tunni kolme pārrast olli lihhoniko tō walmis; jōe-obbust ei olnud enāam järrele jānud kui paljas kondi-unnik; seal tehti tullufesed üllesse ja aklati lihha keetma ja kōpsetama. Mitme kōünra pikkused lihhatükid kōpsetati tulle paistel ümber kerates, ja olli naljakas nāhha, mis suur rōem maggusa tō jures Hottentottlaste palgist wälja paistis. Rifard ütles kindralile: „Egga se ial wōimalik wōi olla, et neimad sedda kōpsetatut lihha kōif jōuawad ärra sūa, sellest saaks terwe rüggementile toitu.“

„Kannatage nattu!“ kostis kindral naeratades. „Teie ei wōi sedda koggonist arwata, mis need inimesed omā sisse wōiwad toppida, kui neil toitu ni rohkest on kui praego. Wōerad Hottentottlased täidawad siin kahhe kolme päwa tarwis kōhhud täis, kes teab, milal nad jälle ni kallist roga leidwad. Kōl sate sedda imet omā silmaga nāggema!“

Rifard nāggi jubba imet, sedda tēhhele pannes, mis maijal kombel Hottentottlased lihhatükidest wälja sullawad raswa pihhu pessatesse korjasid ja sealt kelega ärralakkusid, otsego olleks messi olnud.

Neimad üppasid, fargasid ja tantšisid rõemu pärrast, tõstsid korda möda üht, siis jälle teist jalga kõrgele, misga süddame rõemo wälja näitased. Wahhel pigistased nad silmad kinni, tõstsid aeg aealt rõemu kiffa ja kandsid rohkest puid tullele liffaks, et lihha-tükkid ruttumine küpsesks saaksid.

Wimaks sai odetud kallis roog walmis, et watsa wõis panna. Seal olli nüüd rahwas kihhisedes tulle ümber otsego sippelga pessa päwa paistel; üks jaggas, teine närriš, kolmas purretas ja nelas alla, agga kõdigil olli ni tulline kirus, kui olleks kubjas piitsaga tagga olnud. Ruffika furused lihha-tükkid kaddusid filmapilgul Hottentottlaste ammašte wahhele, ja wässimata wõeti ühtepuhku uut liffa jure, otsego ei olleks wõimalik olnud täna sögi issu kustutada. Mikard, Konrad, Augustin ja Anton pañid sedda ärraämwitamise luggu imesks, sest nisuggust sögi-issu ei olnud neimad weel ello aeal kuulnud egga näinud. Neimad ei olleks sedda wõimalikuks uskunud, et inimesed ühhe korraga ni paljo wõiwad oma sisse õggida. Eüropa meestele näitäs sestüane luggu otsego unenägu, ja kui nad wimaks arro said, et siin jures mingisuggust filmapettust ei wõinud olla, seal tulli ime ja irm neil peale.

„Ma ütlesin teile ette,“ naeratas kindral: „et sesuggune luggu piddi tullema. Ja, jah, sõbrad! kes woolsaid sõjaid tundma tahhab õppida, se peab Ahwrika maale miñema! Meie kohal ostawad inii

mesed kõhtu täita, ja üks leisikane lihhatük ei ullata
 taugemale kui ühhekorra amba tahha panna. Siiski
 ei tahha meie teiste sögi, issu wadates sedda ärra-
 unnustada, et meie kõhhud alles tühjad on, — agga
 seal tulleb wana Kloohw jubba lihha: tükkiga, mis
 ta meie tarwis küpsetanud, ja mis tõeste maitsew
 saab ollema. Tulge siis jõe: obbu lihha maitsema;
 kes teab, kas teie elloaeal teistkorda sesuggust pradi
 oma laua peale sate."

Ei olnud siin pikemat pallumist egga pakkumist
 tarwis. Kõhhud ollid meestel tühjad ja maggus
 küpsetut jõe: obbu lihha wägga maitsew. Rifard
 ütles: "Tõeste lihha maitseb ni hä, et ma Hottens-
 tottlaste ablust enam inieks ei tohhi panna."

Agga igga assi peab wimaliks otsa leidma, nõnda
 saiwad siis aega möda ka Hottentottlaste kõhhud
 täidetud. Jämedaks paisunud otsego täispuhutatud
 konnad pühherdasid nemad nattole aega rohhu peal,
 enne kui leiba luusse allasid lastma, mis õhtuni
 ullatas. Siis seati wanfrid korrale, pandi sisse
 solatud lihha astjad wanfrite peale, jaggati solamata
 lihast weel kaunis ossa wõerastele ossaks, ja allati
 siis minema, et enne õ pimedust tükki maad emale
 wõiksid jõuda. Kindral lartis seie õ: majjale jada,
 kuhhu wärske werre ja lihha ais paljo kistjaid met-
 salisi õsel wõiks melitada, ja neil ei olnud kellelgi enam
 lusti uut templemist metsalistega ette wõtta.

Warta enne walget mindi teisel ommikul teele,

wiitmata tõttati eddasi, kurni nad wiendamal õhtul Kappi linna taggasi jõudsid. Pikkemalt ei olnud neil te peal middagi foggemata juhtumist olnud. Ütsford tihhutas jahhi inu siiski Antoni süddant põllema, kui nad emalt ühhe sure elewandi sarnatse ellaja te liggidal rohhu maal sömas näggid, mis Rinotserus kutsutakse. Agga et wantrid jubba

Rinotserus.

muidogi ülleliga koormatud ollid, sellepärrast kelas kindral sure ellaja tapmist, mis nemad kasa ei wõinud wõtta.

Kui teisel päwal linnas kõil rikkas jahhi saak wantritest wälja olli wõetud ja igga tük korra pärrast paigale sai pandud, seal ütles Nikard: „Se olli üks kena, rõemulik ja rikkas jahhi-saak.“ Nikaua, kui ma ellan, tahhan ma sure rõemuga Ahwrika metsasi ja laggedaid mele tulletada, kus lõwwid, metsärjad, lõopardid, girahwid, jõe-obbud, jana-linnud, antiloped ja paljo muud lomad rohlest meie

filmi juhtusid. — Tõttelikult tunnistades leian, et sesuggune te-kond inimesele wägga palju õppetust annab Soja wäest, surusest ja eldusest. Mis meie pissokesed Eüropa made ellajad nende kollide wasto ullatawad?"

"Tõssi kül!" ütles Konrad. "Agga enne kui uut pikka merre teed jälle ette wõttame, tahhame paar nädalad Rappi linnas wässinud liikmeid puh-hata. Sel puhkamise aeal tahhame korjatut jahhi warra korraliste paigale panna, et koed minnes pikkal teel middagi nurja ei wõi minna. Kui siit keddagi kauba laewa Eüropa male lähheb, tahhame ühhe ossa ärra sata, sest meie ommetegi kõiki enda kasa ei wõi wõtta. Pealegi tahhame kindrali herrat igga pääw ni kaua melitada, kuni ta lubbab, meiega ühhes Efeiloni sarele tulla."

"Ja, jah!" ütles Nikard, kindrali käest linni wõttes — "teie tullete meile te-juhhiks ja tallotajaks kasa, mis meist muido seal wõera ma metsades peab sama? Wõtke meie palmeid kuulda! Meie olleme teieta otsego emata kaña-poead, kes kuhugi ei oska minna. Olge ni hä ja tulge kasa!"

Konrad pallus nisañoti melitades. Kindral wastas: "Kannatage, sõbrad! meil on weel aega kül sedda asja läbbi mõttelda. Effitiks peate mõned päwad wässinud liikmeid puhkama, siis tahhame Efeiloni te-käigist räkida. Nipaljo wõin ma teile

jubba täna lüttelda, et kui aigus egga surma-többi mind sängi ei sunni, siis tullen ma teie kasa. Kas ollete selle tõutusega rahhul?"

Rikard ja Konrad tänasid elde lubbamise eest; siis rägiti weel mõnda tulleva tekäigi pärrast, mis mõne nädala pärrast ette piddi wõetama.

Kui nooriel luggejatel pikkemalt lušti peaks ollema sedda kuulda sada, mis meie julged tekäijad Tseiloni saarel leiawad, ja mis neile eddespidi merre-teel juhtub: siis lodame neile tulleva aastal sest mõnda kulumada, kus mitto imelik ja issewarki asja Tseiloni saarest same räkima, mis aeamidet ja tullolifo õppetust annab.

Register.

Esimeene peatük.	leh. p.
Tru sõbber on enam väärt kui rikkus . . .	3
Teine peatük.	
Tele minik ja merre-aigus	21
Kolmas peatük.	
Taewad juttustawad Jumala auu ja Ma kindlus kulutab tema kätte tööd . . .	30
Neljas peatük.	
Haiskalla püüdmine	51
Wies peatük.	
Lendawad kallad. Delhwiniid. Merreläi- simine	65
Rues peatük.	
Marru-tule linnud	76
Seitsmes peatük.	
Rappi-lin	96
Rahheffas peatük.	
Lõwwi-jahd	106

Ühheksas peatük.

Lõwi-, kilide- ja metsärja-jaht 122

Kümnes peatük.

Elewantid ja maud 146

Üksteistkümnes peatük.

Lõopardi-, Jana-lindude- ja Girahvide-jaht 164

Kaheksteistkümnes peatük.

Jõe-obbu jaht 187

Pildi-kuujusi luggemisele selletusseks leitakse :

Hai-kalla 52 lehe peal. — Lendaw-kalla
66 leh. p. Lõwi 124 leh. p. Anti-
lope 134 leh. p. Elewant 148 leh. p.
Jana-lind 175 leh. p. Girahw 179
leh. p. Karro-pahwian 188 leh. p.
Jõe-obbu 191 leh. p. Ninotserus
200 leh. p.

Et ka kehvamal võimalik olleks sedda ramatud
kätte sada, sellepärast olleme inda oodavaks pannud
ja maksab ramat wahis puunatud **20 kop. hõb.**

50